

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta
Katedra trestního práva

Problémy institutu vazby

Diplomová práce

Zpracovala: Jana Navrátilová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bronislava Coufalová

Olomouc 2010

Děkuji vedoucí své diplomové práce JUDr. Bronislavě Coufalové za odborné vedení a pomoc při psaní této diplomové práce.

Já, níže podepsaná Jana Navrátilová, autorka diplomové práce na téma „Problémy institutu vazby“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, Olomouc 771 47, Česká republika

ke zpracování osobních údajů v tomto rozsahu: jména a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresovaného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje ke dni tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona č. 121/2000 Sb.

Prohlašuji, že moje osobní údaje výše uvedené jsou pravdivé.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Problémy institutu vazby“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne

.....

Obsah

1. Úvod	6
2. Ústavní základy právní úpravy vazby	8
3. Pojem a účel vazby	10
4. Zákonné podmínky vazby	13
5. Důvody vazby	17
5.1. Obecné výklady	17
5.2. Vazba útěková	17
5.3. Vazba koluzní	21
5.4. Vazba předstižná	25
5.5. Zpřísněné důvody vazby	28
6. Rozhodování o vazbě	31
6.1. Pojem rozhodnutí o vazbě	31
6.2. Rozhodnutí o vzetí do vazby	32
6.3. Orgány rozhodující o vazbě	33
6.4. Vyrozumění o vazbě	36
7. Trvání vazby	37
7.1. Úvodní výklady	37
7.2. Rozhodování o dalším trvání vazby	38
7.3. Nejvýše přípustná délka vazby	43
7.4. Přezkoumávání důvodnosti vazby	45
7.4.1. Stížnost proti rozhodnutí o vazbě	46
7.4.2. Žádost o propuštění z vazby	47
7.4.3. Přezkoumávání důvodnosti vazby z úřední povinnosti	49
8. Právo obviněného být slyšen	51
9. Opatření nahrazující vazbu	55
9.1. Právní povaha substitučních opatření	55
9.2. Nahrazení vazby zárukou, slibem a dohledem probačního úředníka	56
9.3. Nahrazení vazby peněžitou zárukou	59
9.4. Náhrada vazby mladistvého jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby	61
10. Výkon vazby	63
11. Závěr	68
Použitá literatura a zdroje	71
Přílohy	76

Seznam zkratk

Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
TŘ, trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů
EÚLP	Evropská úmluva o lidských právech
MPOPP	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
ZSVM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
ZVV	zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů
ZVOP	zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů
ZPČR	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
VŘVV	vyhláška 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby ve znění pozdějších předpisů
Pokyn	Pokyn obecné povahy č. 8/2009 Sb. pokynů obecné povahy nejvyššího
Ústavní soud	Ústavní soud České republiky
ESLP	Evropský soudní dvůr pro lidská práva ve Štrasburku

1. Úvod

Diplomová práce se zaměřuje na problémy institutu vazby. Vazba je bezesporu nejzávažnější procesní opatření sloužící k zajištění účelu trestního řízení, které český trestní řád dovoluje proti obviněnému použít. Závažnost a zároveň problematičnost vazby spočívá především ve skutečnosti, že tímto zajišťovacím institutem trestního řízení dochází k dočasnému omezení osobní svobody osoby považované za nevinnou. Tento přístup vychází ze zásady presumpce nevinny vyjádřené jak v mezinárodních dokumentech, tak i v českém trestním řádu, jako jedna ze základních zásad a zároveň záruk zákonného trestního procesu. Rozhodnutí o vazbě nepředstavuje předběžné rozhodnutí o vině, nejedná se ani o sankční opatření. Vazba má plnit výlučně procesní funkci, výjimkou je však vazba předstižná označovaná také jako vazba mimoprocení. Při rozhodování o vazbě dochází ke střetu ústavně zaručeného práva jedince na jeho osobní svobodu a veřejného zájmu na řádném průběhu trestního řízení, které povede k odhalení, potrestání a napravení pachatele trestného činu. S ohledem na závažnost důsledků použití vazby je nutno zamezit jejímu zneužití k jinému účelu, než pro který je určena. Z toho důvodu je možno osobní svobodu jedince omezit jen způsobem, v případech a za podmínek stanovených zákonem. Použití vazby musí vždy vycházet ze zákonného základu odpovídajícího její povaze a účelu a respektujícího požadavky zavazujících mezinárodních úmluv, které se vztahují k omezení osobní svobody. Zákonná úprava by tedy měla co nejpřesněji upravovat jak formální, tak materiální podmínky vzetí do vazby a vyvarovat se formulacím umožňujícím různý výklad. Splňuje však tyto požadavky úprava vazby obsažená v českém trestním řádu?

Otázky týkající se vazby jsou předmětem judikatury nejen vnitrostátních soudů, ale také Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Při zpracování diplomové práce jsem tak, vedle monografií a odborných článků, vycházela rovněž z bohaté rozhodovací praxe vnitrostátních soudů, zejména Ústavního soudu. Soudní judikatura (především nálezy Ústavního soudu) totiž zaujímá významnou roli při aplikaci ustanovení trestního řádu o vazbě, kdy, přestože se nejedná o formální pramen českého práva, vystupuje více či méně (rozhodovací praxe není vždy konstantní) jako sjednocující element při výkladu některých, ne zcela jednoznačných, ustanovení trestního řádu.

Problematika vazby v sobě zahrnuje mnoho otázek, na něž se lze zaměřit. S ohledem na rozsah diplomové práce nebylo možno pojmout problematiku vazby ve všech jejích aspektech. V diplomové práci tak není věnován prostor vazbě ve zvláštních

případech – vazbě v řízení o mimořádných opravných prostředcích, vazbě vyhošťovací, vydávací, předávací, vazbě pro účely průvozu a vazbě před uznáním cizozemského rozhodnutí. Rovněž úpravě vazby mladistvých není vyčleněna samostatná kapitola, nýbrž jednotlivé odchylky od obecné úpravy obsažené v trestním řádu jsou uvedeny v příslušných částech odpovídajících kapitol.

Jak bylo výše uvedeno, vazba se významným způsobem dotýká jednoho ze základních práv jednotlivce. Základ právní úpravy vazby je tak třeba hledat v předpisech nejvyšší právní síly – Ústavě a především LZPS. Právě proto se prvotní text diplomové práce soustředí na pojednání o ústavních základech právní úpravy vazby. Následující kapitola vymezuje postavení vazby jako zajišťovacího prostředku, přičemž se zde zejména zdůrazňuje její procesní funkce a nikoli sankční povaha. Čtvrtá a pátá kapitola se zaměřuje na materiální vazební právo. S ohledem na nejednotné názory a postoje odborníků i soudů, je větší prostor věnován jednotlivým důvodům vazby. Šestá kapitola pojednává o formálních podmínkách vazby – rozhodnutí o vazbě a orgánech oprávněných k tomuto rozhodnutí. Vazba jako prostředek „ultima ratio“ je omezena nejen zákonnými podmínkami, za nichž lze přistoupit k jejímu použití, ale také dobou svého trvání. Touto problematikou se zabývá kapitola sedmá. Osmá kapitola obsahuje rozbor práva obviněného být slyšen v podmínkách českého trestního řízení. Vazba je zásadně opatřením fakultativním (výjimkou je vazba vydávací a předávací). Lze-li jejího účelu dosáhnout jinými prostředky, musí být tyto využity. Substituční instituty vymezuje kapitola devátá. Desátá kapitola představuje krátký exkurz do oblasti vazebního práva týkajícího se výkonu vazby.

Při zpracování diplomové práce byla především použita metoda analýzy odborné literatury, článků a judikatury týkající se dané problematiky. V některých částech se objevuje srovnání stavu právní úpravy *de lege lata* se stavem současným a také lze nalézt některé návrhy *de lege ferenda*.

2. Ústavní základy právní úpravy vazby

K základním znakům každého moderního a právního státu patří úcta a respekt k základním lidským právům a svobodám. Omezení nebo porušení těchto práv a svobod je možné připustit jen za podmínek a v rozsahu stanoveném Ústavou, Listinou, popř. mezinárodní smlouvou. Základní práva a svobody jsou veřejnými subjektivními právy náležejícím jednotlivci, jejich nositelem však může v určitých případech být i právnická osoba. Základní svobody vymezují autonomní prostor, do něhož nemá být veřejnou mocí zasahováno. Naopak u základních práv veřejná moc vystupuje jako jejich garant v případě, že byly splněny podmínky pro jejich uplatnění. Jedná se o práva, která jsou kvalifikována jako neporušitelná, nezcizitelná, nepromlčitelná a nezrušitelná. Jejich atributem nicméně není neomezenost. Základní práva a svobody lze omezit tehdy, pokud to ústavní úprava připouští nebo dostanou-li se do kolize s jinými základními právy a svobodami. Trestní řízení vždy představuje zásah do základních práv a svobod. V rámci něj dochází k poměřování zájmu státu na trestním stíhání a potrestání pachatelů trestných činů na jedné straně a zájmu osoby, proti níž se trestní stíhání vede, na ochraně jejich základních práv a svobod na straně druhé. Trestní řízení musí splňovat podmínky spravedlivého procesu, jehož obsah se dovozuje z čl. 6 EÚLP, jelikož Česká republika je signatářem tohoto mezinárodního dokumentu. Tento článek zaručuje právo každého, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Ústava ani LZPS pojem spravedlivého procesu nezná. Pro trestní řízení je však právo na spravedlivý proces dovozováno z čl. 36 odst. 1 LZPS zakotvujícího právo na soudní ochranu a z čl. 8 odst. 2 věty druhé LZPS. Ke splnění účelu trestního řízení (§ 1 odst. 1 TŘ) je mimo jiné nutno zajistit přítomnost potřebných osob (především obviněného, svědka, znalce, tlumočnicka) a opatřit potřebné věci. V mnohých případech k tomu dochází procesními úkony, jimiž se zasahuje do občanských práv a svobod zaručených Ústavou, LZPS a také zavazujícími mezinárodními smlouvami. Proto je třeba hledat základ právní úpravy nejen vazby, ale i ostatních zajišťovacích institutů trestního práva procesního, především v LZPS.¹

Čl. 7 LZPS chrání nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem. Tento článek je obecným vyjádřením

¹ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 29 - 40, 265.

nedotknutelnosti osoby a je nezbytné jej vykládat se speciálními ustanoveními obsaženými v čl. 6, 8, 9, 10 LZPS, a to v souladu se zásadou *lex specialis derogat generali*. Pro zajišťovací prostředky omezující osobní svobodu má význam především čl. 8 LZPS. V čl. 8 odst. 1 se stanoví, že osobní svoboda je zaručena. Ve druhém odstavci téhož článku se uvádí, že nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Toto ustanovení LZPS vychází z čl. 9 odst. 1 věty druhé MPOP, podle něhož: „*Nikdo nesmí být svévolně zatčen nebo zadržen.*“ Stíháním je myšleno trestní stíhání, tedy stíhání podle trestního řádu. Za zbavení osobní svobody ve smyslu čl. 8 odst. 2 LZPS se považuje odnětí osobní svobody, popř. jiný zásah do ní, a to nejen v souvislosti s trestním řízením, ale jakýmkoli způsobem. Výjimku ze zákazu podle odst. 2 citovaného článku lze stanovit pouze zákonem, v němž musí být kumulativně uveden důvod zásahu tak i způsob, jakým má být proveden. Odst. 2 čl. 8 LZPS vyjadřuje zásadu stíhání jen ze zákonných důvodů a negativně vymezuje rámeček zákonem přípustných zásahů do osobní svobody. Odst. 3 a 4 čl. 8 LZPS obsahují podmínky zadržení, zatčení a lhůty, které musí být dodrženy. Ústavní základ vazby je stanoven v čl. 8 odst. 5 LZPS, podle něhož: „*Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu.*“² Tyto ústavní požadavky na zákonné úrovni rozvádí hlava čtvrtá trestního řádu – Zajištění osob a věcí.³

Ve vztahu nejen k úpravě vazby je relevantní čl. 1 a také čl. 10 Ústavy, který stanoví podmínky, za nichž se mezinárodní smlouvy, jimiž je ČR vázána, stávají součástí právního řádu ČR. Prostřednictvím této generální klauzule je součástí právního řádu ČR např. výše zmiňovaná EÚLP (úprava vazby musí být v souladu s čl. 5 této Úmluvy), MPOPP, Úmluva o právech dítěte a další.⁴

² PAVLÍČEK, Václav, a kol. *Ústava a ústavní řád české republiky, komentář 2. díl Práva a svobody*. 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání. Praha: Linde, 2002. s. 75-96, 142, 149.

³ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 266.

⁴ tamtéž. s. 31 – 34.

3. Pojem a účel vazby

Specifické místo mezi zajišťovacími prostředky upravenými v trestním řádu zaujímá vazba. Jedná se o nejdůraznější zajišťovací opatření použitelné vůči osobě obviněného. Představuje nejradiálněji zásah do ústavně zaručené osobní svobody v rámci trestního stíhání. V. Mandák definuje vazbu následovně: „*Vazba je institut trestního řízení, s jehož použitím je obviněný na základě rozhodnutí oprávněného orgánu (soudu a v přípravném řízení státního zástupce) dočasně zbaven osobní svobody, aby mu bylo zabráněno vyhýbat se trestnímu stíhání nebo trestu tím, že by uprchl nebo se skrýval, mařit či ztěžovat objasnění věci nepřipustným působením na prameny důkazů, nebo konečně pokračovat v trestné činnosti.*“⁵ Podstatným znakem vazby je tedy dočasná ztráta osobní svobody obviněného. Toto omezení není však účelem, který by byl vazbou sledován. Jedná se pouze o prostředek k dosažení cíle stanoveného trestním řádem. Vazbu nelze v žádném případě považovat za sankční opatření, nejedná se ani o institut, jehož použití by mělo prejudikovat rozhodnutí o vině. Nicméně znamená citelnou újmu na osobní svobodě obviněného. Z tohoto pohledu vykazuje vazba určité shodné znaky s trestem odnětí svobody, jehož podstatou je taktéž fyzická izolace osoby.⁶ Přes tento shodný prvek je nutno mezi vazbou a trestem odnětí svobody vést hranici, která vyplývá z jejich odlišného účelu. Trest kromě ochranné, výchovné a preventivní funkce v sobě zahrnuje i etické aspekty – je morálním odsouzením pachatele ze strany společnosti. Naproti tomu vazba slouží, jak bylo již výše uvedeno, pouze jako procesní prostředek směřující k zajištění obviněného před riziky vyplývajícími z jeho pobytu na svobodě ve vztahu k naplnění účelu probíhajícího trestního řízení.⁷ Nicméně i v případě vazby lze hovořit o její ochranné funkci. Takto poskytovaná ochrana však působí v jiné rovině než je tomu při výkonu trestu, jehož cílem je chránit společnost před další trestnou činností. U vazby se jedná pouze o procesní funkci – chrání společnost před tím, aby se obviněný vyhnul trestnímu stíhání, nebo aby jej mařil či opakoval trestnou činností (o specifické povaze předstížné vazby pojednání dále). Navzdory odlišnostem vazby od trestu, znamená vazba pro obviněného tíživou osobní situaci s mnoha negativními důsledky v různých oblastech společenského života. Zejména je to dáno náhlostí zadržení a nejistým

⁵ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 12, 65.

⁶ tamtéž. 65, 69, 70.

⁷ MANDÁK, Václav. Vazba není trest. *Bulletin advokacie*, 1996, č. 9, s.17,19.

výsledkem probíhajícího řízení. Ačkoliv vazba není trestem, nese sebou, zpravidla již svou povahou, po mnoha stránkách těžší zlo než sám trest.⁸

Do úpravy vazby se, stejně jako u ostatních zajišťovacích prostředků, promítají základní zásady, na nichž spočívá trestní řízení. Vedle toho je možno vymezit některé rysy, které jsou příznačné právě pro vazbu.⁹

Výrazným způsobem se u vazby projevuje zásada zdrženlivosti a přiměřenosti (§ 2 odst. 4 TŘ). Vazba by měla být užitá jako opatření, které za daného skutkového stavu nejlépe povede k dosažení účelu trestního řízení, přičemž by mělo být respektováno, že se nemá zasahovat do základních práv a svobod obviněného v míře větší než nezbytné. Současně musí být šetřena jeho osobnost. S výše uvedenou zásadou souvisí pojetí vazby jako „ultima ratio“. Jelikož vazba představuje jeden z nejzávažnějších zásahů do základních lidských práv a svobod, k němuž dochází v době, kdy o vině obviněného ještě nebylo pravomocně rozhodnuto,¹⁰ je zde kladen požadavek, aby se v kterékoli fázi trestního řízení důkladně posuzovalo, zda vzetí obviněného do vazby je nezbytné pro splnění účelu vyjádřeného v § 1 odst. 1 TŘ a zda tohoto účelu není možno dosáhnout jiným způsobem, tj. bez omezení osobní svobody obviněného.¹¹ Stejně jako ostatní zajišťovací prostředky i vazba má subsidiární charakter, tzn. že pokud k dosažení účelu trestního řízení postačí např. jen předvedení, musí být upřednostněno toto opatření. V těch případech, kdy obviněný vzat do vazby bude, by vazba měla trvat jen po nezbytnou dobu. Přichází-li to v konkrétním případě v úvahu, měla by být využita opatření nahrazující vazbu. Princip proporcionality se u vazby projevuje v tom směru, že při rozhodování o vazbě je nezbytné vzít v úvahu povahu a závažnost skutku, pro nějž je vedeno trestní stíhání, druh a výměru očekávaného trestu či jiné trestněprávní sankce a taktéž osobu obviněného. V minulosti existovaly různé názory na uplatnění principu proporcionality ve vztahu k vazbě. Z předpokladu, že uvedený princip je součástí platné právní úpravy vazby (před novelou č. 265/2001 Sb.) vycházel např. A Drašík.¹² Byl toho názoru, že k vzetí do vazby by nemělo docházet v těch případech, v nichž by to nebylo v relaci s očekávaným výsledkem trestního procesu.¹³ Opačný postoj zastával např. K. Studený, podle jehož

⁸ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 70 – 71.

⁹ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 239

¹⁰ tamtéž s. 239 – 240, 370 – 371.

¹¹ DRAŠTÍK, Antonín. K zákonným předpokladům rozhodnutí o vazbě. *Trestní právo*, 1997, č. 12, s. 8 – 9.

¹² RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 240 – 242.

¹³ DRAŠTÍK, Antonín. K zákonným předpokladům rozhodnutí o vazbě. *Trestní právo*, 1997, č. 12, s. 9.

mínění by, striktním dodržováním požadavku A. Draštíka, došlo k popření zásady, že vazba není trest, jelikož by se již do jisté míry předjímalo rozhodnutí soudu u hlavního líčení.¹⁴ Konečné řešení situace přinesla novela č. 265/2001 Sb., která v § 67 TŘ vyjádřila výše uvedenou zásadu. Vazba je, stejně jako ostatní zajišťovací prostředky, fakultativním opatřením použitelným jen tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout mírnějším způsobem. V současné době trestní řád nezná obligatorní vazbu, s výjimkou vydávací vazby podle § 400b odst. 1 TŘ a předávací vazby podle § 411 TŘ.¹⁵

¹⁴ STUDENÝ, Karel. Poznámky k článku „K zákonným předpokladům rozhodnutí o vazbě. *Trestní právo*, 1998, č. 5, s. 13.

¹⁵ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 241, 377.

4. Zákonné podmínky vazby

Okruh otázek vztahujících se k institutu vazby v trestním řízení lze v podstatných bodech rozčlenit do několika základních skupin. První oblast představuje vymezení podmínek, za nichž může být vazba uvalena - materiální vazební právo. Druhou skupinu tvoří oblast procesního postupu orgánů činných v trestním řízení včetně procesních úkonů obviněného – formální vazební právo. Třetí skupina zahrnuje předpisy o výkonu vazby. Materiální předpoklady vazby jsou zejména zákonné důvody vazby. Do oblasti formálního vazebního práva spadá kompetence orgánů oprávněných rozhodovat o vazbě, formy přezkoumávání rozhodnutí o vazbě, délka trvání vazby atd. Prostřednictvím formálních předpokladů vazby dochází k realizaci materiálního vazebního práva.¹⁶

Vazba již svou povahou představuje výrazný zásah do osobní svobody člověka, proto lze vzít do vazby pouze osobu, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání dle § 160 TŘ. Nepřichází tedy v úvahu uvalení vazby na osobu podezřelého ve zkráceném přípravném řízení (§ 179f odst. 1 písm. a) TŘ), jelikož v tomto případě je trestní stíhání zahájeno až doručením návrhu na potrestání soudu (§ 314b odst. 1 TŘ). Ustanovení § 68 odst. 2 TŘ však vylučuje vzít do vazby obviněného, který je stíhán pro některý trestný čin tam uvedený, není-li však stíhán ještě pro trestný čin jiný. Zákaz vazby neplatí, dopustil-li se obviněný některého z jednání předvídaných v § 68 odst. 3 TŘ.¹⁷ Zahájení trestního stíhání představuje formální podmínku pro rozhodnutí o vzetí do vazby. Naproti tomu důvodnost zahájení trestního stíhání je jedním ze základních materiálních předpokladů rozhodnutí o vazbě. V souladu s § 160 TŘ musí výrok usnesení o zahájení trestního stíhání obsahovat označení obviněného, popis skutku, ze kterého je obviněn, aby nemohl být zaměněn s jiným, zákonné označení trestného činu, který je v tomto skutku spatřován a v odůvodnění je třeba uvést skutečnosti, které opodstatňují závěr o důvodnosti trestního stíhání. V případě, že usnesení o zahájení trestního stíhání neobsahuje všechny náležitosti požadované dle § 160 odst. 1 TŘ, nejedná se o zákonný způsob zahájení trestního stíhání. Lze tedy dojít k závěru, že absence řádného zahájení trestního stíhání představuje nedostatek zákonné formální podmínky pro uvalení vazby.¹⁸

¹⁶ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 72 – 73.

¹⁷ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 199 – 200.

¹⁸ DRAŠŤÍK, Antonín. K zákonným předpokladům rozhodnutí o vazbě. *Trestní právo*, 1997, č. 12, s. 10.

Materiálním předpokladem podmiňujícím vzetí obviněného do vazby je, že z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že se dopustí jednání zakládající některý z vazebních důvodů uvedených v ustanovení § 67 pod písmeny a), b) nebo c) TR. Jednání obviněného nebo další konkrétní skutečnosti musí být dostatečným a rozumným podkladem pro odůvodnění alespoň některé z obav uvedených v § 67 TR. Nelze však po soudu (soudci), rozhodujícím o vazbě požadovat naprostou jistotu, že v případě nevalení vazby na obviněného se tento dopustí některého z obávaných jednání. Požadavek jistoty bez důvodných pochybností není totiž většinou při rozhodování o vazbě uskutečnitelný. Zpravidla není možno čekat až do chvíle, kdy je již jisté, že obviněný např. uprchne nebo se bude skrývat apod. Ve skutečnosti by často nešlo takovému jednání zabránit. Na druhou stranu nestačí jen mlhavé a konkrétními skutečnostmi neodůvodněné podezření. Je třeba se zabývat všemi skutečnostmi jak těch přímo souvisejícím s jednáním obviněného, tak i dalších skutečností, které mohou být relevantní pro rozhodnutí o vazbě. Může se jednat nejen o skutečnosti nasvědčující odůvodněné obavě z následků uvedených v § 67 písm. a) až c), ale i o skutečnosti vyvracející takový závěr.¹⁹ „Pro výklad zákonných znaků "konkrétních skutečností", resp. pro aplikaci výše uvedeného ustanovení trestního řádu, nejsou (a ani nemohou) být dána objektivní a neměnná kriteria, která je naopak třeba vyvodit vždy z povahy konkrétní a individualizované věci, včetně osoby obviněného, jeho osobních poměrů, rozsahu potřebného dokazování, jeho náročnosti apod.“ Na druhou stranu však nelze vyloučit, že v závislosti na povaze konkrétního případu může k naplnění zákonných podmínek vazby postačovat i určitá objektivní konstelace zahrnující nejen osobu pachatele, ale i všechny znaky skutkové podstaty trestného činu.²⁰

K rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby nestačí pouhá existence některého z vazebních důvodů. Od 1. 1. 2002 musí soud při rozhodování o vazbě zvažovat, zda dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením (§ 67 TR). Těmito skutečnostmi se musí soud (soudce), zabývat v průběhu

¹⁹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 465.

²⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7. dubna 2005 sp. zn. I. ÚS 585/02 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 6.

celého trestního řízení, nehledě na jeho fázi.²¹ Tyto skutečnosti je nutno analogicky zvažovat i při přezkoumávání trvání důvodů vazby orgány činnými v trestním řízení, i když to zákon výslovně nestanoví. Stejně jako u skutečností odůvodňujících vazební důvody, i zde se musí jednat o konkrétní skutečnosti, které jsou dostatečným a rozumným podkladem pro opodstatněné podezření, že došlo ke spáchání stíhaného skutku, tento naplňuje všechny znaky trestného činu, a že se jej dopustil obviněný. V tomto stádiu řízení však nelze požadovat naprosto jistý závěr soudu, že tomu tak je. Tyto konkrétní skutečnosti musejí být zjištěny postupem přípustným podle trestního řádu, a to zpravidla dokazováním.²² Závěry o důvodnosti trestního stíhání pro účely rozhodnutí o vazbě lze však činit i na podkladě zjištění vyplývajících z důkazů před soudem nepoužitelných.²³ Podle ustanovení § 72 odst. 2 písm. b) TŘ musí být obviněný propuštěn ihned na svobodu, je-li zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k okolnostem případu trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, a obviněný se nedopustil jednání uvedeného v § 68 odst. 3 TŘ. Uvedené ustanovení se sice vztahuje na povinnost orgánů činných v trestním řízení přezkoumávat, zda důvody vazby trvají,²⁴ nicméně judikatura dovozuje analogické použití citovaného ustanovení i pro potřeby rozhodování o vzetí do vazby. „*To znamená, že obviněný nemůže být vzat do vazby ve věci, ve které je takový závěr nutno učinit s přihlédnutím k získaným informacím již v tomto stadiu rozhodování o vazbě.*“²⁵ Trestní řád v letech 1962 – 1998 orgánu činnému v trestním řízení rozhodujícímu o vazbě výslovně neukládal povinnost zkoumat důvodnost trestního stíhání. Do konce roku 1991 rozhodoval o vazbě soud a v přípravném řízení prokurátor. Od počátku roku 1992 je k rozhodování o vazbě příslušný výlučně soud a v přípravném řízení soudce. Nežádoucím důsledkem této změny bylo, že soudce rozhodující o vazbě dle § 68 TŘ, stejně jako nadřízený soudce rozhodující o stížnosti proti rozhodnutí o vazbě, přezkoumával v přípravném řízení pouze důvodnost vazby, nikoli však důvodnost trestního stíhání. Vzhledem k tomu existovaly případy, kdy někteří obvinění byli ve vazbě, i když jejich obvinění nebylo v určité fázi přípravného řízení důvodné.²⁶ Přestože, podle názoru

²¹ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 204.

²² ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 473 – 474.

²³ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 278.

²⁴ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 204.

²⁵ Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 3. 2002 sp. zn. 3 To 190/2002. Rozhodnutí č. 1/2003 Sb. rozh. tr.

²⁶ VANTUCH, Pavel. K rozhodování o vazbě v přípravném řízení a k přezkoumávání důvodnosti obvinění v tomto stadiu trestního řízení. *Trestní právo*, 1996, č. 6, s. 10 – 12.

A. Draštík, je podezření ze spáchání trestného činu a jeho důvodnost primární otázkou, kterou je nutno řešit při rozhodování o vazbě. Zatímco otázka existence konkrétních skutečností odůvodňujících v zákoně uvedené vazební důvody je otázkou sekundární. A. Draštík připustil, že orgán rozhodující o vazbě se důvodností trestního stíhání zabývá jen pro účely řízení o uvalení vazby. Soud je však v této oblasti i v rámci přípravného řízení garantem lidských práv a svobod, nikoli orgánem provádějícím vyšetřování nebo orgánem dozorujícím nad průběhem přípravného řízení. Měl za to, že názory, podle nichž soud při rozhodování o vazbě není oprávněn zabývat se důvodností trestního stíhání, bylo možno akceptovat jen v tom smyslu, že soud důvodnost trestního stíhání posuzuje v rámci rozhodování o vazbě nepřímo, přičemž jeho závěr se promítne v rozhodnutí o uvalení vazby.²⁷ K vyřešení této sporné otázky došlo zákonem č. 166/1998 Sb., kdy s účinností od 1.1. 1999 byla do ustanovení § 67 TŘ výslovně stanovena povinnost soudce, aby při rozhodování o vzetí do vazby v přípravném řízení, bral v úvahu nejen vazební důvody, ale také důvodnost trestního stíhání. Novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb., která doplnila a zčásti přeformulovala znění § 67 TŘ, rozšířila výše uvedenou povinnost i na rozhodování o vazbě v řízení před soudem.²⁸

Trestní řízení ve věcech mladistvých se oproti úpravě trestního řízení dospělých obviněných vyznačuje určitými specifiky. ZSVM stanoví důležité odchylky od obecné úpravy obsažené v trestním řádu. ZSVM vystupuje jako *lex specialis* k trestnímu řádu, který je zákonem obecným, tudíž pokud ZSVM nestanoví jinak, použije se obecná úprava.²⁹ Úprava řízení ve věcech mladistvých provádí požadavky stanovené v mezinárodních úmluvách, jejichž stranou je Česká republika. Jedná se především o Úmluvu o právech dítěte, EÚLP nebo MPOPP.³⁰ Vazba již svou povahou může výrazně negativně ovlivnit dospělého člověka. U mladistvých jakožto osob, jejichž fyzický a psychický vývoj není ještě ukončen, jsou negativní vlivy vazby zpravidla dalekosáhlejší a následky trvalejší. Právě z těchto důvodů ustanovení § 46 ZSVM zdůrazňuje subsidiaritu a výjimečnost vazby u mladistvého, který může být vzat do vazby jedině v případě, že účelu vazby není možno dosáhnout jinými prostředky.³¹

²⁷ DRAŠTÍK, Antonín. K zákonným předpokladům rozhodnutí o vazbě. *Trestní právo*, 1997, č. 12, s. 10 – 11.

²⁸ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 204 – 206.

²⁹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*, 1. vydání. Praha: Aspí, 2008. s. 264.

³⁰ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 158.

³¹ ŠAMAL, Pavel. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 503 – 504.

5. Důvody vazby

5.1. Obecné výklady

Jednou z materiálních podmínek vzetí obviněného do vazby je, jak již bylo uvedeno výše, existence některého vazebního důvodu uvedeného v ustanovení § 67 TR. Trestní řád vymezuje taxativní výčet důvodů vazby, čímž tedy omezuje její použití v rozporu s účelem, k němuž je určena.³² Trestní řád dovoluje vzít do vazby obviněného jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest (vazba útěková), že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání (vazba koluzní), nebo že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil (vazba předstižná), a dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením (§ 67 TR).³³ Dále budou probrány jednotlivé důvody vazby podrobněji.

5.2. Vazba útěková

Útěkovou vazbu upravuje trestní řád v ustanovení § 67 písm. a). Jejím účelem je zabránit obviněnému, aby se svou nepřítomností, ať dočasnou nebo trvalou, vyhýbal trestnímu stíhání nebo trestu. Trestní řád uvádí demonstrativní výčet skutečností, které podle obecné zkušenosti takovou obavu nejčastěji vyvolávají. Jde zejména o případy, kdy nelze ihned zjistit totožnost obviněného, nemá stálé bydliště anebo mu hrozí vysoký trest. Podezření z útěku se tradičně rozlišovalo na povšechné a pozitivní. U povšechného podezření se vycházelo ze závěru, že v případě trestního stíhání obviněného pro trestný čin, za nějž dle trestního zákona lze uložit nejpřísnější trest, se nebezpečí útěku předpokládá. Šlo tedy ve své podstatě o zákonnou domněnku útěku obviněného, přičemž rozhodující byla zákonem stanovená trestní sazba. Jestliže zákon neumožňuje vyvrácení

³² MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 74.

³³ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 204.

této domněnky, jde o obligatorní vazbu. Při pozitivním nebezpečí útěku se pro uvalení vazby naopak požaduje existence konkrétních skutečností odůvodňujících obavu z útěku. Z pozitivního podezření vychází platná právní úprava útekové vazby. Pro nařízení vazby postačuje existence kterékoli z okolností příkladmo uvedených v § 67 písm. a) TŘ. Současně však musí být tyto okolnosti založeny na konkrétních skutečnostech vyvolávajících reálnou obavu z útěku. V trestním řádu uvedené okolnosti lze označit za typové, jelikož představují případy nejčastěji odůvodňující obavu z útěku.³⁴ Nelze je však chápat v tom smyslu, že by jich bylo možno používat paušálně, bez ohledu na konkrétní skutečnosti vztahující se k danému případu. Na druhou stranu jde o hodnocení okolností majících vztah k budoucímu chování obviněného, tudíž není možné požadovat po soudu (soudci), který rozhoduje o vazbě, aby měl naprostou jistotu, že nebude-li vazba nařízena obviněný uprchne nebo se bude skrývat. Orgán rozhodující o vazbě musí při posuzování, zda jsou dány důvody útekové vazby, vycházet z rozumného stupně pravděpodobnosti, že se obviněný dopustí jednání předvídaného v § 67 písm. a) TŘ. V praxi je však velmi obtížné ověřit pravděpodobnost záměru obviněného z útěku.³⁵ K odůvodnění podezření z útěku není dostačující, když v rozhodnutí o vazbě bude jen poukázáno na to, že „při konkrétních okolnostech případu je dána možnost útěku“. Nestačí tedy pouze to, že jsou dány podmínky umožňující obviněnému útěk, je třeba vždy brát v úvahu okolnosti týkající se osoby obviněného. Jedná se zejména o jeho rodinné poměry, postavení v zaměstnání apod.³⁶ Trestní řád neobsahuje ustanovení vylučující vzetí obviněného do vazby ze zdravotních důvodů. Tyto důvody jsou překážkou vazby jen tehdy, jestliže v důsledku zdravotního stavu obviněného odpadají obavy opodstatňující útekovou vazbu, resp. vazbu koluzní nebo předstižnou (např. obviněný je trvale upoután na lůžko apod.).³⁷

Jak již bylo několikrát uvedeno, uvalení útekové vazby je podmíněno konkrétními skutečnostmi podloženou obavou, že obviněný uprchne nebo se bude skrývat, aby se vyhnul trestnímu stíhání nebo trestu. Pod pojmem uprchne se zde rozumí útěk do ciziny, pojem bude se skrývat je soudní praxí vykládán jako ukrývání v tuzemsku. Vyhnout se trestu znamená jak vyhnout se jeho uložení, tak i výkonu trestu pravomocně uloženého. Důvodná obava z výše uvedeného jednání obviněného může například vyplývat ze snahy

³⁴ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 75 – 77.

³⁵ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 407 – 408.

³⁶ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 78 – 82.

³⁷ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 466.

zajistit si falešné doklady na cestu do cizího státu, ze zadržení obviněného na útěku přes hranice apod.³⁸ Pouze skutečnost, že se obžalovaný nedostavil k hlavnímu líčení, přestože byl řádně předvolán, ještě neodůvodňuje konkrétní obavu, že se skrývá, aby se vyhnul trestnímu řízení. Jeho přítomnost lze v tomto případě zajistit předvedením.³⁹ Za skutečnost odůvodňující nařízení vazby se považuje jen určitá situace ve vztahu k povaze činu či k osobě obviněného. „*Skutečnost, že je obžalovaný cizím státním občanem sama o sobě vytváří pouze abstraktní možné nebezpečí, nikoli konkrétní skutkově podloženou hrozbu, jež má být vazbou odstraněna.*“ Samotná skutečnost, že obviněný může kdykoli opustit území České republiky, nemůže zakládat důvod útekové vazby. Svoboda pohybu je totiž ústavně zaručena čl. 14 LZPS.⁴⁰

Jedním z demonstrativních důvodů uvedených v § 67 písm. a) TŘ je, že nelze ihned zjistit totožnost obviněného. Do vazby lze vzít pouze osobu, proti které bylo zahájeno trestní stíhání, z čehož lze vyvodit závěr, že totožnost obviněného je ve většině případů známa. Ke zjištění totožnosti stačí jakýkoli věrohodný způsob, nejčastěji se jedná o občanský průkaz nebo jiný doklad prokazující totožnost (cestovní pas, řidičský průkaz apod.). V úvahu přichází i osvědčení totožnosti věrohodnou osobou. Další okolností, z níž lze ve spojení s dalšími konkrétními skutečnostmi usuzovat na záměr obviněného vyhnout se trestnímu stíhání, je nedostatek stálého bydliště. Jedná se zejména o situace, kdy obviněný často, nebo dokonce soustavně mění místo pobytu a je zřejmé, že se nezdrží na stejném místě po dobu, po kterou v závislosti na okolnostech případu bude probíhat trestní stíhání. Tato časová podmínka je nezbytným předpokladem, neboť účelem útekové vazby je právě zajištění obviněného pro potřeby trestního řízení.⁴¹ Při posuzování stálého bydliště není rozhodující přihlášení k trvalému pobytu dle příslušných předpisů, ani vyznačení trvalého pobytu v průkazu totožnosti, jestliže se tam obviněný fakticky nezdržuje. Vazbu nelze opřít o tento důvod v případech, kdy obviněný střídavě pobývá na různých místech z důvodů jeho zaměstnání (např. montéři, průvodčí či strojvedoucí ve vlakové dopravě apod.), pobytu na léčení, na dovolené apod., i když tuto skutečnost neohlásil orgánům činným v trestním řízení. Asi za nejproblematičtější ze skutkových podstat útekové vazby lze označit hrozbu vysokého trestu. Zde není možno vycházet z trestní sazby stanovené

³⁸ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 466 – 467.

³⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu v Bratislavě ze dne 22. 2. 1988 sp. zn. 4 To 12/88. Rozhodnutí č. 8/1989 Sb. soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.

⁴⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 6. 2000 sp. zn. I. ÚS 645/99 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 9.

⁴¹ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 85, 88 – 89.

trestním zákonem na trestný čin, pro nějž bylo zahájeno trestní stíhání. Orgán činný v trestní řízení musí při rozhodování o uvalení vazby zvažovat konkrétní okolnosti rozhodné pro závažnost trestného činu, poměry obviněného a současně i to, zda takto zjištěná výše trestu odůvodňuje obavu, že konkrétní obviněný uteče nebo se bude skrývat.⁴² Hrozbu vysokým trestem nelze považovat za konkrétní skutečnost uvedenou v zákoně, která by zakládala obavu z jednání podle § 67 písm. a) TŘ. V opačném případě by důvod útěkové vazby u obviněného existoval automaticky v případě hrozby vysokého trestu.⁴³ V souvislosti s hrozbou vysokého trestu V. Mandák navrhoval de lege ferenda ulehčení rozhodování o nejzávažnějších trestných činech a to tak, že okolnosti podmiňující uvalení vazby by nebylo třeba u vyjmenovaných závažných trestných činů podrobně zdůvodňovat.⁴⁴ Z obdobné koncepce vycházel i Ústavní soud, který judikoval, že: *"Hrozbou vysokým trestem lze odůvodnit uložení tzv. útěkové vazby toliko v těch případech, kdy na základě zjištěných skutečností opodstatňujících důvodnost podezření ze spáchání zvlášť závažného trestného činu lze předpokládat uložení trestu odnětí svobody ve výši nejméně kolem osmi let. Obviněný může a má právo naproti tomu namítat a prokazovat za těchto okolností existenci konkrétních skutečností (silných důvodů), jež důvodnou obavu z následků uvedených v § 67 písm. a) tr. řádu eliminují a vylučují tak aplikaci předmětného vazebního důvodu."*⁴⁵ S výše uvedenými názory nemohu souhlasit. Ve své podstatě by jejich realizace znamenala přiblížení se k vazbě obligatorní. Navíc argumentace Ústavního soudu možností obviněného namítat a prokazovat existenci konkrétních skutečností vylučujících použití uvedeného důvodu se, dle mého názoru, neshoduje s požadavkem návěti § 67 TŘ a taktéž lze polemizovat, zda je v souladu se zásadou presumpce nevinu (§ 2 odst. 2 TŘ). Jedním z jejich projevů totiž je, že vina musí být obviněnému (obžalovanému) prokázána a on sám není povinen dokazovat svoji nevinu. Ústavní soud sice hovoří o právu obviněného prokazovat *„existenci silných důvodů vylučujících důvodnou obavu z následků dle § 67 písm. a)“*, formálně zde tedy nejde o prokazování nevinu obviněným, nicméně z jeho názoru mi vyplývá, že takovým *„silným důvodem“* by mohla být právě skutečnost, že se obviněný nedopustil trestného činu odpovídajícího povaze trestného činu, který jako kritérium pro uložení útěkové vazby

⁴² ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl.* 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 468 – 469.

⁴³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. 1. 2002 sp. zn. I. ÚS 432/01 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu.* Praha: C. H. Beck, 2004. s. 11.

⁴⁴ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení.* Praha: Orbis, 1975. s. 93.

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 4. 2004 spis. zn. sp. zn. III. ÚS 566/03 in ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl.* 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 469.

stanoví Ústavní soud v citovaném nálezu, a tak nehrozí nebezpečí útěku z důvodu hrozby vysokým trestem.

S koncepcí zjednodušené vazby se lze setkat v právním řádu Spolkové republiky Německo. Nejedná se sice o vazbu z důvodu hrozby vysokým trestem, nicméně tento institut zde zmiňují právě v souvislosti s tendencemi zjednodušovat rozhodování o vazbě obviněného, kterému hrozí vysoký trest.

Německá úprava trestního řízení zná v rámci zrychleného řízení zvláštní druh vazby určené pro účely hlavního líčení. Rozhodnutí o této vazbě lze vydat ohledně osoby důvodně podezřelé z činu, při němž byla přistižena a současně jsou dány podmínky pro konání hlavního líčení v době jednoho týdne od zadržení této osoby. Zvláštností rozhodování o vazbě pro účely hlavního líčení je možnost soudce rozhodnout o vazbě i z moci úřední, tedy bez návrhu státního zástupce (není-li dosažitelný). Vazební důvod představuje obava, že se zadržený nezúčastní hlavního líčení. Zjednodušení rozhodování o vazbě spočívá v tom, že k jejímu uvalení postačuje domněnka, že se obviněný k hlavnímu líčení nedostaví, zatímco pro vzetí do vyšetřovací vazby pro nebezpečí útěku se vyžaduje nebezpečí vyplývající z okolností jednotlivého případu, že se obviněný bude vyhýbat trestnímu řízení. U vazby pro hlavní líčení postačuje tedy nižší míra pravděpodobnosti existence nežádoucího jednání zadrženého. Zrychlené řízení, a tak i vazba pro účely hlavního líčení, slouží především pro trestní stíhání osob, které nemají stálé bydliště, a u nichž lze právě s ohledem na tuto skutečnost předpokládat, že se nedostaví k hlavnímu líčení. Vazba ve zrychleném řízení se nezdívka využívá tehdy, kdy nejsou dány podmínky pro vazbu vyšetřovací. Doba jejího trvání je omezena na dobu jednoho týdne od předběžného zadržení.⁴⁶

Lze tedy uzavřít, že při zvažování důvodů útekové vazby, je třeba především vycházet ze vztahu obviněného k činu, pro nějž je stíhán, a k hrozícímu trestu s přihlédnutím k celkové osobnosti obviněného, tzn. že otázka vazby musí být posuzována diferencovaně, právě se zřetelem na osobu každého obviněného.⁴⁷

5.3. Vazba koluzní

Dle ustanovení § 67 písm. b) TŘ je dán důvod koluzní vazby pouze, jestliže z jednání obviněného nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že

⁴⁶ SVATOŠ, Roman. Zrychlené řízení a vazba pro účely hlavního líčení ve Spolkové republice Německo. *Trestněprávní revue*, 2005, č. 11, s. 288 – 289.

⁴⁷ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 84.

bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání za současného splnění podmínek dovětku § 67 TR.⁴⁸

Koluzní vazba vždy byla velmi sporným vazebním důvodem, a to nejen z hlediska rozsahu zásahu do osobní svobody obviněného, ale kritice byla nezřídka podrobována i samotná oprávněnost a účinnost koluzní vazby. Argumentováno bylo například tím, že při důsledném uplatňování koluzní vazby, by měla být použita i proti každé osobě, jejíž jednání by směřovalo k maření trestního stíhání, nejen tedy vůči obviněnému. Ustanovení trestního řádu upravující tento důvod vazby se stalo předmětem návrhu na zrušení z důvodu jeho rozporu s čl. 5 odst. 1 písm. c) EÚLP. Rozpor byl spatřován ve skutečnosti, že zmiňovaný článek výslovně koluzní jednání jako důvod omezení osobní svobody neuvádí. Ústavní soud rozhodující o tomto návrhu ve svém nálezu ze dne 26. 4. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 1/94 vyslovil názor, že: „*Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod v čl. 5 odst. 1 písm. c) dává prostor pro bližší vymezení skutkové podstaty vazebních důvodů, přičemž podmínkou je, že se tak musí stát na základě zásady důvodného podezření ze spáchání trestného činu nebo jiných jednání obsahujících hrozbu koluzního chování.*“ Dospěl tedy k závěru, že nesoulad právní úpravy obsažené v trestním řádu s EÚLP není dán, a to ani po stránce formální (koluzní důvod vazby je upraven v zákoně a rozhoduje o něm soudce v souladu s EÚLP), ani obsahové (ta je naplněna požadavkem existence konkrétních skutečností).⁴⁹

Trestní řád stanoví způsoby, kterými může obviněný mařit objasňování skutkových okolností relevantních pro trestní stíhání, alternativně a demonstrativně. Objasňováním skutečností se zde rozumí dokazování podle trestního řádu, přičemž se musí jednat o skutečnosti závažné z hlediska posuzované věci a odpovídající skutkové podstaty trestného činu. Jako příklad koluzního jednání obviněného se uvádí působení na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné. Svědkem je nejen osoba předvolaná k podání svědecké výpovědi, ale i osoba, která svými smysly předmětnou událost vnímala, i když k jejímu předvolání ještě nedošlo (tzv. svědek v materiálním smyslu). Objevují se však názory, podle nichž v případě materiálního svědka jde o jiné maření objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, což však nemá žádný praktický dopad. Působením se chápe nepřipustné ovlivňování svědků za účelem maření objasňování

⁴⁸ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*, 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 209.

⁴⁹ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 13 – 14.

skutečností podstatných z hlediska trestního stíhání. Může jít jak o přímé osobní působení obviněného, tak i o jednání zprostředkované, tzn. uskutečňované jinými osobami na žádost obviněného nebo jeho nátlak či z jiného jeho podnětu. To, co bylo uvedeno ve vztahu k svědkům, obdobně platí i na působení obviněného na spoluobviněné. Nemusí se však jednat o osoby, vůči nimž již bylo zahájeno trestní stíhání, tzn. mohou to být osoby zatím podezřelé.⁵⁰ Do koluzního jednání nelze zahrnovat připomenutí svědkovi jeho povinnost mlčenlivosti dle § 99 odst. 2 TR, nebo nabádání, aby taková osoba mluvila pravdu apod., jelikož nejde o zákonem nepřipouštěné jednání. Podmínkou uplatnění koluzního vazebního důvodu je, že se jedná o dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné. Tudíž jakmile byl svědek nebo spoluobviněný vyslechnut, nelze již obviněného vzít do koluzní vazby z důvodu obavy působení na tyto osoby. Jiným mařením objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání může být nepřipustné působení na znalce, padělání, pozměňování, ničení nebo ukryvání listinných nebo věcných důkazů apod.⁵¹ Za maření vyšetřování není možné považovat jednání obviněného, které je realizací jeho práva na obhajobu, např. popírání viny nebo odmítnutí vypovídat. Mařením ve smyslu § 67 písm. b) TR není ani odmítnutí obviněného podrobit se zkoušce krve, prohlídce těla nebo odmítnutí vydat věc důležitou pro trestní řízení, přestože těmito jednáními lze ztížit či znemožnit řádné objasnění skutečností relevantních pro trestní stíhání. Trestní řád pro vynucení splnění výše uvedených povinností předpokládá použití pořádkové pokuty jakožto sankci procesní povahy. Podle V. Mandáka důvod koluzní vazby nelze spatřovat v jednání obviněného, i když vědomě směřuje k maření skutečností závažných z hlediska trestního stíhání v případě, že toto jednání, přes subjektivní záměr, není způsobilé ohrozit v podstatném směru zjištění objektivní pravdy. Má za to, že vazba by v takových případech nebyla nezbytná ani funkčně opodstatněná. Dále pak uvádí, že hrozba nebezpečí koluze je dána reálně jen tehdy, jestliže z hlediska objasnění věci je vůbec co závažného mařit. Jako příklad V. Mandák uvádí snahu obviněného nalézt a zničit listiny způsobilé jej usvědčit, zatímco již došlo k jejich procesnímu zajištění. Do protikladu staví případ, kdy pro naplnění účelu trestní řízení je třeba provést listinné důkazy, přičemž obviněný se již prokazatelně neúspěšně dopustil koluzního jednání ve vztahu k uvedeným důkazům, které však byly včas procesní formou bezpečně zajištěny. V tomto případě je, podle V.

⁵⁰ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 412.

⁵¹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008.s. 470.

Mandáka, dán důvod koluzní vazby.⁵² Z prve uvedeným příkladem se neztotožňuje M. Růžička a J. Zedulová. Podle výše uvedených se zde jedná o případ obdoby skutkového omylu ohledně rozsahu skutečností, které se již orgánům činným v trestním řízení podařilo zjistit, a tudíž se obviněný koluzního jednání dopustil. Tento svůj závěr odůvodňují faktem, že obviněný, byť jednající ve skutkovém omylu (měl za to, že jde o skutečnosti závažné z hlediska objasnění skutku), vyvolal odůvodněnou obavu z koluzního jednání, která se může týkat i dalších okolností závažných pro daný případ.⁵³ V této souvislosti se přikláním k názoru M. Růžičky a J. Zedulové. Z dikce § 67 TŘ vyplývá, že obviněného lze vzít do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava, že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Zákon zde požaduje existenci důvodné obavy z budoucího koluzního jednání obviněného vyplývající z konkrétních skutečností. Mám tedy za to, že jednání obviněného, i když v konkrétním případě objektivně nezpůsobilé mařit vyšetřování, může být považováno za konkrétní skutečnost odůvodňující výše uvedenou obavu.

Použití koluzní vazby je podmíněno existencí důvodné obavy vycházející z konkrétních skutečností. Nestačí tedy pouhá abstraktní možnost koluzního jednání obviněného, v opačném případě by se koluzní vazba stala obecným vazebním důvodem.⁵⁴

Konkrétní zjištění musí vycházet z předpokládané aktivní činnosti obviněného, motivované snahou mařit skutečnosti závažné pro trestní stíhání. Proto jako koluzní důvod nepřichází v úvahu jen určitá důkazní situace, např. rozpory ve svědeckých výpovědích, složitost dokazování, počátek vyšetřování, kdy ještě nejsou opatřeny důležité důkazy apod.⁵⁵ Za konkrétní skutečnost zakládající důvodnou obavu z koluzního záměru obviněného také nelze považovat pouhou potřebu výsledku blíže nespecifikovaných svědků nebo spoluobviněných, z nichž někteří mají být obviněnému známy. Je tedy nezbytné prokázat existenci prvků konkrétnosti a specifčnosti té které věci, na základě kterých by až mohla být dána důvodná obava z koluzního jednání obviněného.⁵⁶ Nicméně

⁵² MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 103, 106, 110, 112 – 113.

⁵³ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 420.

⁵⁴ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 107.

⁵⁵ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 210.

⁵⁶ Nález Ústavního soud ČR ze dne 23. 5. 2006 sp. zn. I. ÚS 470/05. [program] Codexis Academia pro Windows verze 9/2008.

Ústavní soud připustil, že obviněný může být vzat do koluzní vazby: „*nejen tehdy, jestliže sám svým jednáním zavedl příčinu k obavě z koluzního jednání, ale existuje-li určitá objektivní konstelace, zahrnující nejen osobu pachatele, ale všechny znaky skutkové podstaty trestného činu, včetně stadia vyšetřování.*“ Kdy konkrétní skutečnosti budou vycházet z objektivní konstelace, bude vždy záviset na okolnostech konkrétního případu, přičemž soudce (soud) rozhodující v daném případě o vazbě je povinen pečlivě zvážit, zda se jedná o situaci, v níž převažuje zájem na objasnění trestného činu nad zájmem na svobodě jednotlivce.⁵⁷ Důvody koluzní vazby nelze automaticky vztahovat k některým skupinám trestných činů, bez ohledu na jejich závažnost či specifické rysy, jimiž se vyznačují (např. s tím, že s jejich spácháním je zpravidla spojeno utajování či skryté páchaní). Lze však vzít do úvahy profil obviněného, vychází-li z konkrétních skutečností.⁵⁸

5.4. Vazba předstižná

Předstižná vazba se od útěkové a koluzní vazby liší hned v několika směrech. Svou povahou se jedná o vazbu mimoprocesní, jelikož jejím účelem v zásadě není zajištění základního cíle trestního řízení, tj. zjištění pachatele a rozhodnutí o vině a trestu. Jejím cílem je detence obviněného v případě důvodné obavy, že se tento dopustí další trestné činnosti. Předstižná vazba tedy plní funkci preventivně bezpečnostní, a právě proto měla a dosud má své odpůrce. Jedním z argumentů proti předstižné vazbě je námitka, že vazba nemůže důsledně plnit zamýšlený účel, jelikož jde o časově omezené opatření, které je svou existencí vázáno na probíhající trestní stíhání, zatímco nebezpečí další trestné činnosti může hrozit i později.⁵⁹ Mám však za to, že existence předstižné vazby je opodstatněná. Je sice pravdou, že jde o svým charakterem dočasné opatření, což však vyplývá z funkce vazby jako takové. Předstižná vazba nesměřuje k nápravě pachatele, cílem je zabránit obviněnému v jednání uvedeném v § 67 písm. c) TŘ do doby, než bude rozhodnuto o jeho vině, popř. i trestu (samozřejmě při respektování ustanovení o trvání vazby) s tím, že výchovný účel má plnit až uložený trest. Pokud se cíl trestu nemine účinkem, bude hrozba, kterou odsouzený představoval pro společnost, odstraněna.

Důvody předstižné vazby jsou uvedeny v ustanovení § 67 písm. c) TŘ. Na rozdíl od vazby útěkové a koluzní, se jedná o výčet taxativní, který upravuje tři alternativy

⁵⁷ Nález ÚS ČR ze dne ze dne 15. 9. 1994 sp. zn. II. ÚS 138/93 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 6.

⁵⁸ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 419 – 420.

⁵⁹ MANDÁK, Václav. Předstižná vazba s přihlédnutím k novele trestního řádu z roku 1995. *Bulletin advokacie*. 1996, č. 4, s. 15.

obávaného jednání obviněného. Musí jít o obavu, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro níž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval, nebo kterým hrozil. Úprava tohoto vazebního důvodu byla zpřesněna novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., která pojem pokračování v trestné činnosti nahrazuje pojmem opakování trestné činnosti. Opakování trestné činnosti, pro níž je obviněný stíhán neznamená pokračování v trestném činu podle § 116 TZ, ani další útoky téhož hromadného trestného činu či udržování protiprávní stavu u trvajících trestných činů. Pokračování ve stíhaném trestném činu je vyloučeno s ohledem na ustanovení § 12 odst. 11 TŘ. Alternativa opakování trestné činnosti se může vztahovat jen na trestnou činnost, pro kterou je obviněný již stíhán, čímž je tedy vyloučeno, aby důvodem předstížné vazby bylo obecně pojaté nebezpečí z opakování blíže neurčité trestné činnosti. Podle převažující praxe se opakováním trestné činnosti nerozumí pouze reální obava, že se obviněný znovu dopustí trestného činu stejné skutkové podstaty, ale také obava, že znovu spáchá trestný čin téže povahy. Za trestné činy téže povahy se považují takové trestné činy, které se v konkrétním případě vyznačují určitým charakteristickým společným rysem, zejména stejnou pohnutkou či způsobem jednání.⁶⁰ Tento závěr vychází ze srovnání formulace ostatních alternativ předstížné vazby, u nichž se na rozdíl od „trestné činnosti“ hovoří o „trestném činu“. Objevují se však i názory, že právě s ohledem na formulaci „pro níž je stíhán“ lze pojem opakování trestné činnosti vykládat v tom smyslu, že se může jednat pouze o trestnou činnost stejné právní kvalifikace.⁶¹ Druhá alternativa předstížné vazby spočívá v obavě, že obviněný dokoná trestný čin, o který se pokusil. Jedná se o případ, kdy je obviněný stíhán pro pokus trestného činu a obava z dokonání se zde vztahuje právě na tento čin. Výše uvedené platí obdobně i pro obavu, že obviněný vykoná čin, který připravoval, tzn. muselo již být zahájeno trestní stíhání proti obviněnému pro přípravu trestného činu, jehož vykonání obviněným reálně hrozí.⁶² Pro svoji povahu zaujímá zvláštní místo vazba pro obavu, že obviněný vykoná trestný čin, kterým hrozil. Vyhrůžování trestným činem je v určitých případech soudně stíhatelným deliktem. Jako příklad je možno uvést trestný čin nebezpečné vyhrůžování podle § 351 TZ, násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 350 TZ apod. Pokud je dáno skutečné

⁶⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.4.2005, sp. zn. 2 To 54/2005. K opakování trestné činnosti jako důvod předstížné vazby. K rozhodnutí o trvání vazby. *Trestněprávní revue*. 2005, č. 6, s. 152.

⁶¹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 472.

⁶² MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 128 – 129.

nebezpečí, že obviněný své výhrůžky realizuje, lze při stíhání pro trestný čin spadající do této skupiny rozhodnout o vazbě.⁶³

Trestní řád výslovně nestanoví, k jakému časovému okamžiku se nebezpečí jednání uvedených v § 67 písm. c) TŘ musí vztahovat. Z povahy věci lze však dovodit, že předstižná vazba může být uvalena, jen za hrozby aktuálního a bezprostředního nebezpečí další trestné činnosti. Stejně jako u ostatních vazebních důvodů, musí být i předstižná vazba odůvodněna konkrétními skutečnostmi. Tento vazební důvod nelze použít jen s poukazem na to, že obviněný byl již dříve trestán. Předchozí odsouzení může však být důležitou okolností, ke které může soudce (soud) přihlídnout při rozhodování o vazbě, a to zejména u obviněného recidivisty páchajícího stejnorodou trestnou činnost.⁶⁴

Ze samotné podstaty předstižné vazby vyplývá, že její použití je omezeno pouze na trestné činy úmyslné. Teoreticky by mohly přicházet v úvahu i případy, kdy se osoba soustavně dopouští jednání zakládajícího nedbalostní trestný čin, např. opakované nedbalé obsluhy nebezpečného zařízení, čímž dochází k ohrožení majetku nebo zdraví či života lidí. Nicméně předstižná vazba je v těchto situacích vyloučena, jelikož zabránit nedbalému jednání lze i jinak (např. přeřazením na jinou práci).⁶⁵

Jak již bylo výše uvedeno, předstižná vazba má své odpůrce. Konkrétně úprava předstižné vazby obsažená v našem trestním řádu je některými považována za odporující zásadě presumpce neviny. Podle Čl. 40 LZPS platí, že: „Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena.“ Obdobně presumpci neviny upravuje v § 2 odst. 2 TŘ: „Dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena, nelze na toho, proti němuž se vede trestní řízení, hledět, jako by byl vinen.“ Rozpor je spatřován v tom, že soudce (soud) v rozhodnutí o vazbě nepřímou vyslovuje vinu obviněného jeho označením za osobu, která spáchala trestný čin, pokusila se o něj či jeho spáchání připravovala. Kritice je podrobována formulace předstižné vazby (použití nepodmíněného způsobu a minulého času), kdy trestní řád v rozporu s Ústavou a zavazujícími mezinárodními úmluvami stanoví jako zákonnou podmínku vzetí obviněného do předstižné vazby skutečnost, že obviněný již před vzetím do vazby spáchal, pokusil se nebo připravoval trestný čin, pro nějž je stíhán. Označením obviněného v rozhodnutí soudu jako osoby, která se dopustila trestného činu,

⁶³ MANDÁK, Václav. Předstižná vazba s přihlídnutím k novele trestního řádu z roku 1995. *Bulletin advokacie*. 1996, č. 4, s. 16.

⁶⁴ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 131 – 132.

⁶⁵ tamtéž. s. 125.

je porušeno ústavní právo obviněného jako osoby, na kterou se má hledět jako na nevinnou. Soud může o vině rozhodnout pouze rozsudkem. Z výše uvedených důvodů je de lege ferenda navrhováno v ustanoveních § 67 písm. c) a 73a odst. 3 TŘ nahradit slova „trestné“ „trestný“ a „čin“ slovem skutek.⁶⁶

5.5. Zpřísněné důvody vazby

Novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb. rozšířila znění § 68 TŘ o ustanovení vylučující vzít do vazby obviněného stíhaného v době rozhodování o uvalení vazby pro úmyslný trestný čin, na který TZ stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta, nebo pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta. Tato úprava byla přijata jako reakce na nepříznivou situaci, kdy většinu osob ve vazbě tvořily osoby obviněné právě z této méně závažné trestné činnosti. Proto, s ohledem na princip zdrženlivosti a přiměřenosti, princip proporcionality a princip subsidiarity, bylo zvoleno uvedené řešení. Rozhodující pro určení, zda se jedná o trestný čin uvedený v § 68 odst. 2 TŘ, je trestní sazba uvedená v TZ, přičemž se nepřihlíží ke snížení sazeb u mladistvých (§ 31 odst. 1 ZSVM) ani ke zvýšení sazeb u zvláště závažné recidivy (§ 59 odst. 1 TZ).⁶⁷ Ustanovení § 68 TŘ se neuplatní, jestliže je obviněný vedle trestného činu výše uvedeného, stíhán pro další úmyslný trestný čin, na který TZ stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí převyšuje dvě léta, nebo pro další trestný čin spáchaný z nedbalosti se sazbou s horní hranicí převyšující tři léta. Trestní řád výslovně neřeší případy, kdy je obviněný zprvu stíhán pro přísnější trestný čin, než je uvedený v § 68 odst. 2 TŘ, ale v průběhu trestního stíhání dojde k překvalifikování takového trestného činu na některý z trestných činů uvedených v § 68 odst. 2. TŘ. Vzhledem k nedostatku výslovné úpravy je třeba analogicky postupovat podle § 71 odst. 9 věty čtvrté TŘ, tzn. obviněný musí být z vazby propuštěn na svobodu nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy byl na změnu právní kvalifikace upozorněn.⁶⁸ I když trestní řád v ustanovení § 68 odst. 2 vychází z trestného činu, pro který je obviněný stíhán, tedy z právního posouzení skutku uvedeného v usnesení o zahájení trestního stíhání, je soudce v přípravném řízení oprávněn, resp. povinen, jak vyplývá z dovětky § 67 TŘ, přezkoumat, zda dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují všem

⁶⁶ CHALUPA, Luboš. Rozporná úprava předstížné vazby. *Právní rádce*. 1999, č. 1, s. 15 – 16.

⁶⁷ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 428 – 429.

⁶⁸ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 200 – 201.

znakům trestného činu, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, a jestli na základě těchto skutečností není možno překvalifikovat skutek jako mírnější trestný čin, na nějž se vztahuje zákaz vazby. Výše uvedené platí obdobně i pro řízení před soudem s ohledem na dosud opatřené důkazy.⁶⁹

V ustanovení § 68 odst. 3 TŘ jsou upraveny případy, které vylučují aplikaci omezení dle § 68 odst. 2 TŘ. Jedná se převážně o důvody navazující na důvody vazby podle § 67 písm. a), b), c) TŘ, s tím rozdílem, že již došlo k naplnění některé z tam uvedených obav. V některých případech jsou však důvody stanoveny přísněji než obecné důvody podle § 67 TŘ, jelikož přestože existovaly důvody vazby (§ 67 TŘ), nemohla být na obviněného uvalena kvůli omezení dle § 68 odst. 2 TŘ.⁷⁰

Zpřísněný důvod dle § 68 odst. 3 písm. a) TŘ je dán, jestliže obviněný uprchl nebo se skrýval. Nepostačuje pouhá obava z takového jednání obviněného, ale musí být zjištěn alespoň jediný případ, kdy k takovému jednání došlo. K naplnění důvodu dle § 68 odst. 3 písm. b) TŘ se vyžaduje splnění dvou kumulativních podmínek, a to že obviněný se opakovaně (tzn. nejméně dvakrát) nedostavil na předvolání a zároveň se jej nepodařilo předvést ani jinak zajistit jeho účast při úkonu trestního řízení. Zde je zdůrazněna fakultativní a subsidiární role vazby mezi zajišťovacími prostředky, kdy přednostně má být využito mírnějších opatření, a až v případě jejich selhání se má přistoupit k vazbě. Také u důvodu dle § 68 odst. 3 písm. c) TŘ musí být dány dvě kumulativní podmínky. Lze jej uplatnit, jestliže totožnost obviněného není známa a dostupnými prostředky se ji nepodařilo zjistit. Jedná se o situace, kdy obviněný nemá věrohodné doklady prokazující jeho totožnost a zároveň byly bezúspěšně využity prostředky podle ZPČR. Obviněnému však musí být dána možnost k prokázání jeho totožnosti i tehdy, kdy u sebe nemá příslušný doklad.⁷¹ Zpřísněný důvod vazby podle § 68 odst. 3 písm. d) TŘ zahrnuje případy, kdy se obviněný již dopustil koluzního jednání, tzn. již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Stejně jako u předcházejících důvodů, ani zde nestačí pouhá obava, obviněný již musel koluzně jednat. V případě maření skutečností relevantních pro trestní stíhání je nutno dostatečně prokázat, že se obviněný takového jednání dopustil. Trochu problematickým by se mohl zdát důvod podle § 68 odst. 3 písm. e) TŘ, který je dán, jestliže obviněný pokračoval v trestné

⁶⁹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 493.

⁷⁰ tamtéž. s. 492, 494.

⁷¹ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 201 – 202.

činnosti, pro níž je stíhán. Co se týče výkladu pojmu „pokračování v trestné činnosti“, dřívější praxe soudů jej vykládala širěji než pojem „opakování trestné činnosti“ použitý v § 67 písm. c) TŘ. Podle tehdejšího názoru pokračování v trestné činnosti zahrnovalo nejen opakování trestné činnosti, ale i pokračování v ní dílčími útoky pokračujícího, hromadného nebo trvajícím trestného činu. Ustanovení § 12 odst. 11 TŘ takovému výkladu nebránilo, jelikož k naplnění důvodu podle § 68 odst. 3 písm. e) TŘ došlo i v případě, že obviněný pokračoval v trestné činnosti před zahájením trestního stíhání podle § 160 TŘ, tzn. přihlíželo se k trestné činnosti téže povahy, jak před, tak i po zahájení trestního stíhání.⁷² V současnosti je zastáván názor jiný. V souladu s judikaturou Ústavního soudu se vychází z restriktivního výkladu pojmu pokračování v trestné činnosti, kdy lze přihlížet jen k pokračování v trestné činnosti obviněného, k němuž došlo až po zahájení trestního stíhání. Tento výklad vychází ze zásady, podle níž nelze zákonné důvody omezení osobní svobody rozšiřovat výkladem.⁷³

⁷² RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 436 – 437.

⁷³ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 495 – 496, 500.

6. Rozhodování o vazbě

6.1. Pojem rozhodnutí o vazbě

Zatímco důvody vazby představují hmotněprávní skutkovou podstatu, jakožto předpoklad procesní odpovědnosti obviněného za jednání popsané v jednotlivých důvodech vazby podle § 67 TŘ⁷⁴, tak problematika rozhodování o vazbě spadá do okruhu otázek řazených k formálním podmínkám vazebního práva.⁷⁵

Pojem rozhodnutí o vazbě nezahrnuje jen samotné rozhodnutí o vzetí do vazby podle § 68 odst. 1 TŘ. Trestní řád v žádném svém ustanovení nepodává výčet rozhodnutí o vazbě. Jako vodítko slouží ustanovení § 74 odst. 1 TŘ, které uvádí rozhodnutí o vazbě, proti nimž je přípustná stížnost. Rozhodnutím o vazbě v širším smyslu je tedy také např. rozhodnutí soudu o ponechání obviněného na svobodě za současného přijetí opatření nahrazujícího vazbu, rozhodnutí státního zástupce (soudu) o dalším trvání vazby, rozhodnutí o změně důvodu vazby, rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby a další. Za rozhodnutí o vazbě v uvedeném smyslu se nepovažuje usnesení soudce o propuštění zatčené nebo zadržené osoby na svobodu (nevyhovění návrhu státního zástupce na její vzetí do vazby) podle § 69 odst. 5 a § 77 odst. 2 TŘ. Vzhledem ke speciální úpravě vazby v extradičním řízení, nelze žádné rozhodnutí učiněné v tomto řízení považovat za rozhodnutí o vazbě. Naopak rozhodnutí o vyhošťovací vazbě je rozhodnutím o vazbě, a to s ohledem na ustanovení § 350c odst. 2 TŘ, podle něhož se na řízení o vyhošťovací vazbě použijí ustanovení hlavy čtvrté oddílu prvního trestního řádu. Obdobně to platí také o rozhodnutí o vazbě obviněného, jehož cizí stát vydal na základě zatýkácího rozkazu podle § 387 odst. 2 TŘ nebo jehož jiný členský stát Evropské unie předal do České republiky na základě evropského zatýkácího rozkazu podle § 405 odst. 6 TŘ, což je výslovně stanoveno v § 387 odst. 2 TŘ. Rozhodnutí o vazbě má vždy formu usnesení, jak to vyplývá z ustanovení § 119 odst. 1 a odst. 2 TŘ, kde je stanoveno, že rozsudkem rozhoduje soud jen tehdy, stanoví-li to zákon výslovně a v ostatních případech rozhoduje usnesením, nestanoví-li zákon něco jiného. Státní zástupce rozhoduje usnesením, jestliže zákon nestanoví něco jiného.⁷⁶

⁷⁴ RŮŽIČKA, Miroslav. Vazba po novele trestního řádu. *Právní rádce*, 2002, č. 10, příloha, s. II.

⁷⁵ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 439 – 440.

⁷⁶ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s.488 - 487, 583.

6.2. Rozhodnutí o vzetí do vazby

Jak již bylo uvedeno výše, rozhodnutí o vzetí do vazby může být učiněno jen ve vztahu k obviněnému. Pokud jde o trestní stíhání poslance nebo senátora, musí k němu udělit souhlas komora, jejímž je členem (čl. 27 odst. 2 Ústavy). V případě, že souhlas byl dán, trestní stíhání bylo zahájeno a nastal důvod vazby, lze poslance nebo senátora vzít do vazby, jelikož souhlas s trestním stíháním se vztahuje na všechny úkony uskutečňované v jeho rámci podle trestního řádu. Prezidenta republiky nelze zadržet ani trestně stíhat (čl. 65 odst. 1 Ústavy), tudíž je vyloučeno i vzetí do vazby. Soudce trestně stíhané pro činy spáchané při výkonu nebo v souvislosti s funkcí soudce je možno vzít do vazby jen se souhlasem prezidenta republiky (§ 76 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů). Vazba nepřichází v úvahu u osob vyňatých z pravomoci orgánů činných v trestním řízení (§ 10 odst. 1 TŘ).⁷⁷

Při rozhodování o uvalení vazby se nejčastěji použije obecné ustanovení § 68 odst. 1 TŘ vztahující se na všechny případy vzetí do vazby, jestliže se nejedná o případy vazby ve zvláštních případech. Vedle tohoto ustanovení přichází v úvahu použití § 69 odst. 5 TŘ vztahujícího se na rozhodování o vazbě zatčeného obviněného, dále § 77 odst. 2 TŘ, který upravuje rozhodování soudce o zadržené osobě a také ustanovení § 314b odst. 2 TŘ týkající se rozhodování samosoudce o vazbě zadrženého podezřelého ve zjednodušeném řízení před samosoudcem. Podle § 68 TŘ může však být vzat do vazby i obviněný, k omezení jehož osobní svobody před rozhodnutím o vazbě vůbec nedošlo.⁷⁸ Usnesení, kterým soudce (soud) rozhoduje o vzetí obviněného do vazby, musí kromě samotného výroku o vzetí do vazby, včetně odkazu na některý důvod vazby podle § 67 TŘ, obsahovat odůvodnění vymezující mimo jiné skutkové okolnosti. Tento požadavek je výslovně uveden v ustanovení § 68 odst. 1 TŘ navazujícím na návěti § 67 TŘ, které klade požadavek zjištění konkrétních skutečností, z nichž vyplývá důvodná obava opodstatňující vazbu.⁷⁹ Kromě konkrétních skutkových okolností je třeba v odůvodnění mimo jiné dále uvést, pro jaký trestný čin je obviněný na základě usnesení o zahájení trestního stíhání stíhán, jaké další procesní úkony byly učiněny před rozhodnutím o vzetí do vazby, odkdy počíná vazba, odkaz na podklady a důkazy, z nichž soud při rozhodování vycházel, včetně obsahu výslechu obviněného před rozhodnutím o jeho vzetí do vazby. Jestliže se rozhoduje

⁷⁷ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 445 – 446.

⁷⁸ tamtéž. s. 445 – 446.

⁷⁹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, GŘIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Aspi, 2008. s. 254.

o vazbě osoby zadržené nebo zatčeného obviněného, měly by být v odůvodnění uvedeny i údaje, z nichž je možno zjistit, zda byly zachovány zákonné lhůty podle § 69 odst. 4, 5, § 76 odst. 4 a § 77 TŘ. V případě návrhu na nahrazení vazby některým z opatření nahrazujících vazbu se musí soudce (soud) i s tímto v odůvodnění vypořádat.⁸⁰ Vzhledem k tomu, že trestní řád v § 68 TŘ kromě odůvodnění nestanoví žádné zvláštní obsahové ani formální náležitosti rozhodnutí o vzetí do vazby, je nutno vycházet z obecné úpravy, kterou trestní řád předepisuje pro usnesení v § 134 TŘ. Usnesení o vzetí do vazby by tedy, včetně výše uvedeného, mělo obsahovat označení soudce či soudu, který usnesení vydal, den a místo rozhodnutí, jméno a příjmení obviněného včetně jeho osobních údajů, popř. jiné označení vylučující záměnu s jinou osobou, a poučení o opravném prostředku. V usnesení je třeba citovat usnesení o zahájení trestního stíhání označením činu, pro který je obviněný stíhán, aby byla zřejmá existence formálního předpokladu vazby, tj. zahájení trestního stíhání.⁸¹ Pokud rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby obsahuje jen povšechné a obecné odůvodnění zakládající se na pouhé citaci zákonných důvodů vazby, bez jakéhokoliv odkazu na konkrétní okolnosti způsobilé založit existenci vazebních důvodů, nejedná se o rozhodnutí v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Jako podklad pro rozhodnutí o vazbě podle § 68 TŘ vztahující se k důvodnosti trestního stíhání mohou sloužit vedle procesně použitelných důkazů i záznamy opatřené před zahájením trestního stíhání, např. protokoly o vysvětlení, které nemají povahu neodkladného nebo neopakovatelného úkonu. Věta třetí § 158 odst. 5 TŘ se totiž nevztahuje na řízení před soudem konaném podle § 26 TŘ.⁸²

6.3. Orgány rozhodující o vazbě

Orgány oprávněné rozhodovat o vazbě uvádí trestní řád v ustanovení § 73b. Rozhodnutí o vazbě v užším smyslu, tedy rozhodnutí o vzetí do vazby, podmiňuje § 73b TŘ shodně s § 68 odst. 1 TŘ rozhodnutím soudu, což plně respektuje požadavek čl. 8 odst. 5 LZPS a čl. 5 odst. 2 a 3 EÚLP. Soudem se zde myslí senát, samosoudce a též soudce. V přípravném řízení rozhodování o uvalení vazby přísluší soudci, přičemž tomuto

⁸⁰ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 490.

⁸¹ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 162.

⁸² ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 465, 475 – 476, 490.

rozhodnutí musí vždy předcházet návrh státního zástupce. V ostatních případech rozhoduje soud (soudce) z úřední povinnosti.⁸³

Odchylně od obecné úpravy je stanovena příslušnost soudu k rozhodování o vazbě mladistvého, o níž rozhoduje vždy soud pro mládež podle § 68 TŘ, a to z důvodů uvedených v § 67 TŘ. I zde se použije ustanovení § 68 odst. 2 a odst. 3 TŘ upravující zákaz vazby a výjimky z tohoto zákazu.⁸⁴

Jak bylo výše uvedeno soudce nemůže v přípravném řízení rozhodnout o vzetí do vazby obviněného bez návrhu státního zástupce, čímž se v přípravném řízení realizuje obžalovací zásada. Návrhu státního zástupce na vzetí do vazby zpravidla předchází návrh policejního orgánu. V případě, že státní zástupce podává návrh sám, sdělí tuto skutečnost policejnímu orgánu. Podle čl. 31 pokynu je státní zástupce před samotným podáním návrhu povinen zkoumat, zda důvody vazby (§ 67 písm. a), b), c) TŘ) a odůvodněnost podezření z trestné činnosti jsou založeny na konkrétních skutečnostech. Dále státní zástupce při zvažování podmínek k podání návrhu posuzuje, zda se nejedná o trestný čin podle § 68 odst. 2 TŘ, zda nejsou dány důvody vylučující použití omezení podle tohoto ustanovení, popř. i důvody, které by vedly k propuštění obviněného, byl-li by už ve vazbě. Současně zhodnotí, zda účelu vazby v daném případě nelze dosáhnout mírnějšími prostředky. Návrh obsahuje i vyjádření státního zástupce k nabídce opatření nahrazujících vazbu, byla-li učiněna.⁸⁵ Jestliže státní zástupce podává návrh na vzetí do vazby obviněného, který byl zadržen, dbá na doručení návrhu ve lhůtě 48 hodin od zadržení nebo omezení osobní svobody. Doba omezení osobní svobody nebo předvedení podle ZPČR, zákona č. 13/1993 Sb., celního zákona, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů se do doby 48 hodin započítává jen tehdy, došlo-li k omezení osobní svobody v souvislosti s trestním řízením. V případě, že po podání návrhu na vzetí do vazby, je nutná účast obviněného při vyšetřovacím úkonu, uvede státní zástupce v návrhu tuto skutečnost včetně místa a času předpokládaného úkonu. V návrhu, v případě potřeby, též soudu navrhne, aby v příkazu k přijetí do vazby uvedl důležité okolnosti pro umístění obviněného ve vazební věznici, jména spoluobviněných, kteří jsou již ve vazbě, potřebu umístit je do různých věznic, upozornění na možnost sebevraždy obviněného, násilí, útěku, dále zda je možno obviněného zařadit do práce, požadavek

⁸³ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 486 – 487.

⁸⁴ ŠAMAL, Pavel. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 504.

⁸⁵ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 488 – 489.

nutnosti zachování původního vzhledu obviněného. Další obsahové požadavky na návrh státního zástupce na vzetí do vazby stanoví čl. 32 pokynu. Návrh může státní zástupce doručit sám nebo prostřednictvím zaměstnance státního zastupitelství či justiční stráže. Výjimečně může požádat o doručení policejní orgán s tím, že datum a přesný čas doručení návrhu si nechá potvrdit na stejnopis návrhu, který založí do dozorového spisu.⁸⁶

Příslušnost soudce k rozhodování o vzetí do vazby v přípravném řízení se stanoví podle § 26 TŘ. V souladu s uvedeným ustanovením je příslušný soudce okresního soudu, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který podal návrh na vzetí do vazby. Rozhodování soudu o vazbě v přípravném řízení je upraveno v § 27 Instrukce Ministerstva spravedlnosti 3/2009 SIS, kterou se vydává kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.⁸⁷

V řízení před soudem přísluší rozhodovat o vzetí do vazby senátu. Výjimkou je však rozhodování o vazbě zatčeného obviněného, o níž rozhoduje soudce (§ 69 odst. 6 TŘ), jemuž byl obviněný dodán, přičemž rozhodnutí musí oznámit obviněnému do 24 hodin od doby, kdy mu byl dodán (§ 69 odst.5 TŘ). Samosoudce rozhoduje o vazbě jen v trestních věcech, ve kterých koná řízení podle § 314a TŘ.⁸⁸

Ve vztahu k rozhodování o dalším trvání vazby rozlišuje ustanovení § 73b TŘ rozhodování ve fázi přípravného řízení a ve stádiu řízení před soudem. Od 1. 1. 2002 je k rozhodnutí o dalším trvání vazby v přípravném řízení příslušný státní zástupce a v řízení před soudem je tato úloha svěřena soudu. Státní zástupce může v přípravném řízení rozhodnout o propuštění obviněného z vazby na svobodu, a to na jeho žádost nebo i bez ní. Je oprávněn rozhodnout o propuštění obviněného z vazby za současného nahrazení vazby některým z institutů nahrazujících vazbu podle § 73 a 73a TŘ. Rozhodování státního zástupce o žádosti o propuštění z vazby je omezeno ustanovením § 73 b odst. 3 věta třetí TŘ (srovnání dále).⁸⁹

Státnímu zástupci však ani v přípravném řízení nepřísluší rozhodování o trvání koluzní vazby po uplynutí tří měsíců, jestliže bylo zjištěno, že obviněný skutečně koluzně jednal (§ 71 odst. 2 TŘ). V tomto případě státní zástupce podá soudu návrh na rozhodnutí. Dále není oprávněn rozhodnout o změně vazebních důvodů za situace, kdy dochází k jejich rozšíření. Jde o případy, kdy vedle vazebního důvodu, pro který se obviněný již ve vazbě

⁸⁶ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 450.

⁸⁷ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 487-488.

⁸⁸ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 455.

⁸⁹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 579 – 580.

nachází, vznikne důvod další. Rozhodnutí státního zástupce je vyloučeno, protože o vzetí do vazby rozhoduje jen soud (soudce).⁹⁰ Obdobně to platí i pro rozhodování o ponechání obviněného na svobodě se současným přijetím některého opatření nahrazujícího vazbu. V obou případech rozhodnutí fakticky spadají pod úpravu § 68 odst. 1 TŘ. Po podání obžaloby nebo návrhu na potrestání je výlučným orgánem rozhodujícím o vazbě soud (§ 73b odst. 3 TŘ).⁹¹

6.4. Vyrozumění o vazbě

V ustanovení § 70 TŘ je stanoven okruh osob, které je třeba bez průtahů vyrozumět o vzetí obviněného do vazby. Skutečnost, že obviněný odmítl vypovídat podle § 33 odst. 2 TŘ, nemění nic na povinnosti soudu zjistit údaje k vyrozumění, pokud obviněný neuvede s tímto svůj nesouhlas. Nesouhlas obviněného s vyrozuměním je pro soud závazný, pokud ovšem nejde o obviněného příslušníka ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru, kdy je třeba i přes jeho nesouhlas vyrozumět jeho velitele nebo náčelníka, nebo o vyrozumění rodinného příslušníka mladistvého, kde platí speciální úprava podle § 46 odst. 2 ZSVM.⁹² Podle citovaného ustanovení je o vzetí mladistvého do vazby nutno bez zbytečného odkladu vyrozumět jeho zákonného zástupce, zaměstnavatele, příslušné středisko Probační a mediační služby a příslušných orgán sociálně-právní ochrany dětí. U mladistvého, kterému byla uložena ochranná výchova se vyrozumí i výchovné zařízení, v němž je mladiství umístěn.⁹³ O vzetí obviněného do vazby, jakož i o dalších skutečnostech dle § 70a odst. 1 písm. a) TŘ, je třeba bez průtahů vyrozumět příslušnou vazební věznicí. O těchto skutečnostech vazební věznicí vyrozumí orgán činný v trestním řízení, který vede řízení v době, kdy tyto skutečnosti nastaly. Vrácení věci státnímu zástupci k došetření oznamuje soud, který takové rozhodnutí v prvním stupni učinil. O propuštění obviněného z vazby nebo o útěku obviněného z vazby je příslušný orgán povinen vyrozumět poškozeného nebo svědka, který podal žádost podle § 44a TŘ. Vyrozumění je třeba vhodným způsobem učinit v den, v němž k uvedené události došlo.⁹⁴

⁹⁰ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2007. s. 279 – 280.

⁹¹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 580.

⁹² RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 461 – 462.

⁹³ ŠAMAL, Pavel. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 503.

⁹⁴ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 511 – 514.

7. Trvání vazby

7.1. Úvodní výklady

Čl. 8 odst. 5 LZPS stanoví, že: „*Nikdo nesmí být vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem.*“ Tímto článkem se vytváří ústavní prostor pro nezbytné zákonné omezení osobní svobody v souvislosti s rozhodováním o vazbě v trestním řízení, a to z hlediska úpravy vazebních důvodů a vazebních lhůt. Nutno jej však interpretovat s ohledem na ustanovení čl. 8 odst. 1 LZPS, jakož i na čl. 5 odst. 1 písm. c) EÚLP, tj. restriktivně.⁹⁵ Čl. 5 odst. 3 EÚLP zakotvuje právo každého, jehož osobní svoboda byla omezena, být souzen v přiměřené lhůtě, nebo propuštěn během řízení. Právo na trestní řízení v přiměřené době garantuje i čl. 9 odst. 3 MPOPP. Tyto úmluvy jsou v trestním řádu provedeny především § 2 odst. 4 věta druhá zakotvujícím zásadu rychlosti trestního řízení jako jednu ze základních zásad ovládajících trestní řízení. Uvedené ustanovení trestního řádu navazuje na čl. 38 odst. 2 LZPS a na čl. 6 odst. 1 EÚLP, v nichž je stanoven požadavek na vyřízení věci bez zbytečných průtahů. Nicméně k uplatňování této zásady nesmí docházet na úkor náležitého objasnění věci (§ 2 odst. 5 TŘ) a zásady zdrženlivosti (§ 2 odst. 4 TŘ). Ustanovení § 71 odst. 1 TŘ stanoví povinnost orgánů činných v trestním řízení vyřizovat vazební věci přednostně a s největším urychlením, znamená provedení zásady rychlosti řízení ve vazebních věcech. Rychlost trestního řízení ve vazebních věcech byla a je častým předmětem řízení před Ústavní soudem a ESLP.⁹⁶

Podle ESLP je třeba dobu vazby posuzovat nezávisle na délce řízení. Ustanovení čl. 5 odst. 3 EÚLP je nutno odlišovat od čl. 6 odst. 1 EÚLP zaručujícího právo na projednání trestní věci v přiměřené lhůtě. Důvodem je skutečnost, že samotné řízení může probíhat v souladu s čl. 6 odst. 1, ale vazba může trvat nad rámec přiměřené lhůty podle čl. 5 odst. 3 a naopak (rozsudek Punzelt v. Česká republika z 25. 4. 2000 aj.) Přiměřenost doby vazby se posuzuje ve vztahu k okolnostem konkrétního případu. Pro zákonnost vazby nestačí jen skutečnost, že důvody vazby byly dány po celou dobu jejího trvání. Orgány činné v trestním řízení jsou povinny postupovat v řízení zvláště rychle, je-li obviněný zbaven osobní svobody. Závažnost trestného činu, pro nějž je obviněný stíhán, sama o sobě není způsobilá k odůvodnění dalšího trvání vazby (např. rozsudek Tomasi v. Francie z 27. 8. 1992). K odůvodnění vazby se po uplynutí určité doby vyžaduje přistoupení dalších

⁹⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 12. 2005 sp. zn. I. ÚS 781/04. [program] Codexis Academia pro Windows verze 9/2008.

⁹⁶ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 486 – 487.

důvodů stanovených vnitrostátním právem, které musí vycházet z konkrétních a hodnověrných skutečností. Pokud není dodržen požadavek přiměřenosti trvání vazby, obviněný musí být propuštěn na svobodu. Nicméně to nezabavuje stát povinnosti projednat věc v přiměřené lhůtě podle čl. 6 odst. 1 EÚLP.⁹⁷ Podle Ústavního soudu ČR je na státu, aby organizoval soudnictví způsobem zajišťujícím respektování principů vycházejících z LZPS a EÚLP. Případné nedostatky v tomto směru nemohou jít k tíži občanů, resp. obviněných, kteří od soudu právem očekávají poskytnutí soudní ochrany v přiměřené době.⁹⁸

7.2. Rozhodování o dalším trvání vazby

K významné změně ustanovení § 71 TŘ došlo novelou č. 265/2001 Sb., která rozhodování o prodloužení vazby nahradila pravidelným rozhodováním o dalším trvání vazby. Ustanovení § 71 odst. 1 TŘ požaduje, aby vazební věci byly vyřizovány přednostně a s největším urychlením. Tento požadavek je vykládán tak, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny vyřizovat vazební věci přednostně před těmi, kde obviněný ve vazbě není. Pokud projednávají více vazebních věcí, je jejich povinností urychlené projednání těchto věcí a při stanovení pořadí jejich vyřizování musí přihlížet k tomu, jak jednotlivé vazební věci napadaly, k jejich rozsáhlosti, složitosti a závažnosti.⁹⁹

Podle § 71 odst. 2 TŘ vazba může v přípravném řízení a v řízení před soudem trvat jen nezbytně nutnou dobu. To znamená, že obviněný smí být ve vazbě jen po dobu, která je nezbytně nutná k dosažení účelu trestní řízení, jinak by došlo k porušení jeho práva na osobní svobodu. Tato zásada proporcionality nemůže být již svou podstatou vázána na jakékoliv pevné intervaly, v nichž jsou orgány činné v trestním řízení povinny přezkoumávat důvodnost trvání vazby.¹⁰⁰ Jinými slovy, smyslem ustanovení § 71 odst. 2 věty první TŘ je, aby nedocházelo k vyčerpání vazebních lhůt v celkovém rozsahu tak, jak jsou stanoveny v § 71 odst. 8 a 9 TŘ.¹⁰¹

Je-li obviněný ve vazbě koluzní (§ 67 písm. b) TŘ), uplatní se speciální úprava trvání vazby podle § 71 odst. 2 věty druhé TŘ. Důvodem je zvláštní podstata této vazby.

⁹⁷ REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: Orac, 2002. s. 228 – 230.

⁹⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. 9. 1994 sp. zn. IV. ÚS 55/94 in ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář díl I.*, 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 521.

⁹⁹ VANTUCH, Pavel. *Trvání vazby. Právní rádce*. 2003, č. 7, s. 57.

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 3. 2006 sp. zn. II. ÚS 663/05. [program]Codexis Academia pro Windows verze 9/2008.

¹⁰¹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl. 6. doplněné a přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 522.

Její trvání závisí na stavu zjištěných skutečností závažných pro trestní stíhání. Vychází se z toho, že procesně použitelné důkazní prostředky proti obviněnému, by měly být zajištěny v co nejkratší době, aby nedošlo k zeslabení nebo ztrátě jejich důkazní hodnoty. Proto se trvání koluzní vazby omezuje jen na tři měsíce. Z použité formulace „nejdéle tři měsíce“ jednoznačně vyplývá, že tříměsíční doba představuje mezní limit, který se uplatní jen v těch případech, kdy koluzní důvody stále existují, tzn. před uplynutím uvedené doby se nepodařilo např. vyslechnout všechny svědky, vůči nimž je dáno nebezpečí koluzního jednání obviněného. Pokud koluzní důvody trvají i po uplynutí výše uvedené doby, nemění to nic na povinnosti orgánů činných v trestním řízení propustit obviněného na svobodu. Omezení trvání koluzní vazby se nepoužije, jestliže bylo zjištěno, že obviněný již působil na svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařil objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání. Za takové situace rozhodne v přípravném řízení o ponechání obviněného ve vazbě na návrh státního zástupce soudce a po podání obžaloby soud.¹⁰² Rozhodnutí musí být učiněno v průběhu tříměsíční lhůty, jinak musí být obviněný z vazby propuštěn. Pokud obviněný, který se ve vazbě nenachází současně i z jiného důvodu, není propuštěn na svobodu před uplynutím lhůty tří měsíců, musí být z koluzní vazby propuštěn nejpozději den následující po uplynutí uvedené lhůty. Výše uvedené neplatí, je-li obviněný ve vazbě i z jiného vazebního důvodu (§ 67 písm. a) nebo c) TŘ) nebo rozhodl-li soud (v přípravném řízení soudce) během tříměsíční lhůty, že vznikl další důvod vazby. V těchto případech má uplynutí tříměsíční lhůty za následek jen to, že se u obviněného nadále neuplatňuje koluzní důvod vazby, což sebou přináší zmírnění režimu výkonu vazby a dále možnost nahradit vazbu některým ze substitučních opatření podle § 73 a §73a TŘ (u mladistvého také § 50 ZSVM), přichází-li to v daném případě v úvahu.¹⁰³ V souvislosti se situací, kdy bylo rozhodnuto, že se obviněný již dopustil koluzního jednání podle § 72 odst. 2 věta druhá, druhá část souvětí TŘ, vyvstává otázka vztahu tohoto ustanovení ke zpřísněnému důvodu vazby podle § 68 odst. 3 písm. d) TŘ. Jelikož se jedná o obsahově stejné okolnosti, zpřísněné důvody vazby se uplatní i ve vztahu k nejvyšší přípustné době trvání koluzní vazby podle § 71 odst. 2 TŘ.¹⁰⁴ Obviněného lze ponechat ve vazbě i po uplynutí doby tří

¹⁰² RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 492 – 493.

¹⁰³ VANTUCH, Pavel. Trvání vazby. *Právní rádce*. 2003, č. 7, s. 57.

¹⁰⁴ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 435.

měsíců, bylo-li dostatečně prokázáno, že se již dopustil koluzního jednání a to, ať už před vzetím do vazby nebo během vazebního řízení.¹⁰⁵

V případě vazebních důvodů podle § 67 písm. a) a c) TŘ a koluzní vazby, kdy soud rozhodl, že obviněný již koluzně jednal, se na rozhodování o dalším trvání vazby v přípravném řízení vztahuje § 71 odst. 3 TŘ. Zde je obsažena úprava prvního rozhodnutí o trvání vazby v přípravném řízení. Rozhodnutím se podle uvedeného ustanovení rozumí jak usnesení o ponechání obviněného ve vazbě, tak i usnesení o propuštění obviněného z vazby. Státní zástupce musí rozhodnout, zda se obviněný ponechává ve vazbě i nadále, nebo zda se z vazby propouští na svobodu, jestliže doba trvání vazby v přípravném řízení dosáhne tří měsíců. Rozhodnutí musí učinit do pěti pracovních dnů po uplynutí tříměsíční doby. Ze zákonné formulace vyplývá, že státní zástupce může rozhodnout, ještě před uplynutím tří měsíců. Opis rozhodnutí je třeba doručit obviněnému, jeho obhájci, popř. dalším osobám a vyrozumět o něm věznicu podle § 70a odst.1 písm. c) nebo d) TŘ. V rámci prvního rozhodování o trvání vazby státní zástupce posuzuje pouze, zda vazební důvody dle § 67 TŘ nadále trvají, jelikož v porovnání s úpravou podle § 71 odst. 4 TŘ se zde nestanoví žádné další podmínky.¹⁰⁶

Jestliže byl obviněný ponechán ve vazbě podle § 71 odst. 3 TŘ a není-li v přípravném řízení propuštěn dříve, je státní zástupce podle § 71 odst. 4 TŘ povinen nejpozději do tří měsíců od právní moci usnesení, kterým poprvé rozhodl o ponechání obviněného ve vazbě, rozhodnout o dalším trvání vazby. Dochází zde tedy k opětovnému rozhodnutí o trvání vazby v přípravném řízení, přičemž na toto rozhodnutí jsou kladeny přísnější požadavky. Nestačí již pouhá existence některého vazebního důvodu. Kumulativně přistupuje podmínka, že pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů nebylo možné trestní stíhání v této lhůtě skončit a propuštěním obviněného na svobodu hrozí, že bude zmařeno nebo podstatně ztíženo dosažení účelu trestního stíhání. Pokud jsou tyto podmínky dány, může v přípravném řízení státní zástupce, a to i opakovaně, rozhodovat o dalším ponechání obviněného ve vazbě při zachování nejvýše přípustné doby trvání vazby podle § 71 odst. 8 a 9¹⁰⁷ Nedostatek obou podmínek vyžadovaných v § 71 odst. 4 TŘ nelze nahradit úvahami o závažnosti trestného činu, pro který je obviněný stíhán. V rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě musí být kromě existence

¹⁰⁵ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 7. 2003 sp. zn. 3 To 656/2003 in JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 589.

¹⁰⁶ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 524.

¹⁰⁷ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2007. s. 282.

vazebního důvodu prokázány vážné okolnosti, pro které nebylo možno řízení ukončit v uplynulé vazební lhůtě. Skutečnost, že trestní stíhání nebylo možno pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů skončit v prodloužené vazební lhůtě, je potřeba vykládat s přihlédnutím ke složitosti a rozsahu potřebného dokazování v konkrétní věci. Nelze přihlížet k průtahům způsobenými organizačními obtížemi na straně orgánů činných v trestním řízení nebo nedostatečným dozorem státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení.¹⁰⁸

Ustanovení § 71 odst. 5 TŘ upravuje první rozhodování o trvání vazby ve stádiu řízení před soudem. Stanoví povinnost soudu (senátu nebo samosoudce) rozhodnout nejpozději do třiceti dnů ode dne, kdy u něj byla podána obžaloba nebo kdy mu byl doručen spis na základě rozhodnutí o postoupení (§ 295 TŘ) nebo příkázání věci (§ 24 TŘ), zda se vazebně stíhaný obviněný ponechává ve vazbě, či se propouští na svobodu. Obdobně jako státní zástupce podle § 71 odst. 3 TŘ i soudce zde hodnotí jen existenci vazebních důvodů. Na druhé (a další) rozhodování o trvání vazby (tedy v případě, že soud ponechal obviněného ve vazbě) a na rozhodování o vazbě obviněného, který byl do ní vzat až v řízení před soudem, se použije ustanovení § 71 odst. 6 TŘ. Uvedené ustanovení stanoví povinnost soudu postupovat obdobně podle pravidel obsažených v § 71 odst. 4 TŘ. To znamená, že soud je povinen rozhodnout o trvání vazby ve lhůtě tří měsíců od právní moci předchozího rozhodnutí za podmínek stanovených v § 71 odst. 4 TŘ.¹⁰⁹ Podle soudní judikatury je možné, aby soud v řízení před soudem spojil rozhodování o dalším trvání vazby s rozhodováním o žádosti obviněného o propuštění v tom směru, že může rozhodnout jedním usnesením. Vzhledem k tomu, že na rozhodování o dalším trvání vazby podle § 71 odst. 6 TŘ jsou vztaženy další podmínky, nemůže se soud omezit jen na zkoumání, zda důvody vazby dále trvají, rozhoduje-li současně s žádostí obviněného o propuštění s vazby o dalším trvání vazby. Ústavní soud v souvislosti s touto kumulací soudního rozhodování požaduje, aby usnesení obsahovalo dva samostatné výroky nebo dvě části jednoho výroku.¹¹⁰

Prodloužení vazby podle § 71 odst. 4 a tedy i odst. 6 TŘ je zákonem koncipováno jako výjimka ze zásady, že vazba smí trvat jen dobu nezbytně nutnou (jak v řízení před soudem, tak v přípravném řízení). Není možné, aby soud (v přípravném řízení státní

¹⁰⁸ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 525.

¹⁰⁹ VANTUCH, Pavel. Trvání vazby. *Právní rádce*. 2003, č. 7, s. 59.

¹¹⁰ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24. 9. 2003 sp. zn. IV. ÚS 157/03 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 502, 507 – 508.

zástupce) zdůvodňoval ponechání obviněného ve vazbě podle § 71 odst. 6 (odst. 4) TŘ doslovnou citací uvedených ustanovení.¹¹¹ V souladu s judikaturou Ústavního soudu musí být rozhodnutí o dalším trvání vazby odůvodněno konkrétními okolnostmi. De lege ferenda by bylo vhodné zakotvit tento požadavek do příslušného textu § 71 TŘ, aby nedocházelo k situacím, kdy obviněný je ponechán ve vazbě, přestože trestní stíhání bylo možno skončit v tříměsíční lhůtě.

Lhůty trvání vazby stanovené podle § 71 odst. 3 až 6 TŘ nejsou lhůtami pořádkovými, ale propadnými ve smyslu čl. 8 odst. 5 LZPS. Jejich nedodržení má tak za následek povinnost orgánů činných v trestním řízení propustit obviněného z vazby na svobodu, a to analogicky podle § 71 odst. 2 TŘ nejpozději den následující po uplynutí této lhůty. Nicméně pohled na povahu uvedených lhůt nebyl v minulosti jednoznačný. Objevovaly se názory, že se jedná o lhůty pořádkové, jejichž nedodržení přináší jediný následek - kárnou odpovědnost soudce nebo státního zástupce. K podpoření uvedeného tvrzení se argumentovalo skutečností, že trestní řád ve výše uvedených ustanoveních neukládá povinnost propustit obviněného z vazby, není-li v tam uvedených lhůtách rozhodnuto, tak jak to činí v § 71 odst. 2 TŘ.¹¹²

Ustanovení § 71 odst. 7 TŘ stanoví příslušnost nadřízeného soudu rozhodovat o dalším trvání vazby, jestliže se v průběhu řízení o řádném opravném prostředku blíží konec třicetidenní lhůty podle § 71 odst. 5 nebo lhůty tři měsíců podle odst. 6 téhož ustanovení TŘ. Uvedené ustanovení se však nevztahuje na rozhodování v řízení o mimořádných opravných prostředcích, jelikož zde se délka vazby posuzuje nezávisle na vazbě v původním řízení (§ 71 odst. 11 TŘ).¹¹³

Trvání vazby mladistvých upravuje, v návaznosti na § 71 odst. 1 a odst. 2 TŘ, ustanovení § 47 ZSVM. O prodloužení vazby v přípravném řízení rozhoduje na návrh státního zástupce soudce okresního soudu pro mládež. Pro určení příslušnosti soudu se vychází z ustanovení § 26 TŘ, podle něhož je k provádění úkonů v přípravném řízení vždy příslušný okresní soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce podávající příslušný návrh. Návrh státního zástupce na prodloužení vazby musí být příslušnému soudu doručen nejpozději patnáct dnů před skončením vazební lhůty, tzn. k doručení návrhu musí dojít nejpozději v den předcházející patnáctému dni počítanému zpět od konce lhůty trvání

¹¹¹ VANTUCH, Pavel. Trvání vazby. *Právní rádce*. 2003, č. 7, s. 59.

¹¹² RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 463, 490 – 491.

¹¹³ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 529.

vazby. Stejný postup je předepsán, jestliže státní zástupce v době kratší než patnáct dnů před skončením vazební lhůty podá obžalobu (§ 47 odst. 2 ZSVM). Tato úprava má zajistit rozhodnutí soudu o mládež o prodloužení vazební lhůty při zachování patnáctidenní lhůty k doručení návrhu za situace, kdy státní zástupce podává obžalobu ke konci vazební lhůty. V řízení před soudem o prodloužení vazby rozhoduje soudce soudu pro mládež nadřízený soudem, který je příslušný věc projednat, nebo který ji již projednává. Předseda senátu je povinen návrh na prodloužení vazby doručit nadřízenému soudu pro mládež nejpozději patnáct dnů před skončením vazební lhůty (§ 47 odst. 3 ZSVM). Není-li lhůta dodržena, musí v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu mladistvého z vazby propustit na svobodu, a to nejpozději den po uplynutí lhůty, na kterou bylo trvání vazby omezeno (§ 47 odst. 4 ZSVM).¹¹⁴

7.3. Nejvýše přípustná délka vazby

Nepřekročitelné limity maximálně možného trvání vazby upravuje ustanovení § 71 odst. 8 TŘ. Nejvýše přípustná doba vazby se odvíjí od typové závažnosti stíhaného trestného činu a s tím související příslušností soudu konat řízení o takovém činu. Celková doba vazby v trestním řízení nesmí přesáhnout jeden rok, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, o kterém je příslušný konat řízení samosoudce, dva roky, je-li vedeno trestní stíhání pro trestný čin, o kterém je příslušný v prvním stupni konat řízení senát okresního nebo krajského soudu, nejde-li o výše uvedený trestný čin, tři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin, nejde-li o předchozí trestný čin a čtyři roky, je-li vedeno trestní stíhání pro zločin, za který lze podle zvláštní části TZ uložit výjimečný trest. Takto stanovená maximální doba vazby je rozdělena mezi stádium přípravného řízení a stádium řízení před soudem. Jedna třetina této doby připadá na přípravné řízení a dvě třetiny na řízení před soudem (§ 79 odst. 9 TŘ). Přesuny mezi nimi nejsou přípustné, tudíž uplyne-li doba připadající na přípravné řízení nebo na řízení před soudem, musí být obviněný propuštěn na svobodu. Jestliže v průběhu řízení dojde ke změně právní kvalifikace stíhaného skutku na mírnější trestný čin a délka vykonané vazby již překročila nejvýše přípustnou dobu vztahující se na překvalifikovaný čin, musí být obviněný propuštěn z vazby na svobodu nejpozději do patnácti dnů ode dne, kdy došlo k upozornění na změnu

¹¹⁴ ŠAMAL, Pavel. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 512 – 514, 522.

právní kvalifikace skutku, i když některý vazební důvod trvá.¹¹⁵ Dochází v tomto případě k propuštění obviněného usnesením či opatřením předsedy senátu (příkazem k propuštění na svobodu) bez předchozího rozhodnutí? Je možno přiklonit se k příkazu k propuštění. Tento závěr vychází ze samotné dikce ustanovení § 71 odst. 9 TŘ a také ze skutečnosti, že ustanovení § 74 odst. 1 TŘ nepředpokládá při postupu podle § 71 odst. 9 TŘ vydání rozhodnutí.¹¹⁶

Je-li obviněný stíhán pro dva nebo více trestných činů, je pro určení maximální doby trvání vazby rozhodující čin nejpřísněji trestný.¹¹⁷ Pokud došlo k vyloučení věci pro některý z trestných činů, pro které je obviněný stíhán, ze společného řízení podle § 23 odst. 1 TŘ a tato věc byla pravomocně skončena anebo skončena v přípravném řízení, je rozhodující nejvýše přípustná délka vazby pro ostatní trestné činy. Jestliže naopak byly spojeny dvě věci ke společnému řízení podle § 23 odst. 3 TŘ a v každé z nich byl obviněný ve vazbě, z hlediska trvání vazby jde o jediné řízení.¹¹⁸

Nejvýše přípustná délka vazby mladistvých je výrazně omezena. Odvíjí se, stejně jako u dospělých, od závažnosti provinění, pro nějž je mladiství stíhán. Podle § 47 odst. 1 ZSVM vazba mladistvého nesmí trvat déle než dva měsíce, v případě zvlášť závažného provinění nesmí překročit šest měsíců. Takto stanovenou základní dobu trvání vazby lze prodloužit jen výjimečně až o další dva měsíce a jde-li o zvlášť závažné provinění až o dalších šest měsíců. Prodloužení je přípustné jen tehdy, pokud v této lhůtě nebylo možno trestní stíhání pro obtížnost věci nebo z jiných závažných důvodů skončit. Prodloužení vazby je dále limitováno tak, že k němu může dojít jen jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem pro mládež. Celková doba trvání vazby může tedy u mladistvých činit nejvýše šest měsíců a u zvlášť závažného provinění osmnáct měsíců. Vzhledem k velmi omezené délce trvání vazby ZSVM připouští nařízení dohledu probačního úředníka nad mladistvým (pro výkon platí obdobně § 16 ZSVM) po jeho propuštění z vazby (§ 47 odst. 7 ZSVM).¹¹⁹

¹¹⁵ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 221 – 223.

¹¹⁶ POLÁK, Pravoslav. Propuštění z vazby po uplynutí její celkové doby dle § 71 odst. 8, 9 TŘ při právní posouzení skutku dle mírnějšího ustanovení trestního zákona – usnesením nebo opatřením? *Trestněprávní revue*, 2003, č. 8, s. 234.

¹¹⁷ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 221 – 223.

¹¹⁸ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 533, 537.

¹¹⁹ ŠAMAL, Pavel. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 512 – 516, 526 – 527.

Pro určení maximálně přípustné doby vazby, jakož i pro stanovení ostatních vazebních lhůt podle § 71 odst. 2 až 6 TŘ, je podstatné, od kdy tyto lhůty počínají. Podle ustanovení § 71 odst. 10 TŘ počátkem běhu vazebních lhůt je den, kdy došlo k zatčení nebo zadržení obviněného. Tímto dnem je den uvedený v protokolu o zatčení nebo zadržení obviněného, který sepsal policejní orgán. Nepředcházelo-li zatčení nebo zadržení, počíná běh vazebních lhůt ode dne, kdy došlo na základě rozhodnutí o vazbě k omezení osobní svobody obviněného. Rozhodující je údaj uvedený v rozhodnutí o vazbě. Poslední věta citovaného ustanovení upravuje běh lhůty podle § 71 odst. 3 TŘ po vrácení věci státnímu zástupci k došetření tak, že její běh pokračuje ode dne, kdy byl spis doručen státnímu zástupci. Po vrácení věci státnímu zástupci k došetření soudem nezačíná nové přípravné řízení, ale věc se vrací do stadia přípravného řízení (§ 191 odst. 2 TŘ). Tudíž uplynula-li nejvýše přípustná doba vazby připadající na přípravné řízení v přípravném řízení předcházejícím podání obžaloby přezkoumávané v předběžném projednání obžaloby, není možné, aby soud rozhodl o ponechání obviněného ve vazbě podle § 192 TŘ ve spojení s § 71 odst. 4 až odst. 6 TŘ. Ba naopak je povinen rozhodnout o propuštění. Nejvýše přípustná doba vazby se nepoužije až do nařízení výkonu uloženého trestu, v případě vyhlášení odsuzujícího rozsudku, kterým byl obviněný odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za zvlášť závažný zločin (§ 71a TŘ). To tedy znamená, že obviněný nebude před nastoupením výkonu trestu odnětí svobody z vazby propuštěn na svobodu, jelikož se délka vazby ze zákona prodlužuje až do doby nařízení výkonu uloženého trestu.¹²⁰ U mladistvých nepřichází aplikace ustanovení § 71a TŘ v úvahu.¹²¹

7.4. Přezkoumávání důvodnosti vazby

K přezkoumávání důvodnosti vazby dochází na základě stížnosti proti rozhodnutí o vazbě podle § 74 odst. 1 TŘ nebo z podnětu obviněného, který je oprávněn kdykoli v průběhu vazby žádat o propuštění na svobodu. Všechny orgány činné v trestním řízení jsou povinny v každém období trestního stíhání zkoumat, zda důvody vazby ještě trvají nebo se nezměnily, tzn. jsou povinny důvodnost vazby přezkoumávat z úřední povinnosti

¹²⁰ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 534 – 535, 546.

¹²¹ ŠAMAL, Pavel. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 526

bez ohledu, zda byla podána stížnost proti rozhodnutí o vazbě či žádost o propuštění z vazby.¹²²

7.4.1. Stížnost proti rozhodnutí o vazbě

Výčet rozhodnutí o vazbě, proti nimž je přípustná stížnost, obsahuje ustanovení § 74 TŘ. Jedná se o rozhodnutí o vazbě podle § 68, § 69, § 71 odst. 2 až 5, § 72, 73 a 73a TŘ. Zákon stížnosti proti rozhodnutí o vazbě zásadně nepřiznává odkladný účinek. Tím je umožněno ponechat obviněného ve vazbě až do doby rozhodnutí o stížnosti. Tato úprava vychází ze samotné podstaty vazby, v opačném případě by nezdůvodněně mohlo dojít ke zmaření jejího účelu. Výjimkou je však stížnost státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby a stížnost stran proti rozhodnutí o případnutí peněžitě zaručené státní zástupce. Jestliže však byl státní zástupce přítomen při vyhlášení výše uvedených rozhodnutí, má jeho stížnost odkladný účinek, jen pokud ji podal ihned po vyhlášení rozhodnutí. Podává-li stížnost proti rozhodnutí o propuštění z vazby po vyhlášení zprošťujícího rozsudku, je podmínkou odkladného účinku této stížnosti, podání odvolání státního zástupce proti rozsudku (§ 74 odst. 2 TŘ).¹²³ Podle názoru Ústavního soudu na rozhodování o trvání vazby, tj. rozhodování o dalším omezení osobní svobody osoby, vůči níž je vedeno řízení a na kterou je nutno pohlížet jako na nevinou v souladu s principem presumpce nevinoty, je nezbytné vztahovat vyšší požadavky než na rozhodování o vazbě. Pro takové rozhodování musí platit to, co platí pro rozhodování o vazbě samotné, tedy i právo na přezkoumání. V souladu s takto vysloveným názorem Ústavního soudu, je stížnost přípustná proti rozhodnutí o vazbě soudu druhého stupně, rozhoduje-li o vazbě v prvním stupni. Stížností nelze však napadnout rozhodnutí o vazbě učiněné Nejvyšším soudem (§ 141 odst. 2 poslední věta, § 265o odst. 2 poslední věta, § 275 odst. 3 TŘ) a také rozhodnutí o stížnosti vydané v druhém stupni (§ 141 odst. 2 poslední věta, § 148, 149 TŘ).¹²⁴

O stížnosti proti usnesení státního zástupce o dalším trvání vazby rozhoduje podle § 146a odst. 1 TŘ, zpravidla do pěti dnů po uplynutí lhůty k podání stížnosti všem oprávněným osobám, soud, v jehož obvodu je činný státní zástupce, který napadené rozhodnutí vydal. V praxi se vyskytuje výklad, podle něž o stížnosti proti usnesení o

¹²² MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 168.

¹²³ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 468 – 469.

¹²⁴ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl. 6. doplněné a přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 529 – 530, 583 – 584.

propuštění obviněného z vazby rozhoduje státní zástupce nejbližší vyššího státního zastupitelství. Tento postup však nelze připustit vzhledem k tomu, že rozhodnutím o trvání vazby podle § 146 odst. 1 TŘ je jak rozhodnutí o ponechání obviněného ve vazbě, tak i o jeho propuštění. O stížnosti proti rozhodnutí soudu rozhoduje vždy nadřízený soud.¹²⁵

Okruh osob oprávněných podat stížnost proti rozhodnutí o vazbě vychází z úpravy § 142 TŘ. Stížnost proti usnesení soudu může tedy podat státní zástupce, a to jak ve prospěch, tak neprospěch obviněného. Dále obviněný jakožto osoba, které se usnesení o vazbě přímo dotýká. Pouze ve prospěch obviněného mohou stížnost podat též jeho příbuzní v pokolení přímém, jeho sourozenci, osvojitel, osvojenec, manžel, partner a druh (§ 142 odst. 2 TŘ). Podle § 72 odst. 1 ZVSM může stížnost i proti vůli mladistvého podat příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí. Stížnost proti rozhodnutí o peněžitě záruce nahrazující vazbu, může podat také osoba, která se souhlasem obviněného peněžitou zárukou složila (§ 73a TŘ).¹²⁶

7.4.2. Žádost o propuštění z vazby

Obviněný má právo v kterékoliv fázi trestního stíhání žádat o propuštění z vazby na svobodu. Soud je povinen o této žádosti rozhodnout bezodkladně, nejpozději však do pěti pracovních dnů (§ 72 odst. 3 TŘ). Po podání obžaloby může o žádosti rozhodnout předseda senátu sám, pokud státní zástupce s propuštěním obviněného z vazby souhlasí (§ 72 odst. 4 TŘ). Zamítne-li soud žádost, smí ji obviněný podat opětovně až po uplynutí čtrnácti dnů. To neplatí podá-li žádost, v níž uveden nové důvody pro propuštění. V přípravném řízení o této žádosti rozhoduje státní zástupce, ale pouze tak, že jí vyhoví. V opačném případě ji musí nejpozději do pěti pracovních dnů od jejího doručení předložit soudu. Tento postup byl zakotven novelou č. 265/2001 Sb. v souvislosti s posílením role státního zástupce v přípravném řízení.¹²⁷ K žádosti státní zástupce připojí i své stanovisko a trestní spis. O předložení žádosti k rozhodnutí soudu vyrozumí obviněného. Stejným způsobem postupuje, zjistí-li při přezkoumávání žádosti, že vznikl další důvod vazby nebo naopak některý zanikl (v těchto případech nerozhoduje státní zástupce o omezení vazebních důvodů). Co se týče pěti denní lhůty k rozhodnutí o žádosti, má charakter lhůty pořádkové,

¹²⁵ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 579, 582.

¹²⁶ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 226.

¹²⁷ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2007. s. 286 – 287.

její nedodržení nemá tedy za následek propuštění obviněného z vazby. Uvedenou žádost je oprávněn podat pouze obviněný, příp. jeho jménem jeho obhájce.¹²⁸

Rozhodování o žádosti obviněného spadá pod úpravu čl. 5 odst. 4 EÚLP zakotvujícího právo každého, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti zbavení osobní svobody a nařídil propuštění v případě nezákonného zbavení svobody. Ve vztahu k tomuto článku bylo zvažováno, zda nedochází k odepření přímého přístupu obviněného k soudu, jelikož v přípravném řízení musí v případě, že státní zástupce nevyhověl jeho žádosti, podat tuto žádost prostřednictvím jiného orgánu nesoudního typu (prostřednictvím státního zástupce).¹²⁹ O rozpor s uvedeným článkem se, dle mého názoru, nejedná, protože v případě nevyhovění žádosti státním zástupcem, je tento povinen ji předložit k rozhodnutí soudu, který rozhodne, zda zbavení svobody bylo v souladu se zákonem, či nikoliv. Nic na tom nemění skutečnost, že obviněný sám žádost soudu nepodává, v konečném důsledku přece jen rozhoduje soud.

V souvislosti s rozhodováním státního zástupce o žádosti obviněného o propuštění je patrný rozdíl v přístupu k uplatnění soudní záruky při rozhodování o omezení osobní svobody. Jak bylo výše uvedeno, v případě nevyhovění žádosti ji státní zástupce předloží v předepsané lhůtě soudu, aby ten o ní rozhodl, což koresponduje s úpravou v čl. 8 LZPS a v čl. 5 odst. 4 EÚLP. Situace je trochu jiná v případě rozhodování státního zástupce v přípravném řízení o dalším trvání vazby podle § 71 odst. 3 a 4 TŘ, kdy je státní zástupce oprávněn rozhodnout jak o propuštění (a to i bez žádosti obviněného podle § 73b odst. 3 TŘ), tak i o ponechání obviněného ve vazbě, proti čemuž má obviněný možnost podat stížnost, o níž rozhoduje soud. Obsahově a z hlediska práva obviněného na svobodu se jedná o rozhodování o téže věci. Čl. 8 odst. 5 LZPS výslovně připouští omezení osobní svobody vazbou jen z důvodů a na dobu zákonem stanovenou a na základě rozhodnutí soudu. Je-li možno uvedený článek vykládat tak, že se nevztahuje jen na vzetí do vazby, ale i na její trvání, je vazba obviněného, o jejímž dalším trvání rozhodl v přípravném řízení státní zástupce, v souladu s Ústavou? Stejně je tak možno zabývat se souladem s čl. 5 odst. 1 písm. c) EÚLP, přestože ten výslovně nestanoví požadavek soudního rozhodnutí. Existují však názory, podle nichž jej lze dovozovat z čl. 5 EÚLP jako celku (argument „za účelem

¹²⁸ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 555 – 556.

¹²⁹ REPÍK, Bohumil. Některé otázky rozhodování o vazbě ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva, *Bulletin advokacie*. 2003, č. 9, s. 35.

předvedení před příslušný soudní orgán“).¹³⁰ Trvání vazby se v přípravném řízení i v případě podání stížnosti zakládá po delší či kratší dobu jen na rozhodnutí státního zástupce, a to vzhledem k prodlevám vyplývajícím z oznámení rozhodnutí státního zástupce, uplynutí lhůty k podání stížnosti a uplynutí doby než o ní rozhodne soud (prakticky není možné, aby to stihl před uplynutím lhůt podle § 71 odst. 3 a 4 TR). Pochyby o souladu postupu při rozhodování o dalším trvání vazby v přípravném řízení s čl. 8 odst. 5 LZPS a čl. 5 odst. 4 EÚLP jsou tedy na místě.¹³¹ Lze namítat, že v případě nepodání stížnosti obviněným proti rozhodnutí státního zástupce o ponechání ve vazbě, se obviněný dobrovolně vzdal práva na soudní ochranu osobní svobody, a tedy i samotného práva na osobní svobodu. S tímto názorem se neztotožnil ESLP, který v rozsudku *De Wilde et. al. v. Belgie* vyslovil, že: „Právo na osobní svobodu má v demokratické společnosti příliš velký význam..., aby někdo mohl ztratit nárok na jeho ochranu jen proto, že se sám dostaví, aby byl vzat do detence. Tato může porušovat čl. 5, i když ji jednotlivec akceptuje.“ V důsledku výše uvedeného lze souhlasit s B. Repíkem, že by bylo žádoucí, aby se u rozhodování o dalším trvání vazby v přípravném řízení uplatnil postup jako při rozhodování o žádosti obviněného o propuštění na svobodu. Tedy státní zástupce by byl oprávněn pouze obviněného z vazby propustit. Pokud by považoval další trvání vazby za nezbytné, předložil by věc k rozhodnutí soudu, přičemž by musel dbát o dodržení zákonem stanovených lhůt pro toto rozhodnutí. Touto úpravou by byl odstraněn stav, kdy se obviněný nachází ve vazbě pouze na základě rozhodnutí státního zástupce, jelikož jak bylo již výše uvedeno, soulad stávající úpravy rozhodování o dalším trvání vazby v přípravném řízení s LZPS a EÚLP je pochybný.¹³²

7.4.3. Přezkoumávání důvodnosti vazby z úřední povinnosti

Ustanovení § 72 odst. 1 TR stanoví povinnost všech orgánů činných v trestním řízení průběžně zkoumat, zda důvody vazby ještě trvají nebo se nezměnily. Trestní řád vztahuje uvedenou povinnost na všechny orgány činné v trestním řízení, tedy i na policejní orgán, který v daném případě koná vyšetřování. I když policejní orgán není oprávněn rozhodovat o vazbě, je jeho povinností podat státnímu zástupci vykonávajícímu dozor v přípravném řízení návrh na propuštění nebo změnu vazebních důvodů, zjistí-li, že

¹³⁰ REPÍK, Bohumil. Některé otázky rozhodování o vazbě ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva, *Bulletin advokacie*. 2003, č. 9, s. 36 – 37.

¹³¹ REPÍK, Bohumil. K rozhodování státního zástupce o vazbě z hlediska čl. 5 odst. 4 EÚLP. *Trestněprávní revue*, 2005, č. 11, s. 292 – 293.

¹³² REPÍK, Bohumil. Některé otázky rozhodování o vazbě ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva, *Bulletin advokacie*. 2003, č. 9, s. 36 – 37.

vazební důvody již netrvají či se změnilly. Obviněný musí být ihned propuštěn na svobodu, jestliže pomine důvod vazby. Zjistí-li v přípravném řízení státní zástupce (ať už z návrhu policejního orgánu nebo v rámci rozhodování o dalším trvání vazby podle § 71 odst. 3 a 4 TŘ), že vazební důvod odpadl, rozhodne o propuštění obviněného z vazby podle 73b odst. 3 TŘ. Byl-li obviněný ve vazbě z více důvodů a jeden z nich odpadl, rozhodne o změně důvodů vazby a neprodleně o tom vyrozumí věznici, v níž je obviněný umístěn. Pokud ale zjistí, že je dán další důvod vazby, podá soudu návrh, aby o změně důvodů vazby rozhodl.¹³³ Soud v přípravném řízení přezkoumává důvodnost vazby v souvislosti s řízením o stížnosti proti rozhodnutí o trvání vazby podle § 146a odst. 1 TŘ, v souvislosti s žádostí obviněného o propuštění na svobodu podle § 72 odst. 3 TŘ, ale také v rámci rozhodování o dalším trvání vazby podle § 71 odst. 5 a 6. V řízení před soudem se povinnost podle § 72 odst. 1 TŘ vztahuje jen na soud (senát, samosoudce) projednávající danou věc. Při zkoumání důvodnosti vazby se orgány činné v trestním řízení musí zaměřit na to, zda jsou stále dány důvody vazby podle § 67 TŘ, zda nedošlo ke změně právní kvalifikace skutku, v důsledku čehož se jedná o trestný čin podle § 68 odst. 2 TŘ, na nějž se vztahuje zákaz vazby. V tomto případě musí zkoumat, zda není dán některý ze zpřísněných důvodů vazby podle § 68 odst. 3 TŘ. Orgán činný v trestním řízení také hodnotí, zda v daném případě nepřichází v úvahu nahradit vazbu jiným opatřením. Dále se musí zaměřit na to, zda není zřejmé, že vzhledem k osobě obviněného a k okolnostem případu trestní stíhání nepovede k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, jestliže se obviněný nedopustil některého z jednání v § 68 odst. 3 TŘ.¹³⁴ Jedná se o předběžný závěr učiněný orgány činnými v trestním řízení až po řádném objasnění všech rozhodných skutečností, který však není překážkou uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody v pozdějším řízení, především pokud se rozhodné skutečnosti v souvislosti se změnou důkazní situace změnilly.¹³⁵

Přezkoumávání důvodů vazby mladistvých upravuje § 48 ZSVM. Na rozdíl od § 72 TŘ výslovně stanoví povinnost orgánů činných v trestním řízení zkoumat, zda nelze další výkon vazby mladistvého nahradit jiným opatřením. Jakmile bude zajištěno takové náhradní opatření, musí být mladistvý bez zbytečného odkladu propuštěn z vazby.¹³⁶

¹³³ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 552.

¹³⁴ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 474 – 475.

¹³⁵ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 551.

¹³⁶ ŠAMAL, Pavel. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 537

8. Právo obviněného být slyšen

V souvislosti s přezkoumáváním vazby, a to jak na návrh, tak i ex offo, je třeba zkoumat, zda předchozí výslech obviněného tvoří obligatorní součást řízení o dalším trvání vazby, jehož nedostatek představuje podstatnou vadu řízení, která má za následek zrušení usnesení o ponechání obviněného ve vazbě a jeho propuštění na svobodu.¹³⁷

EÚLP zakotvuje procesní záruky rozhodování o vazbě v čl. 5 odst. 3, který se vztahuje na prvotní rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby a v čl. 5 odst. 4, jehož režimu podléhá rozhodování o dalším trvání vazby. Odst. 4 uvedeného článku upravuje právo zatčené nebo zadržené osoby podat návrh na řízení, v němž by soud přezkoumal, zda byly dodrženy hmotněprávní i procesní podmínky zbavení svobody. Řízení předpokládané čl. 5 odst. 4 nemusí disponovat zárukami předepsanými pro občanské a trestní řízení podle čl. 6 odst. 1 EÚLP, ale vyžaduje se soudní charakter takového řízení a poskytnutí záruk odpovídajících danému druhu zbavení svobody. V rozhodnutí *Assenov v. Bulharsko* z 28. 10. 1998 ESLP uvedl, že rozhodování o vazbě v neveřejném zasedání bez účasti obviněného je v rozporu s čl. 5 odst. 4 EÚLP. V rozhodnutí *Grauzinis v. Litva* z 10. 10. 2000 ESLP judikoval, že požadavky čl. 5 odst. 4 se aplikují i na rozhodování o opravném prostředku proti rozhodnutí o vzetí do vazby, pokud takový opravný prostředek má podklad ve vnitrostátním právu. Přestože EÚLP nevyžaduje řízení ve dvou či více stupních tam, kde vnitrostátní právo státu umožňuje podat odvolání, musí i proces před odvolacím orgánem vyhovovat podmínkám čl. 5 odst. 4 EÚLP.¹³⁸ Toto ustanovení EÚLP dopadá především na rozhodování o žádosti obviněného o propuštění na svobodu (viz. uvedený rozsudek *Assenov v. Bulharsko*), na rozhodování o prodloužení vazby (viz. např. *Grauzinis v. Litva*), ať už soud rozhoduje na návrh státního zástupce nebo z moci úřední (např. rozsudek *Wloch v. Polsko* z 19. 10. 2000), na rozhodování o dalším trvání vazby ex offo v zákonem stanovených lhůtách a rovněž na rozhodování o opravném prostředku proti rozhodnutí o vzetí do vazby. Je tedy zřejmé, že čl. 5 odst. 4 EÚLP je třeba vykládat extenzivně, což ESLP odůvodňuje tak, že uvedený článek nelze obejít tím, že podle vnitrostátního práva mohou soudy rozhodovat z moci úřední nebo z jiného podnětu. Tudíž z hlediska soudních záruk zákonnosti není možný rozdílný postup při rozhodování na návrh (žádost obviněného), nebo ex offo. Pojmeme návrh použitý v předmětném článku má

¹³⁷ HERZEG, Jiří. K právu být slyšen v řízení o přezkoumávání trvání vazby. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 15.

¹³⁸ tamtéž. s. 16-17.

autonomní význam a rozumí se jím jakýkoli právní prostředek, kterým může obviněný iniciovat rozhodnutí soudu o zákonnosti vazby. Může se tedy jednat o žádost, stížnost apod.¹³⁹

Platný trestní řád na žádném místě nestanoví právo obviněného na osobní výslech při rozhodování o dalším trvání vazby. Toto právo výslovně přiznává jen v případě rozhodování o vzetí do vazby zatčeného obviněného (§ 69 odst. 5 TŘ) a zadrženého podle § 77 odst. 2 TŘ. Nicméně je nezbytné, s odkazem na čl. 5 odst. 1 písm. c), odst. 3, 4 a čl. 6 EÚLP a na tato ustanovení navazující rozhodnutí ESLP, obviněnému přiznat základní procesní záruky garantující mu možnost argumentace proti rozhodnutí o ponechání ve vazbě. I přes chybějící úpravu v trestním řádu, je tedy nutné umožnit obviněnému realizaci tohoto práva, a to vzhledem k čl. 10 Ústavy zakotvujícím aplikační přednost mezinárodních smluv, které splňují podmínky v něm stanovené, před zákonem, v případě jejich rozporu.¹⁴⁰ Procesní záruky čl. 5 odst. 4 EÚLP se tedy v našich podmínkách vztahují na rozhodování soudu o stížnosti obviněného proti usnesení o vzetí do vazby, o žádosti obviněného o propuštění z vazby, o stížnosti proti usnesení státního zástupce o dalším trvání vazby a na rozhodování soudu o dalším trvání vazby z moci úřední. Podle ESLP je čl. 5 odst. 4 EÚLP zárukou habeas corpus, které je imanentní právo obviněného na osobní přítomnost při jednání soudu, kde musí být slyšen jako procení strana. Podle § 240 TŘ soud rozhoduje v neveřejném zasedání tam, kde není zákonem předepsáno, že se rozhoduje v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. O stížnosti proti rozhodnutí státního zástupce o ponechání obviněného ve vazbě v případech, kde není dána příslušnost samosoudce rozhoduje senát v neveřejném zasedání. Podle § 242 odst. 1 TŘ se neveřejné zasedání koná za stálé přítomnosti všech členů senátu a zapisovatele. Do 17. 6. 2005 uvedené ustanovení obsahovalo druhý odstavec vylučující jiné osoby z účasti na neveřejném zasedání. Toto ustanovení bylo v rozporu s čl. 5 odst. 4 EÚLP. Až do vydání nálezu ze dne 23. 3. 2004 sp. zn. I. ÚS 573/02 byl přístup Ústavního soudu k právu obviněného být slyšen zdrženlivý. Zlomovým se stal výše uvedený nálezn, podle něhož: *„Právo obviněného být slyšen v kontradiktorním řízení, v němž je přezkoumávána zákonnost dalšího trvání vazby, patří mezi základní institucionální záruky spravedlnosti řízení o pokračování či skončení omezení osobní svobody. Pokud v takovém řízení není umožněno slyšení obviněného, dochází v případě následného pokračování vazby k ústavně nepřijatelnému omezení osobní*

¹³⁹ REPÍK, Bohumil. Některé otázky rozhodování o vazbě ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 9, s. 37 – 38.

¹⁴⁰ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 552.

svobody (čl. 8 odst. 2 Listiny a čl. 5 odst. 4 Úmluvy).“ Ústavní soud se tedy vyslovil pro ústavně komfortní výklad předmětných ustanovení trestního řádu, který bude v souladu s výkladem čl. 5 odst. 4 EÚLP, tak jak jej podává ESLP. Nicméně nestanovil formu, jakou má výslech obviněného probíhat. K opačnému názoru dospěl Ústavní soud v nálezu ze dne 22. 3. 2005 Pl. ÚS 45/04: „*Neexistuje ústavně konformní výklad ustanovení § 242 odst. 2 trestního řádu, k dané problematice.*“ Z tohoto důvodu zrušil ustanovení § 242 odst. 2 TŘ a to k 17. 6. 2005.¹⁴¹

Trochu jiná pravidla platí podle Ústavního soudu pro rozhodování o dalším trvání vazby nebo o žádosti obviněného o propuštění z vazby, zejména pokud jde o opakované rozhodování v krátké době od vzetí do vazby nebo předchozího rozhodování, v rámci něhož byl obviněný slyšen.¹⁴² Ústavní soud vychází z názoru, že česká právní úprava poskytuje obviněným při rozhodování o vzetí do vazby a o dalším trvání vazby široké spektrum procesních prostředků sloužících k účelnému uplatnění práva na obhajobu a na soudní ochranu. Dále argumentuje tím, že obviněný je oprávněn žádat o přezkoumání vazby každých čtrnáct dní (§ 72 odst. 3 TŘ) a pokud by měl právo na slyšení při každém řízení o jeho žádosti, bylo by to na újmu zásadě rychlosti řízení. Na druhou stranu v těchto případech nelze osobní výslech odmítat paušálně. Kriteériem pro posouzení by měla být argumentace obviněného v žádosti o propuštění z vazby.¹⁴³

Vzhledem k výše uvedenému se jeví vhodným řešením zakotvit právo obviněného být slyšen před rozhodováním o dalším trvání vazby do platné právní úpravy. Existuje zde sice bohatá judikatura, která má jistě vliv na rozhodování soudů, ale přece jen v našem právním systému soudní rozhodnutí nepředstavují, při striktním pojmání pramenů práva, pramen práva. Nehledě na to, že judikatura není vždy konstantní. Vzetí do vazby samo o sobě představuje psychickou zátěž pro člověka a o rozhodnutí o dalším trvání vazby platí totéž. Předchozí výslech je tedy žádoucí nejen z důvodů ryze právních (zajištění souladu s mezinárodními smlouvami, zjištění skutečností rozhodný pro další trvání vazby atd.), ale také z pohledu vazebně stíhaného obviněného. Výslech mu poskytuje možnost osobního vyjádření ke všem skutečnostem vztahujícím se k vazbě, což může mít pozitivní psychologický účinek.

¹⁴¹ HERZEG, Jiří. K právu být slyšen v řízení o přezkoumávání trvání vazby. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 16 – 17.

¹⁴² ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář díl I., 6. doplněné a přepracované vydání*. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 554.

¹⁴³ Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 19. 2. 2004 sp. zn. III. ÚS 544/2003 in JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 591 – 592.

Inspirací pro českou právní úpravu by se v této souvislosti mohla stát úprava ve Spolkové republice Německo. Německý trestní řád zakotvuje řízení o přezkoumávání vazby, které lze zahájit z moci úřední, nebo na žádost obviněného. V rámci přezkoumání vazby má obviněný nárok na projednání věci při ústním jednání. Soud nařídí ústní jednání považuje-li to za účelné, nebo navrhne-li to obviněný, přičemž tímto návrhem je soud vázán. Došlo-li při ústním jednání k rozhodnutí o dalším trvání vazby, může obviněný žádat o ústní jednání, jen pokud vazba trvala nejméně tři měsíce a od posledního ústního jednání uběhly alespoň dva měsíce. Při ústním jednání má obviněný právo navrhnout provedení důkazů. Způsob a rozsah dokazování nicméně závisí na úvaze soudu.¹⁴⁴

¹⁴⁴ HERZEG, Jiří. K právu být slyšen v řízení o přezkoumávání trvání vazby. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 18.

9. Opatření nahrazující vazbu

9.1. Právní povaha substitučních opatření

V dovětku § 67 TŘ je zdůrazněna subsidiární a fakultativní povaha vazby. Obviněného lze vzít do vazby pouze za situace, že vazebního účelu není možno dosáhnout jiným opatřením. Trestní řád tak ukládá orgánům činným v trestním řízení povinnost zvažovat, zda v daném případě nepřichází v úvahu nahrazení vazby některým z opatření nahrazujících vazbu, a to jak při rozhodování o vzetí do vazby, tak i tehdy, nachází-li se obviněný již ve vazbě. Zákon tedy, v souladu s pojetím vazby jako prostředku „ultima ratio“, umožňuje v přesně vymezených případech ponechání obviněného na svobodě nebo jeho propuštění z vazby i při zjištěných nebo trvajících důvodech vazby za současného uložení jiných procesních opatření. Základním předpokladem opatření nahrazujících vazbu je existence některého z vazebních důvodů, popř. okolností odůvodňujících další trvání vazby.¹⁴⁵ Opatření nahrazující vazbu jsou některými odborníky označovány jako negativní předpoklady vazby sui generis, jelikož jsou-li dány všechny zákonem stanovené podmínky pro uložení takového opatření, není možno vzít obviněného do vazby, resp. nachází-li se již ve vazbě, musí být propuštěn na svobodu za současného přijetí některého ze substitučních opatření.¹⁴⁶

Trestní řád upravuje čtyři druhy opatření, jimiž je možno vazbu nahradit. Jedná se o záruku za další chování obviněného (§ 73 odst. 1 písm. a) TŘ), písemný slib (§ 73 odst. 1 písm. b) TŘ), dohled probačního úředníka (§ 73 odst. 1 písm. c) TŘ) a peněžitou záruku (§ 73a TŘ). Výše uvedená substituční opatření lze uložit jednotlivě nebo v kombinaci vedle sebe, přičemž jimi lze nahradit pouze útěkovou a předstížnou vazbu (s výjimkou uvedenou v ustanovení § 73a odst. 1 věta druhá viz dále). Náhrada za koluzní vazbu nepřichází v úvahu.¹⁴⁷ ZSVM umožňuje, vedle výše uvedených substitučních institutů, vazbu mladistvého nahradit jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby (§ 50 ZSVM).

V přípravném řízení o přijetí opatření nahrazujících vazbu rozhoduje soudce, a to z úřední povinnosti, na návrh obviněného nebo na návrh státního zástupce, který může návrh na využití některého z těchto opatření podat zároveň s návrhem na vzetí do vazby nebo jako jeho součást. V přípravném řízení je státní zástupce oprávněn rozhodnout o propuštění obviněného z vazby za jejího současného nahrazení některým ze substitutů,

¹⁴⁵ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 5. aktualizované vydání. Praha: Linde, 2007. s. 287.

¹⁴⁶ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 522 – 523.

¹⁴⁷ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 228, 233.

přičemž tak může učinit jak na návrh obviněného, tak i z moci úřední. Na druhou stranu nepřichází v úvahu, aby státní zástupce rozhodl o ponechání obviněného na svobodě v důsledku přijetí některého z výše uvedených opatření. V tomto případě je rozhodování o přijetí nahrazujícího opatření postaveno na roveň rozhodování o vzetí do vazby. Předpokladem je totiž existence některého z vazebních důvodů, o čemž může rozhodnout pouze soud (v přípravném řízení soudce) (§ 68 TŘ). Obviněný může žádat o propuštění z vazby s využitím některého institutu nahrazujícího vazbu. Jestliže této žádosti v přípravném řízení státní zástupce nevyhoví, může tato opatření přijmout soud (§ 73b TŘ). V soudním stádiu řízení rozhodování o substitučních opatřeních spadá do výlučné pravomoci soudu.¹⁴⁸

Vazební substituty jsou neoddělitelně spjaty s přípustností vazby jako takové, v tom kterém stádiu trestního stíhání. Jestliže u obviněného došlo k vyčerpání nejvýše přípustné doby vazby vymezené v § 71 odst. 8 a odst. 9 TŘ (§ 47 odst. 1 u mladistvých), musí být z vazby ihned propuštěn. V takovém případě není přípustné přijmout žádné opatření nahrazující vazbu podle § 73 a § 73a TŘ, a to ani tehdy, jestliže vazební důvody podle § 67 TŘ stále trvají, tzn., že o substitučních institutech je možno rozhodnout jen tehdy, je-li možno vzít obviněného do vazby nebo jej v ní ponechat.¹⁴⁹

9.2. Nahrazení vazby zárukou, slibem a dohledem probačního úředníka

Vazbu podle § 67 písm. a) a c) TŘ lze nahradit zárukou (slibem), jestliže orgán rozhodující o vazbě považuje záruku (slib) vzhledem k osobě obviněného a k povaze projednávaného případu za dostatečnou a přijme ji. Záruku za další chování obviněného může nabídnout zájmové sdružení uvedené v § 3 odst. 1 TŘ anebo důvěryhodná osoba. Zájmovými sdruženími jsou odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a ostatní občanská sdružení, církve, náboženské společnosti a právnické osoby sledující v předmětu své činnosti charitativní účely (§ 3 odst. 1 TŘ). Trestní řád výslovně vylučuje politické strany a politická hnutí. Povinností zájmového sdružení, které převzalo záruku, je působit na obviněného, aby vedl řádný život, přijmout k tomu potřebná opatření a dbát na to, aby nahradil škodu způsobenou jeho trestným činem. V záruce zájmového sdružení se promítá zásada spolupráce se zájmovými sdruženími občanů (§ 2 odst. 7 TŘ) a zároveň se jedná o

¹⁴⁸ VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 229.

¹⁴⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 5. 2003 sp. zn. 4 Tz 24/2003. K trvání institutů nahrazujících vazbu v závislosti na přípustnosti vazby [online]. [ipravnik.cz](http://www.ipravnik.cz), 18. listopadu 2009 [cit. 20. listopadu 2009]. Dostupné na < <http://www.ipravnik.cz/cz/judikatura/rozhodnuti-trestni> >

prostředek psychického působení na obviněného, aby se zdržel dalšího jednání, které by mohlo směřovat k jeho vzetí do vazby.¹⁵⁰ Důvěryhodná osoba přebírající záruku za obviněného musí být způsobilá příznivě ovlivňovat jeho chování, přičemž tato osoba musí být nadána jistou nezávislostí, autoritou a zároveň určitým bližším vztahem k obviněnému, aby mohla kontrolovat jeho chování a v případě potřeby jej pozitivně ovlivňovat. Vzhledem k těmto okolnostem a s ohledem na procesní postavení nemůže být takovou osobou obhájce obviněného. Skutečnost, zda osoba nabízející převzetí záruky je schopna příznivě působit na obviněného, musí orgán činný v trestním řízení pečlivě prověřit. Takovou osobou může být např. rodič, jiný příbuzný, učitel, vedoucí zaměstnanec nadřízený obviněnému apod. V záruce musí být obsaženo převzetí dohledu nad dalším chováním obviněného, jehož účelem je eliminovat obavu z opakování trestné činnosti, z dokonání trestného činu, z pokusu nebo dokonání trestného činu, který obviněný připravoval nebo jím hrozil (§ 67 písm.c) TŘ). V záruce je nutno rovněž uvést opatření zajišťující, že se obviněný dostaví na vyzvání k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, a že vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu, čímž se má čelit obavě z útěku obviněného (§ 67 písm. a) TŘ). Tyto náležitosti musí záruka splňovat, nehledě na to, jestli je obviněný v útěkové nebo předstízně vazbě nebo se nachází ve vazbě z obou důvodů.¹⁵¹ Soud a v přípravném řízení státní zástupce seznámí toho, kdo nabízí převzetí záruky a splňuje podmínky pro její přijetí, s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby (§ 73 odst. 2). Takto se postupuje jen pokud přijetím záruky lze dosáhnout splnění účelu vazby.¹⁵²

Písemný slib může být sepsán vlastnoručně, na psacím stroji, počítači apod., vyžaduje se však, aby jej dal přímo obviněný a vlastnoručně jej podepsal. Obviněný může dát slib formou samostatného podání nebo jako součást žádosti o propuštění z vazby nebo stížnosti proti usnesení, kterým byl vzat do vazby, nebo kterým byla zamítnuta jeho žádost o propuštění z vazby na svobodu. Ve slibu musí být uvedeno vyjádření obviněného, že povede řádný život, zejména že se nedopustí trestné činnosti, na vyzvání se dostaví k soudu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, vždy předem oznámí vzdálení se z místa pobytu, že splní povinnosti a dodrží omezení, která se mu uloží (§ 73 odst. 1 písm. b) TŘ). Omezení uložené v souvislosti s nahrazením vazby slibem mají formu zákazů

¹⁵⁰ VANTUCH, Pavel. Nahrazení vazby zárukou a písemným slibem. Právní rádce, 2003, č. 8, s. 57 – 58.

¹⁵¹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 562 – 563.

¹⁵² VANTUCH, Pavel. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. s. 230 – 231.

určitého konání, např. nadměrného požívání alkoholických nápojů, návštěv určitých míst apod. Povinnosti budou mít formu příkazů k určitému jednání, např. navštěvovat sociální nebo terapeutické programy apod.¹⁵³

Útěkovou a předstižnou vazbu lze rovněž nahradit dohledem probačního úředníka nad obviněným za podmínky, že s ohledem na osobu obviněného a povahu projednávaného případu je takto možno dosáhnout účelu vazby (§ 73 odst. 1 písm. c) TŘ). Ustanovení § 73 odst. 3 TŘ vymezuje povinnosti obviněného, jehož vazba byla nahrazena dohledem. Obviněný je povinen se ve stanovených lhůtách dostavit k probačnímu úředníkovi, změnit místo pobytu pouze s jeho souhlasem a podrobit se dalším omezením stanoveným ve výroku rozhodnutí, která směřují k tomu, aby se nedopustil trestné činnosti a nemařil průběh trestního řízení. Úprava dohledu probačního úředníka uvedená v trestním řádu navazuje na zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů. Ke konkrétnímu vymezení a upřesnění dohledu probačního úředníka při náhradě vazby lze využít ustanovení § 49, § 50 a § 51 TZ. Dohled nad obviněným vykonávají úředníci a asistenti probační a mediační služby (§ 6 až § 9 zákona o Probační a mediační službě). Orgán rozhodující o vazbě může uložit obviněnému i vhodná omezení přiměřená trestnému činu, pro který je obviněný stíhán. Jsou-li tato omezení stanovena, obviněný je povinen se jim podrobit. Působení probačního úředníka by mělo vést ke konstruktivní péči a pomoci obviněnému, jehož vazba byla dohledem nahrazena.¹⁵⁴

Rozhodnutí, zda se nabídka převzetí záruky nebo slib obviněného přijímá, či ne, stejně jako rozhodnutí, zda se vazba nahrazuje dohledem, či nikoli, je svým charakterem rozhodnutím o vazbě (§ 74 TŘ) a má formu usnesení. Vyslovení dohledu probačního úředníka nad obviněným musí být uvedeno přímo ve výroku usnesení, kterým se obviněný ponechává na svobodě, nebo se z vazby propouští. Jsou-li obviněnému ukládána další omezení, musí být rovněž konkretizována ve výrokové části usnesení. Proti pozitivnímu i negativnímu usnesení je přípustná stížnost (§ 74 TŘ). Jestliže rozhodl v přípravném řízení o nahrazení vazby, některým z výše uvedených opatření, státní zástupce, rozhoduje o stížnosti soud podle § 146a odst. 1 písm. a) TŘ per analogiam. Neplní-li obviněný povinnosti uložené v souvislosti s nahrazením vazby některým opatřením uvedeným v § 73 odst. 1 TŘ a důvody vazby stále trvají, soud (v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce) rozhodne o vazbě. Jak bylo výše uvedeno trvání substitučních institutů je

¹⁵³ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 528 – 529.

¹⁵⁴ VANTUCH, Pavel. Nahrazení vazby dohledem probačního úředníka. *Právní rádce*, 2003, č. 11, s. 53 – 54.

vázáno na existenci vazebních důvodů a jejich trvání je omezeno maximální možnou dobou trvání vazby (§ 71 odst. 8 a odst. 9 TŘ, § 47 odst. 1 u mladistvých). Tudíž jakmile odpadnou důvody vazby, zruší orgán rozhodující o vazbě usnesením podle § 73a odst. 4 TŘ per analogiam omezení a povinnosti vyplývající z přijetí záruky či slibu, stejně tak zruší dohled probačního úředníka nad obviněným včetně omezení, která mu uložil.¹⁵⁵

Trestní řád koncipuje výše uvedené instituty nahrazující vazbu jako opatření fakultativní (použitá formulace...může...§ 73 odst. 1 TŘ). Přesto ze zásad použití vazby (subsidiarita, proporcionalita, pojetí vazby jako prostředku „ultima ratio“) vyplývá povinnost orgánu rozhodujícího o vazbě použít některý z mírnější prostředku, pokud jsou v daném případě splněny všechny zákonem požadované podmínky, což vyplývá i z ustanovení § 67 TŘ („...nelze účelu vazby dosáhnout mírnějším opatřením.“).¹⁵⁶

9.3. Nahrazení vazby peněžitou zárukou

Peněžitá záruka, stejně jako ostatní opatření nahrazující vazbu, přichází v úvahu, je-li obviněný v útěkové nebo předstižné vazbě. Nicméně trestní řád v § 73a odst. 1 uvádí výčet trestných činů, které vylučují přijetí peněžitě záruky v případě, že obviněný je stíhán pro některý z nich a zároveň je dán důvod předstižné vazby (§ 67 písm.c) TŘ). Od 1.1. 2010 došlo k podstatnému rozšíření výčtu těchto trestných činů.¹⁵⁷

Peněžitou záruku může složit nejen obviněný, ale s jeho souhlasem, i jiná osoba. Tento souhlas může obviněný dát písemně nebo ústně do protokolu. Souhlas obviněného není možno nahradit souhlasem obhájce, a to ani tehdy jedná-li se o mladistvého obviněného nebo obviněného, který byl zbaven (omezen) způsobilosti k právním úkonům. Okruh osob, které mohou se souhlasem obviněného složit peněžitou záruku, zákon nestanoví. Osobu skládající peněžitou záruku musí však v přípravném řízení státní zástupce a v řízení před soudem soud seznámit s podstatou obvinění a se skutečnostmi, v nichž je shledáván důvod vazby.¹⁵⁸

Novelou č. 265/2001 Sb. byl podstatně změněn způsob určování výše peněžitě záruky. Podle dřívější úpravy výši a způsob složení peněžitě záruky stanovoval opatřením

¹⁵⁵ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 564 – 565.

¹⁵⁶ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*, 1. vydání. Praha: Aspi, 2008. s. 258.

¹⁵⁷ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 593 – 594.

¹⁵⁸ RŮŽIČKA, Miroslav, ZEŽULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 533.

(v případě, že nerozhodoval usnesením) soudce (soud) zpravidla na základě nabídky obviněného, jeho obhájce nebo popř. jiné osoby. Postačovalo však i pouhé neformální určení výše peněžité záruky, o kterém soudce po projednání nabídky učinil záznam do spisu, popř. poznámku do protokolu o výsledku obviněného. O peněžité záruce rozhoduje orgán rozhodující o vazbě pouze na návrh obviněného, popř. jiné osoby, která ji nabízí. Podle současné úpravy se rozhodování o peněžité záruce rozpadá do dvou fází. Podle § 73a odst. 2 TŘ orgán rozhodující o vazbě nejprve usnesením rozhodne, že přijetí peněžité záruky je přípustné a současně určí výši a způsob jejího složení. Při stanovení výše se přihlídně k osobě a k majetkovým poměrům obviněného nebo osoby, která nabízí složení peněžité záruky. V opačném případě orgán rozhodující o vazbě rozhodne, že vzhledem k okolnostem případu nebo závažnosti skutečností odůvodňujících vazbu nabídku peněžité záruky nepřijímá. Teprve poté, co bylo rozhodnuto o přípustnosti přijetí peněžité záruky a ta byla složena stanoveným způsobem, může být rozhodnuto o ponechání obviněného na svobodě nebo jeho propuštění z vazby podle § 73a odst. 1 TŘ.¹⁵⁹

Peněžítá záruka se určí v odpovídající výši od 10 000 Kč, přičemž trestní řád nestanoví horní hranici. Výši peněžité záruky je třeba stanovit tak, aby byla způsobilá odstranit odůvodněnou obavu, že se obviněný dopustí jednání uvedeného v § 67 písm. a) a c) TŘ. Co se týče způsobu složení, zpravidla se jedná o určení čísla bankovního účtu, na který má být částka složena, popř. je složena v hotovosti v pokladně soudu nebo na poště.¹⁶⁰

Pokud se obviněný dopustí některého z jednání uvedených v ustanovení § 73a odst. 3 TŘ, rozhodne soud a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce, že peněžítá záruka připadá státu a zároveň přezkoumá, zda nejsou dány důvody vazby. Na důvody, pro které peněžítá záruka připadá státu, musí být obviněný a osoba, která peněžitou záruku složila, předem upozorněni, tzn. že upozornění musí být učiněno před propadnutím peněžité záruky a před tím, než došlo k některému z jednání vyjmenovaných v § 73a odst. 3. V praxi se toto upozornění zpravidla uvádí v rozhodnutí o přípustnosti přijetí peněžité záruky či je součástí poučení obsaženém v usnesení o přijetí peněžité záruky a ponechání obviněného na svobodě nebo jeho propuštění na svobodu. Pokud peněžitou záruku skládá jiná osoba je třeba, aby poučení o důvodech připadnutí peněžité

¹⁵⁹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 569 – 570, 572.

¹⁶⁰ VANTUCH, Pavel. Nahrazení vazby peněžitou zárukou. *Právní rádce*, 2003, č.9, s. 53.

záruky státu podepsala předem, jelikož zákon nestanoví možnost odstoupení od peněžité záruky.¹⁶¹

Na návrh obviněného nebo osoby, která složila peněžitou záruku, nebo i bez návrhu soud nebo státní zástupce, který v té době vede řízení, zruší peněžitou záruku nebo změní její výši, odpadli-li důvody vedoucí k jejímu přijetí či došlo ke změně okolností rozhodných pro určení její výše. Současně s tímto rozhodnutím orgán rozhodující o vazbě přezkoumá, zda nejsou dány důvody pro vzetí do vazby (§ 73 odst. 4).¹⁶² Změna důvodů vedoucích k přijetí peněžité záruky může spočívat např. ve skutečnosti, že nově vznikl důvod koluzní vazby podle § 67 písm. b) TŘ, nebo proti obviněnému, který je v předstížené vazbě, bylo zahájeno trestní stíhání pro trestný čin vylučující přijetí peněžité záruky, nebo naopak trestní stíhání bylo zastaveno apod. Okolnosti rozhodné pro určení výše peněžité záruky se změní např. tehdy, je-li proti obviněnému zahájeno trestní stíhání pro další trestný čin, což může vést ke zvýšení peněžité záruky. V průběhu trestního stíhání je nutné přezkoumávat, zda důvody peněžité záruky trvají obdobně jako důvody vazby. Nerozhodne-li soud jinak, trvá peněžitá záruka u obviněného, který byl pravomocně odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo peněžitému trestu, do dne kdy obviněný nastoupí výkon trestu odnětí svobody, zaplatí peněžitý trest a náklady trestního řízení. Nezaplatí-li obviněný peněžitý trest nebo náklady trestního řízení ve stanovené lhůtě, prostředky z peněžité záruky se použijí na jejich zaplacení (§ 73a odst. 5 TŘ). O fakultativnosti peněžité záruky platí totéž, co o záruce a slibu.¹⁶³

9.4. Náhrada vazby mladistvého jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby

Vazbu mladistvého lze, vedle substitučních opatření upravených v trestním řádu, navíc nahradit umístěním mladistvého v péči důvěryhodné osoby. Tímto opatřením, jak vyplývá z dikce ustanovení § 50 odst. 1 ZSVM, lze nahradit vazbu mladistvého bez ohledu na vazební důvod. Přichází tedy v úvahu i u vazby koluzní (§ 67 písm.b) TŘ). Aby bylo možno použít tohoto institutu, vyžaduje se splnění podmínek jak na straně osoby, v jejíž péči má být mladistvý umístěn, tak na straně samotného mladistvého. Důvěryhodná osoba musí být ochotna a schopna ujmout se péče o mladistvého a dohledu nad ním. ZSVM vyžaduje písemný závazek této osoby k péči o mladistvého a převzetí odpovědnosti za to,

¹⁶¹ ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 575.

¹⁶² CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*, 1. vydání. Praha: Aspi, 2008. s. 259.

¹⁶³ VANTUCH, Pavel. Nahrazení vazby peněžitou zárukou. *Právní rádce*, 2003, č.9, s. 54.

že se mladistvý na předvolání dostaví k orgánu činnému v trestním řízení a splní i další podmínky, které určí soud. Nezbytným předpokladem je dále souhlas mladistvého se svěřením do péče konkrétní důvěryhodné osoby a jeho písemný závazek chovat se podle dohodnutých podmínek a plnit i další podmínky stanovené soudem pro mládež.¹⁶⁴ Souhlas mladistvého tvoří nezbytný předpoklad pro vytvoření vztahu mezi jím a důvěryhodnou osobou a z toho vyplývající řádnou spolupráci při plnění podmínek zajišťujících účel nahrazujícího opatření. O umístění mladistvého do péče důvěryhodné osoby rozhoduje soud pro mládež, v případě propuštění mladistvého z vazby se současným nahrazením vazby tímto opatřením v přípravném řízení státní zástupce. Jestliže mladistvý nebo důvěryhodná osoba neplní závazky, které přijali, orgán rozhodující o vazbě je na návrh mladistvého, důvěryhodné osoby nebo i bez návrhu zprostí jejich závazků. Zároveň určí jinou důvěryhodnou osobu za podmínek podle § 50 odstavce 1 ZSVM nebo přijme jiné opatření nahrazující vazbu. Není-li to možné, rozhodne o vazbě nebo vydá příkaz k zatčení mladistvého (§ 50 odst. 2 ZSVM).¹⁶⁵

¹⁶⁴ CÍSAŘOVÁ, Dagmar, FENYK, Jaroslav, GRIVNA, Tomáš a kol. *Trestní právo procesní*, 1. vydání. Praha: Aspi, 2008. s. 266.

¹⁶⁵ ŠAMAL, Pavel. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. s. 545 – 548.

10. Výkon vazby

Soubor předpisů upravujících výkon vazby představuje, vedle materiálního a formálního vazebního práva, další část tvořící vazební právo. Výkon vazby spočívá na vztahu dvou subjektů – obviněného zbaveného osobní svobody, který má povinnost podrobit se řadě omezení, a státu, který prostřednictvím svých orgánů musí poskytnout potřebná zaopatření a zároveň zachovat nezbytná omezení tak, aby byl dodržen účel a právní povaha vazby. Právní předpisy týkající se výkonu vazby tvoří, spolu s dalšími právními předpisy upravujícími vězeňství, vězeňské právo v širším smyslu. Důvodem zařazení předpisů o výkonu vazby do souboru vězeňského práva je skutečnost, že zde dochází k dočasnému zbavení osobní svobody a výkonu omezení v hromadných státních ústavech – věznicích.¹⁶⁶

Úprava výkonu vazby v trestním řádu se omezuje pouze na odkaz na zvláštní zákon upravující podmínky výkonu vazby (§ 360 TR). Tímto zákonem je zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů¹⁶⁷, který je konkretizován prováděcím předpisem - vyhláškou 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

ZVV upravuje podmínky výkonu vazby v trestním řízení, stanoví práva a povinnosti osob ve vazbě, zaměstnanců Vězeňské služby a dalších osob při zajišťování výkonu vazby a upravuje dozor nad tímto výkonem (§ 1 ZVV). Výkon vazby zajišťuje Vězeňská služba ČR (§ 3 ZVV). Obviněný, na kterého byla uvalena vazba, ji vykonává ve vazební věznici nebo ve zvláštním oddělení věznice (§ 4 ZVV). Do vazby se přijímá na písemný příkaz soudu vydaný na základě rozhodnutí o vzetí do vazby, které musí být k příkazu připojeno (§ 5 ZVV). Při přijetí do výkonu vazby musí být obviněný prokazatelně seznámen se svými právy a povinnostmi vyplývajícími ze ZVV, VŘVV a s vnitřním řádem věznice (§ 5 odst. 2 ZVV), dále dochází k ověření jeho totožnosti, aby se vyloučilo nebezpečí jeho záměny s jinou osobou. Obviněný a věci, která má u sebe, jsou podrobeny prohlídce za podmínek § 7 VŘVV. Obvinění jsou umístováni do cel způsobem zajišťujícím účel vazby a zamezujícím mravnímu nebo jinému ohrožení obviněných (§ 6 ZVV). Mladistvé je třeba umístit do cel odděleně od dospělých obviněných. Společně s dospělými lze mladistvé umístit jen ve výjimečných případech - pro mladistvého je

¹⁶⁶ MANDÁK, Václav. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. s. 72, 225.

¹⁶⁷ JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2007. s. 680.

umístění s dospělými vhodnější z hlediska ochrany mravnosti nebo ochrany před jiným ohrožením mladistvého (§ 26 odst. 1 ZVV). Ustanovení § 7 ZVV obsahuje výčet obviněných, kteří se umísťují odděleně od ostatních obviněných. Promítá se zde jak hledisko ochrany účelu trestního řízení, tak i ochrany samotných obviněných. Jedná se např. o obviněné v koluzní vazbě, obviněné, proti nimž je vedeno společné řízení, obviněné stíhané pro nedbalostní trestný čin, obvinění s podezřením na infekční nebo duševní onemocnění apod. (§ 7 odst. 1 ZVV).

Zákon o výkonu vazby zdůrazňuje zásadu presumpce nevinu při zacházení s obviněnými ve vazbě. Výkonem vazby nesmí dojít k ponižení lidské důstojnosti obviněného a nesmí být vystavován psychickému nebo fyzickému nátlaku (§ 2 ZVV). Obviněný má právo komunikovat s vnějším světem prostřednictvím písemné korespondence podléhající kontrole prováděné orgánem Vězeňské služby (§ 13 ZVV). Jedná se o zákonem připuštěnou výjimku z ústavně zaručeného práva na ochranu listovního tajemství podle čl. 13 LZPS. Jedná-li se o korespondenci obviněného v koluzní vazbě, provádí kontrolu orgán, který vede řízení. Z kontroly je však vyloučena korespondence mezi obviněným a jeho obhájcem, což je projevem zásady práva na obhajobu podle § 2 odst. 13 TŘ. Dále je nepřípustná kontrola mezi obviněným a subjekty uvedenými v § 13 odst. 3 ZVV. Obviněný (kromě obviněného v koluzní vazbě) smí v odůvodněných případech na své náklady telefonicky kontaktovat osobu blízkou a ze závažných důvodů na základě povolení i jinou osobu než osobu blízkou (§ 13a ZVV). Telefonický hovor na konkrétní telefonní číslo se obviněnému umožňuje na podkladě žádosti, která se podává vrchnímu dozorcí (§ 43a odst. 2 VŘVV). Vězeňská služba je oprávněna seznamovat se prostřednictvím odposlechu s telefonáty obviněného. Jedná se zde opět o zákonnou výjimku ze základního práva podle čl. 13 LZPS. Zákaz odposlechu se vztahuje na komunikaci mezi stejnými okruhem osob jako u zákazu kontroly korespondence a dále na telefonáty mezi obviněným a subjekty vymezenými v ustanovení § 13a odst. 4 ZVV. Návštěvy obviněných ve vazbě jsou omezeny co do počtu osob, četnosti návštěv a doby trvání jednotlivé návštěvy. Obviněný smí přijímat návštěvy maximálně čtyř osob jednou za dva týdny, přičemž jednotlivá návštěva nesmí trvat déle než devadesát minut. Existují-li pro to důvody, je ředitel věznice oprávněn povolit návštěvu více osob nebo v kratším intervale nebo v delším trvání (§ 14 odst. 1 ZVV). Mladistvý má právo přijímat návštěvy jednou za týden (§ 26 odst. 2 ZVV). Režim návštěv pro obviněné v koluzní vazbě, osoby v předběžné, vydávací nebo předávací vazbě stanoví § 14 odst. 2 a 3 ZVV. Návštěvy se uskutečňují v k tomu určených místnostech za

přítomnosti orgánů Vězeňské služby, popř. též orgánu činného v trestním řízení (§ 14 odst. 4 ZVV). Obviněný má právo hovořit s obhájcem bez přítomnosti třetí osoby (§ 33 odst. 1 věta šestá TŘ), tudíž se omezení stanovená pro návštěvy nevztahují na návštěvy obhájce (§ 14 odst. 8 ZVV).

ZVV umožňuje umístit obviněného, z jehož chování lze důvodně usuzovat, že volným pohybem ve vymezeném prostoru a stykem s ostatními obviněnými nebude ohrožovat účel vazby a vnitřní řád věznice, do oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem. Návrh na umístění konkrétního obviněného do vazby se zmírněným režimem dává příslušná komise. Umístěním obviněného do vazby se zmírněným režimem není dotčeno ustanovení o umístování některých obviněných odděleně (§ 8 ZVV, 13 VŘVV). Toto oddělení funguje tak, že ve stanovené době jsou cely obviněných otevřeny, a ti se mohou volně pohybovat ve stanoveném prostoru a stýkat se s ostatními obviněnými, kteří se rovněž nacházejí v oddělení vazby se zmírněným režimem. Obvinění mají k dispozici i kulturní místnost. Pořádek a čistotu v oddělení udržují obvinění sami. Do výkonu vazby se zmírněným režimem lze umístit obviněné, kteří nejsou v koluzní vazbě, nebyli nikdy ve výkonu trestu odnětí svobody, nejsou stíháni pro závažný trestný čin.¹⁶⁸ Pokud je to v možnostech věznice, zřídí se oddělení se zmírněným režimem zvláště pro mladistvé (§ 73 odst. 2 VŘVV).

Výkon dozoru nad dodržováním předpisů o výkonu vazby je svěřen krajskému státnímu zastupitelství, v jehož obvodu je vazba vykonávána (§ 29 odst. 1 ZVV ve spojení s § 4a zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů). K řádnému výkonu dozoru je státní zástupce oprávněn vykonávat oprávnění dle § 29 ZVV.

Za formu kontroly lze považovat i oprávnění veřejného ochránce práv, který podle § 1 odst. 3 ZVOP provádí systematické návštěvy míst, kde se nachází nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě veřejnou mocí nebo v důsledku závislosti na poskytované péči. Cílem jeho návštěv je posílení ochrany osob omezených na svobodě před mučením, krutým, nelidským, ponižujícím zacházením nebo trestáním a jiným špatným zacházením. Jeho působnost se vztahuje mimo jiné na zařízení, v nichž se vykonává vazba (§ 1 odst. 4 písm. a) ZVOP). Tato činnost veřejného ochránce práv má preventivní charakter a není založená na řešení individuálních podnětů, ale probíhá podle předem stanoveného plánu. Systematické návštěvy vazebních věznic ochránce představují

¹⁶⁸ HORKÝ, Zdeněk. *Oddělení vazby se zmírněným režimem ve Vazební věznici Olomouc*[online]. vscr.cz, 28. ledna 2010 [cit. 28. ledna 2010]. Dostupné na < <http://www.vscr.cz/veznice-olomouc-43/archiv-590/archiv-clanku-2009-1114/oddeleni-vazby-se-zmirnenym-rezimem-ve-vazebni-veznici-olomouc-5247>>.

vnější kontrolu v oblasti vězenství, která doplňuje vnitřní kontrolu vykonávanou státním zastupitelstvím.¹⁶⁹

Přestože vazebně stíhaní obvinění jsou osobami nevinnými, tak jak vyplývá z § 2 odst. 2 TRŘ, mnozí z nich se nacházejí v nevyhovujících podmínkách, které jsou častokrát horší než samotný trest. Z tohoto důvodu si Vězeňská služba ČR stanovila za jeden ze svých hlavních cílů reformu výkonu vazby. Bez ohledu na úpravu výkonu vazby podle ZVV, se podmínky v jednotlivých vazebních věznicích liší. O zlepšení stavu vazebního vězeňství se podle svých možností pokouší jednotlivé vazební věznice sami, zejména rozšiřováním oddělení se zmírněným režimem.¹⁷⁰

K zamezení negativních vlivů izolace obviněného od společnosti způsobenou jeho vzetím do vazby, vytváří vazební věznice vhodné podmínky pro preventivně výchovné, vzdělávací, zájmové a sportovní programy, které jsou v souladu s účelem vazby (4a ZVV a § 4a VRVV). Při realizaci těchto programů musí věznice dbát ustanovení ZVV o umístění určitých obviněných odděleně od ostatních obviněných. Obvinění se účastní programů na základě projeveného zájmu. Po přijetí do výkonu vazby jsou seznámeni s programem aktivit. V rámci preventivně výchovných programů se může jednat např. o relaxační cvičení, sociálně kognitivní výcvik mladistvých obviněných, výcvik k sociálním dovednostem, nízkoprahové protidrogové poradenství a duchovní činnost. V oblasti vzdělávacích programů zajišťují věznice podle svých možností doučování znalostí ZŠ pro mladistvé obviněné nebo práci na PC. Zájmové programy mohou být uskutečňovány ve výtvarných, keramických, čtenářských kroužcích či kroužku společenských her. Ze sportovní činnosti to může být např. stolní tenis. Obviněným by měla být zajištěna také péče speciálních pedagogů, psychologů a sociálních pracovníků.¹⁷¹

Zvláštní pozornost je věnována mladistvým obviněným a mladistvým dospělým obviněným (od 18 let do 26 let věku), jelikož se jedná o kategorii osob nejtvrdější a nejovlivnitelnější. Za tímto účelem přijala Vězeňská služba program zacházení s mladistvými vězni, jehož cílem je např. *vytvořit podmínky pro zmírnění záporného dopadu vazby na psychiku mladistvého, vytvářet předpoklady k návyku trávit volný čas způsobem uspokojujícím potřeby mladistvých v souladu s pravidly občanské společnosti a*

¹⁶⁹ *Ochrana osob omezených na svobodě* [online]. ochrance.cz, 28. ledna 2010 [cit. 28. ledna 2010]. Dostupné na < <http://www.ochrance.cz/cinnost/ochrana.php> >

¹⁷⁰ Zlepšování podmínek obviněných předchází chystanou reformu. *České vězeňství*, 2009, č. 4, s. 15.

¹⁷¹ tamtéž. s. 15.

*zákony, vystavit je nutnosti aktivně se o sebe starat v běžných praktických záležitostech, vytvořit předpoklady k nalezení odpovídajícího zaměstnání, včetně zvýšení kvalifikace.*¹⁷²

¹⁷²*Výkon vězeňství* [on-line]. vscr.cz, 29. ledna 2010 [cit. 29. ledna 2010]. Dostupné na <<http://www.vscr.cz/veznice-brno-20/vykon-vezenstvi-821/>>

11. Závěr

Jak již bylo výše několikrát zdůrazňováno, vazba představuje nejzávažnější procesní prostředek použitelný proti obviněnému, a proto je třeba, aby materiální a formální podmínky vazby vycházely z úpravy respektující uvedenou skutečnost. Nedostatky v právní úpravě většinou odhalí až právní praxe při aplikaci jednotlivých ustanovení příslušného zákona. Záleží pak na zákonodárci, zda a jakým způsobem odstraní nežádoucí stav. Právní úprava vazby za dobu platnosti současného trestního řádu zaznamenala mnoho změn, které představovaly reakci na sporné otázky nebo jinak nevyhovující úpravu vazby. V demokratické společnosti by pro omezení osobní svobody měly být stanoveny podmínky umožňující splnění účelu, který je jím sledován, ale zároveň bránící jeho zneužití. Právní úprava vazby tento požadavek vždy nerespektovala. Dříve k uvalení vazby z materiálního hlediska postačovala pouhá existence některého z vazebních důvodů. Orgán rozhodující o vazbě nebyl povinen zkoumat, zda trestní stíhání vůči obviněnému je důvodné či nikoliv. Cestou novelizací byla do trestního řádu výslovně zakotvena povinnost zvažovat opodstatněnost obvinění v rámci vazebního rozhodování bez ohledu na fázi řízení. Zároveň došlo k výslovnému zakotvení zásady proporcionality do trestního řádu pro účely vazby, a tak k odstranění protichůdných postojů týkajících se uplatnění uvedené zásady ve vztahu k vazbě.

Nejednotnost názoru panovala a zřejmě stále panuje v souvislosti s důvodem útěkové vazby, konkrétně se jedná o obavu z útěku při hrozbě vysokého trestu. Z formulace zákona nevyplývá, zda hrozbu vysokým trestem posuzovat podle výše trestní sazby stanovené TZ pro daný trestný čin, nebo zda je třeba vycházet z konkrétně hrozící výše trestu v posuzovaném případě, přestože způsob výkladu ustanovení obsahující důvod útěkové vazby má velký význam z hlediska rozhodování o vazbě. Jednotné řešení nepřinesla ani judikatura. Výhrady byly vznášeny také proti koluzní vazbě, které vyvrcholily až v podání návrhu k Ústavnímu soudu na zrušení ustanovení o koluzní vazbě pro rozpor s EÚLP. Návrh byl však zamítnut. Za bezproblémovou nelze považovat ani vazbu předstižnou, která je mimo jiné některými považována z hlediska své formulace za rozpornou se zásadou presumpce nevinny. Jak vidno vazební důvody, jako jedna ze základních materiálních podmínek vazby, sebou přináší nejasnosti či rozpory, které v případě koluzní vazby byly překonány. Nicméně další trvají nadále a je na zákonodárci, jak se s touto situací vypořádá. Na druhou stranu významný přínos právní úpravy vazby

reprezentuje zákaz vazby obviněných stíháných pro méně závažnou trestnou činnost, kdy vystupuje do popředí zásady subsidiarity vazby.

Rozhodování o vazbě bylo v souladu s Ústavou svěřeno výlučně soudu. (v přípravném řízení soudci). Zákonodárce však v rámci posilování role státního zástupce v přípravném řízení, svěřuje rozhodování o dalším trvání vazby právě státnímu zástupci, který může obviněného z vazby propustit nebo, jsou-li splněny zákonné podmínky, ho ve vazbě ponechat. V důsledků této pravomoci státního zástupce vznikl nesoulad při rozhodování státního zástupce o dalším trvání vazby a při rozhodování státního zástupce o žádosti obviněného o propuštění z vazby. Při vyřízení žádosti jí smí státní zástupce pouze vyhovět, v opačném případě je povinen žádost předložit k rozhodnutí soudu. V přípravném řízení existují tedy dva režimy rozhodování o obsahově totožné věci, přičemž rozhodování státního zástupce o dalším trvání vazby nelze jednoznačně považovat za souladné s Ústavou a EÚLP.

Nedostatky se vyskytují také v oblasti práva obviněného být slyšen při rozhodování o dalším trvání vazby, kdy neexistuje výslovná zákonná úprava tohoto práva obviněného a judikatura k této otázce nezaujímá jednoznačný postoj. Inspirací pro zákonodárce by se mohla stát německá úprava řízení o přezkoumání vazby.

Je-li možno účelu vazby v daném případě dosáhnout jinak, nesmí být na obviněného uvalena. K nahrazení vazby slouží substituční opatření, kterými jsou záruka za další chování obviněného, písemný slib, dohled probačního úředníka, peněžitá záruka a v řízení mladistvých umístění v péči důvěryhodné osoby. Přestože trestní řád i ZSVM při úpravě těchto institutu používá formulaci „...orgán rozhodující o vazbě může ponechat obviněného na svobodě...“, z fakultativnosti a subsidiarity vazby vyplývá, že jsou-li dány podmínky pro použití některého z opatření nahrazujících vazbu, je povinností orgánu rozhodujícího o vazbě je použít namísto vzetí do vazby.

Jak bylo výše uvedeno, vazba je velmi často novelizovaným institutem trestního řízení. Zákonodárce, vědom si závažného charakteru vazby, se prostřednictvím změn právní úpravy vazby zjevně snaží dosáhnout úpravy odpovídající nejen ústavním požadavkům, ale také podmínkám vyplývajícím z mezinárodních smluv, které upravují omezení osobní svobody v souvislosti s trestním řízením. Novelty sice dokázaly odstranit některé nedostatky, ale na druhou stranu další sporné body jimi byly vytvořeny. Lze uzavřít, že právní úprava vazby v České republice splňuje základní požadavky, jako je zákonný základ důvodů a způsobu omezení osobní svobody jedince a rozhodnutí soudu jako formální podklad pro toto omezení (s výše uvedenou výhradou). Na druhou stranu,

zde existují určité výkladové problémy (viz výše), které se snaží s větším či menším úspěchem překonat judikatura. Žádoucí by však bylo, kdyby k odstranění přetrvávajících nedostatků došlo cestou novelizace, jelikož soudce je, v souladu s Ústavou, povinen se při svém rozhodování řídit zákonem nebo mezinárodní smlouvou, která je součástí právní řádu ČR.

Použitá literatura a zdroje:

1. Monografie

CÍSAŘOVÁ, D. - FENYK, J. - GŘIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*, 1. vydání. Praha: Aspi, 2008. 822 s. ISBN 978-80-7357-348-5.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2007. 749 s. ISBN: 978-80-7201-630-3.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 1216 s. ISBN: 978-80-87212-22-6.

MANDÁK, V. *Zajištění osoby obviněného v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1975. 301 s.

PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústava a ústavní řád české republiky, komentář 2. díl Práva a svobody*. 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání. Praha: Linde, 2002. 975 s. ISBN: 80-7201-391-2.

REPÍK, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: Orac, 2002. 263 s. ISBN: 80-86199-57-6

RŮŽIČKA, M. - ZEZULOVÁ, J. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. 808 s. ISBN: 80-7179-817-7.

ŠAMAL, P. a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. 3014 s. ISBN: 978-80-7400-043-0.

ŠAMAL, Pavel. *Zákon o soudnictví ve věcech mládež, komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 1227 s. ISBN: 978-80-7179-375-5.

VANTUCH, P. *Obhajoba obviněného*. 2. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. 457 s. ISBN: 80-7179-612-3.

2. Články z časopisů

DRAŠŤÍK, A. K zákonným předpokladům rozhodnutí o vazbě. *Trestní právo*, 1997, č. 12, s. 8 – 12.

HERZEG, J. K právu být slyšen v řízení o přezkoumávání trvání vazby. *Bulletin advokacie*. 2005, č. 10, s. 15 - 19.

CHALUPA, L. Rozporná úprava předstížené vazby. *Právní rádce*. 1999, č. 1, s. 15 – 16.

- KRÁL, V. K nové právní úpravě vazebního řízení. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11 – 12, s. 69 – 78.
- MANDÁK, V. Předstižná vazba s přihlédnutím k novele trestního řádu z roku 1995. *Bulletin advokacie*. 1996, č. 4, s. 15 – 17.
- MANDÁK, V. Vazba není trest. *Bulletin advokacie*, 1996, č. 9, s. 17 – 19.
- POLÁK, P. Propuštění z vazby po uplynutí její celkové doby dle § 71 odst. 8, 9 TŘ při právní posouzení skutku dle mírnějšího ustanovení trestního zákona – usnesením nebo opatřením? *Trestněprávní revue*, 2003, č. 8, s. 233 - 235.
- REPÍK, B. K rozhodování státního zástupce o vazbě z hlediska čl. 5 odst. 4 EÚLP. *Trestněprávní revue*, 2005, č. 11, s. 290 – 293.
- REPÍK, B. Některé otázky rozhodování o vazbě ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 9, s. 32 – 42.
- RŮŽIČKA, M. Vazba po novele trestního řádu. *Právní rádce*, 2002, č. 10, příloha. s. I - XI.
- SVATOŠ, R. Zrychlené řízení a vazba pro účely hlavního líčení ve Spolkové republice Německo. *Trestněprávní revue*, 2005, č. 11, s. 286 – 289.
- STUDENÝ, K. Poznámky k článku „ K zákonným předpokladům rozhodnutí o vazbě. *Trestní právo*, 1998, č. 5, s. 13 – 15.
- VANTUCH, P. K rozhodování o vazbě v přípravném řízení a k přezkoumávání důvodnosti obvinění v tomto stadiu trestního řízení. *Trestní právo*, 1996, č. 6, s. 10 – 17.
- VANTUCH, P. Nahrazení vazby zárukou a písemným slibem. *Právní rádce*, 2003, č. 8, s. 57 – 58.
- VANTUCH, P. Nahrazení vazby peněžitou zárukou. *Právní rádce*, 2003, č. 11, s. 53 – 56.
- VANTUCH, P. Nahrazení vazby dohledem probačního úředníka. *Právní rádce*, 2003, č. 11, s. 53 – 54.
- VANTUCH, P. Trvání vazby. *Právní rádce*. 2003, č. 7, s. 57 -64.
- Zlepšování podmínek obviněných předchází chystanou reformu. *České vězeňství*, 2009, č. 4, s. 15 - 17.

3. Internetové zdroje:

HORKÝ, Zdeněk. *Oddělení vazby se zmírněným režimem ve Vazební věznici Olomouc*[online].

Dostupné na: < <http://www.vscr.cz/veznice-olomouc-43/archiv-590/archiv-clanku-2009-1114/oddeleni-vazby-se-zmirnenym-rezimem-ve-vazebni-veznici-olomouc-5247>>.

Ochrana osob omezených na svobodě [online].

Dostupné na: < <http://www.ochrance.cz/cinnost/ochrana.php>>

Výkon vězeňství [on-line].

Dostupné na: <http://www.vscr.cz/veznice-brno-20/vykon-vezenstvi-821/>

4. Judikatura:

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. 9. 1994 sp. zn. IV. ÚS 55/94 in ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 521.

Nález ÚS ČR ze dne ze dne 15. 9. 1994 sp. zn. II. ÚS 138/93 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 6.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 6. 2000 sp. zn. I. ÚS 645/99 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 9.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 17. 1. 2002 sp. zn. I. ÚS 432/01 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 11.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24. 9. 2003 sp. zn. IV. ÚS 157/03 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 502, 507 – 508.

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 2. 10. 2003 sp. zn. II. ÚS 142/03. [program] Codexis Academia pro Windows verze 9/2008.

Usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 19. 2. 2004 sp. zn. III. ÚS 544/2003 in JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 591 – 592.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 4. 2004 spis. zn. sp. zn. III. ÚS 566/03 in ŠAMAL, Pavel, a kol. *Trestní řád komentář I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. s. 469.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 7. 4. 2005 sp. zn. I. ÚS 585/02 in RŮŽIČKA, Miroslav, ZEZULOVÁ, Jana. *Zadržení a vazba v českém trestním procesu*. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 6.

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 13. 12. 2005 sp. zn. I. ÚS 781/04. [program] Codexis Academia pro Windows verze 9/2008.

Nález Ústavního soud ČR ze dne 23. 5. 2006 sp. zn. I. ÚS 470/05. [program] Codexis Academia pro Windows verze 9/2008

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 16. 3. 2006 sp. zn. II. ÚS 663/05. [program]Codexis Academia pro Windows verze 9/2008.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu v Bratislavě ze dne 22. 2. 1988 sp. zn. 4 To 12/88. Rozhodnutí č. 8/1989 Sb. soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu.

Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 3. 2002 sp. zn. 3 To 190/2002. Rozhodnutí č. 1/2003 Sb. rozh. tr.

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. 7. 2003 sp. zn. 3 To 656/2003 in JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní zákon a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 589.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 5. 2003 sp. zn. 4 Tz 24/2003. K trvání institutů nahrazujících vazbu v závislosti na přípustnosti vazby [online].

Dostupné na < <http://www.ipravnik.cz/cz/judikatura/rozhodnuti-trestni>>

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28.4.2005, sp. zn. 2 To 54/2005. Vrchní soud v Praze: K opakování trestné činnosti jako důvod předstižné vazby. K rozhodnutí o trvání vazby. *Trestněprávní revue*. 2005, č. 6, s. 152 – 153.

5. Zákony a jiné dokumenty:

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů

ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Evropská úmluva o ochraně základních práv a svobod (č.z. ve sbírce: 209/1992 Sb.)

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 124/1992 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů
zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů
vyhláška 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů
pokyn obecné povahy č. 8/2009 Sb. pokynů obecné povahy nejvyššího
instrukce Ministerstva spravedlnosti 3/2009 SIS, kterou se vydává kancelářský řád pro
okresní, krajské a vrchní soudy

Přílohy:

Příjem obviněných do vazby v letech 1999 – 2008

Počty obviněných ve vazebních věznicích a věznicích k 31.12.2008, průměrná délka vazby v r. 2007 a 2008

Věkové složení obviněných k 31.12.2008

Vývoj stavu obviněných v letech 1999 – 2008

Vývoj stavu obviněných v letech 2007 a 2008

Informace o stavu a složení vězňů ve vazebních věznicích a věznicích Vězeňské služby ČR k 19. lednu 2009

Týdenní statistické hlášení - pátek - 12.2.2010

Nahrazení vazby dohledem probačního úředníka

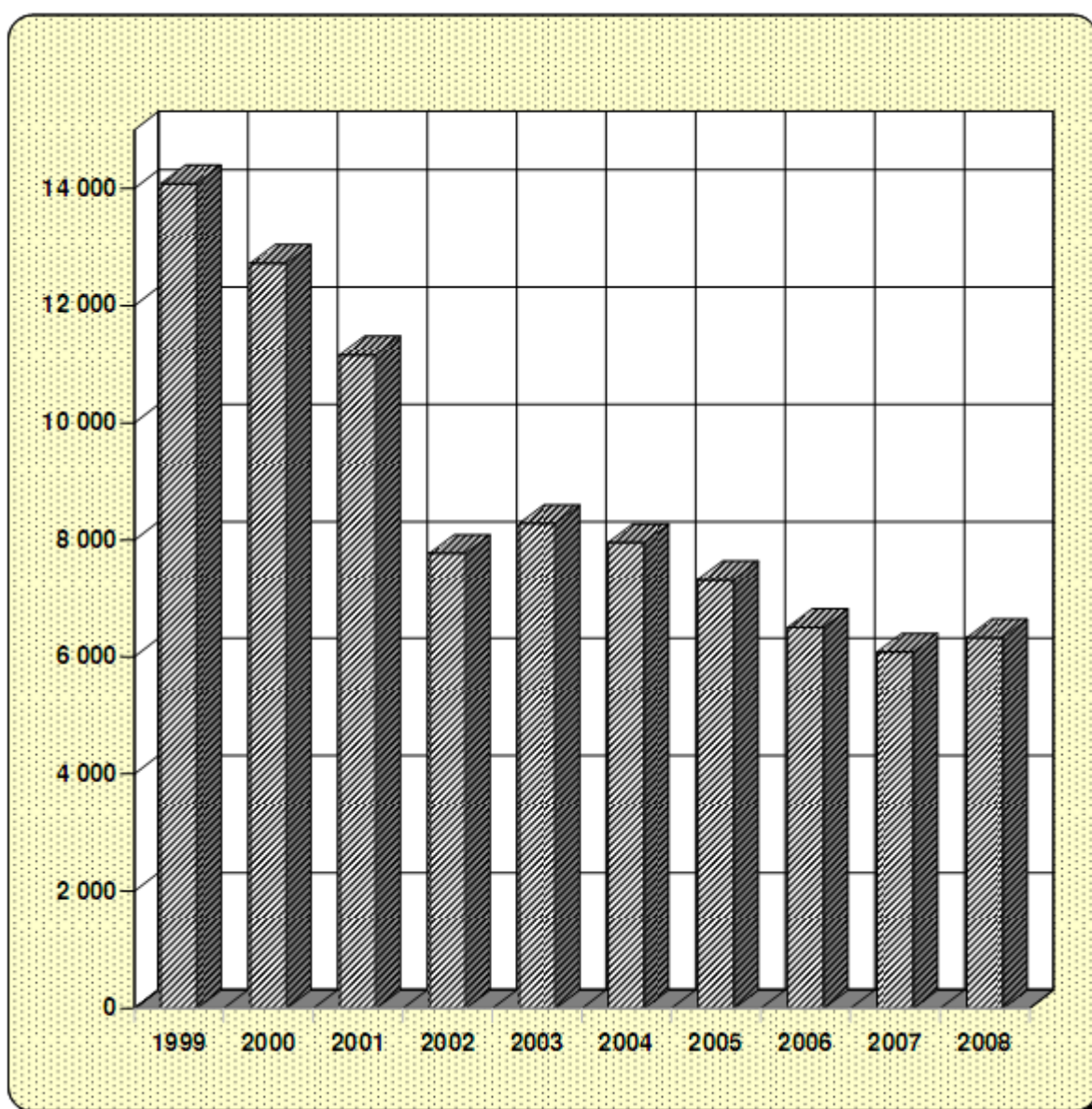
Přílohy

Příloha č. 1 Příjem obviněných do vazby v letech 1999 – 2008

Statistická ročenka Vězeňské služby

Dostupné na: www.vzcr.cz

Pohlaví	Rok									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Muži	13 178	11 791	10 333	7 344	7 801	7 432	6 809	6 096	5 668	5 864
Ženy	906	936	827	432	484	519	514	408	417	470
Celkem	14 084	12 727	11 160	7 776	8 285	7 951	7 323	6 504	6 085	6 334

Příloha č. 2 Počty obviněných ve vazebních věznicích a věznicích k 31.12.2008

Statistická ročenka Vězeňské služby

Dostupné na: <www.vzcr.cz>

Vazební věznice a věznice	Dospělí		Mladiství		Celkem obvinění		Celkem obvinění
	M	Ž	M	Ž	M	Ž	
Brno	216	24	5	2	221	26	247
Břeclav	13				13	0	13
České Budějovice	101	4			101	4	105
Hradec Králové	178	18	6		184	18	202
Liberec	113	7	5		118	7	125
Litoměřice	210	19	9		219	19	238
Olomouc	119	11	7		126	11	137
Ostrava	267	16	16		283	16	299
Ostrov	81	5			81	5	86
Plzeň	136	15	1		137	15	152
Praha - Pankrác	357	41	1		358	41	399
Praha - Ruzyně	266	17	5		271	17	288
Teplice	91	8	3	1	94	9	103
Znojmo	8				8	0	8
Celkem	2 156	185	58	3	2 214	188	2 402
Celkem	2 341		61		2 402		2 402

Průměrná délka vazby k 31.12.2007

Statistická ročenka Vězeňské služby

Dostupné na: <www.vzcr.cz>

Délka vazby (přípravné řízení a řízení před soudem)	Počet	do 3. m.	3 - 6 m.	6 - 9 m.	9 - 12 m.	1 - 2 r.	2 r. a víc	Celkem
	Počet	1021	553	279	151	155	24	2183
	v %	46,77%	25,33%	12,78%	6,92%	7,10%	1,10%	100,00%

Průměrná délka vazby k 31.12.2008

Statistická ročenka Vězeňské služby

Dostupné na: <www.vzcr.cz>

Délka vazby (přípravné řízení a řízení před soudem)	Počet	do 3. m.	3 - 6 m.	6 - 9 m.	9 - 12 m.	1 - 2 r.	2 r. a víc	Celkem
	Počet	1195	529	281	152	144	11	2312
	v %	51,69%	22,88%	12,15%	6,57%	6,23%	0,48%	100,00%

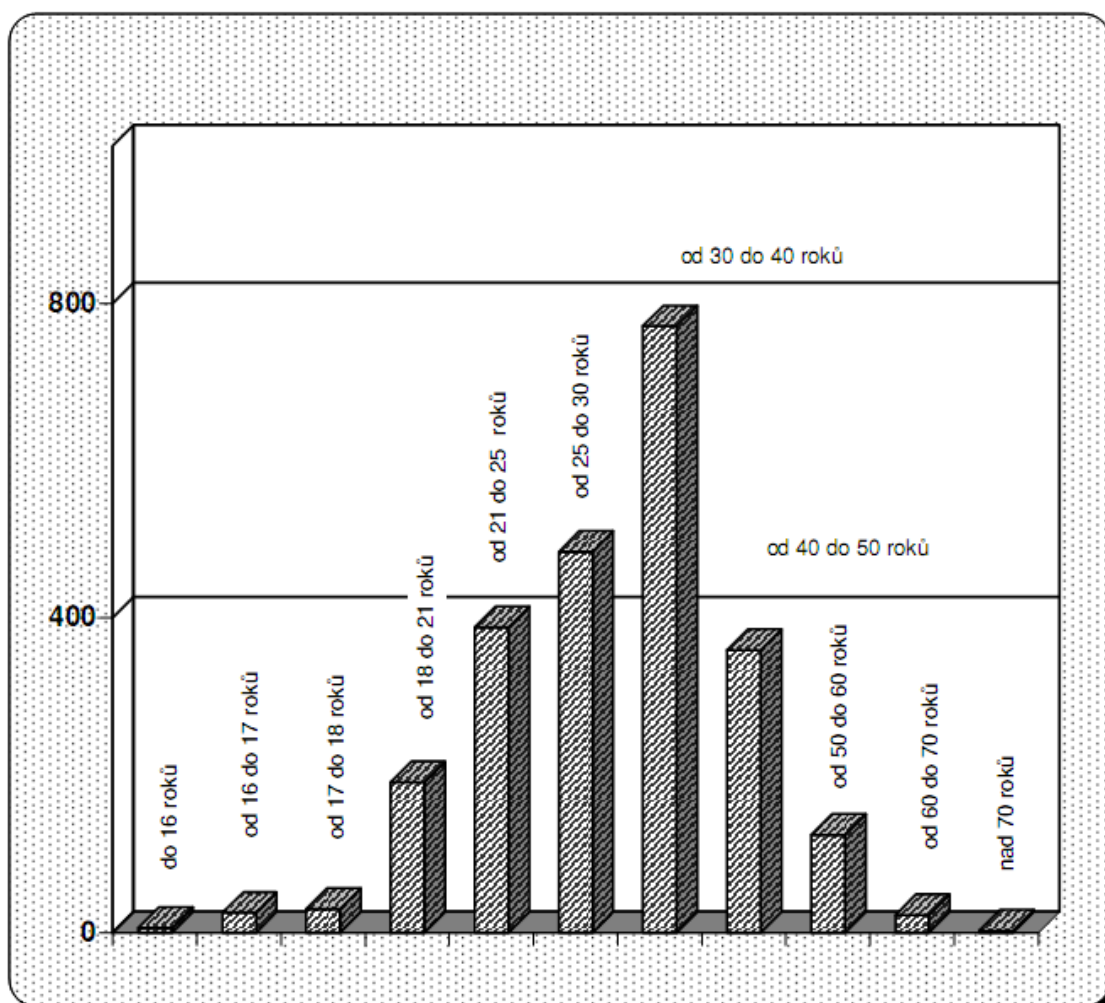
Příloha č. 3 Věkové složení obviněných k 31.12.2008

Statistická ročenka Vězeňské služby

Dostupné na: <www.vzcr.cz>

Věk	Stav k 31.12.2008			
	Muži	Ženy	Celkem	%
do 16 roků	6	0	6	0,25%
od 16 do 17 roků	24	1	25	1,04%
od 17 do 18 roků	28	2	30	1,25%
od 18 do 21 roků	169	22	191	7,95%
od 21 do 25 roků	356	32	388	16,15%
od 25 do 30 roků	437	47	484	20,15%
od 30 do 40 roků	715	56	771	32,10%
od 40 do 50 roků	336	23	359	14,95%
od 50 do 60 roků	119	5	124	5,16%
od 60 do 70 roků	22	0	22	0,92%
nad 70 roků	2	0	2	0,08%
Celkem	2 214	188	2 402	100,00%

Průměrný věk obviněných k 31.12.2008 byl 33 let.

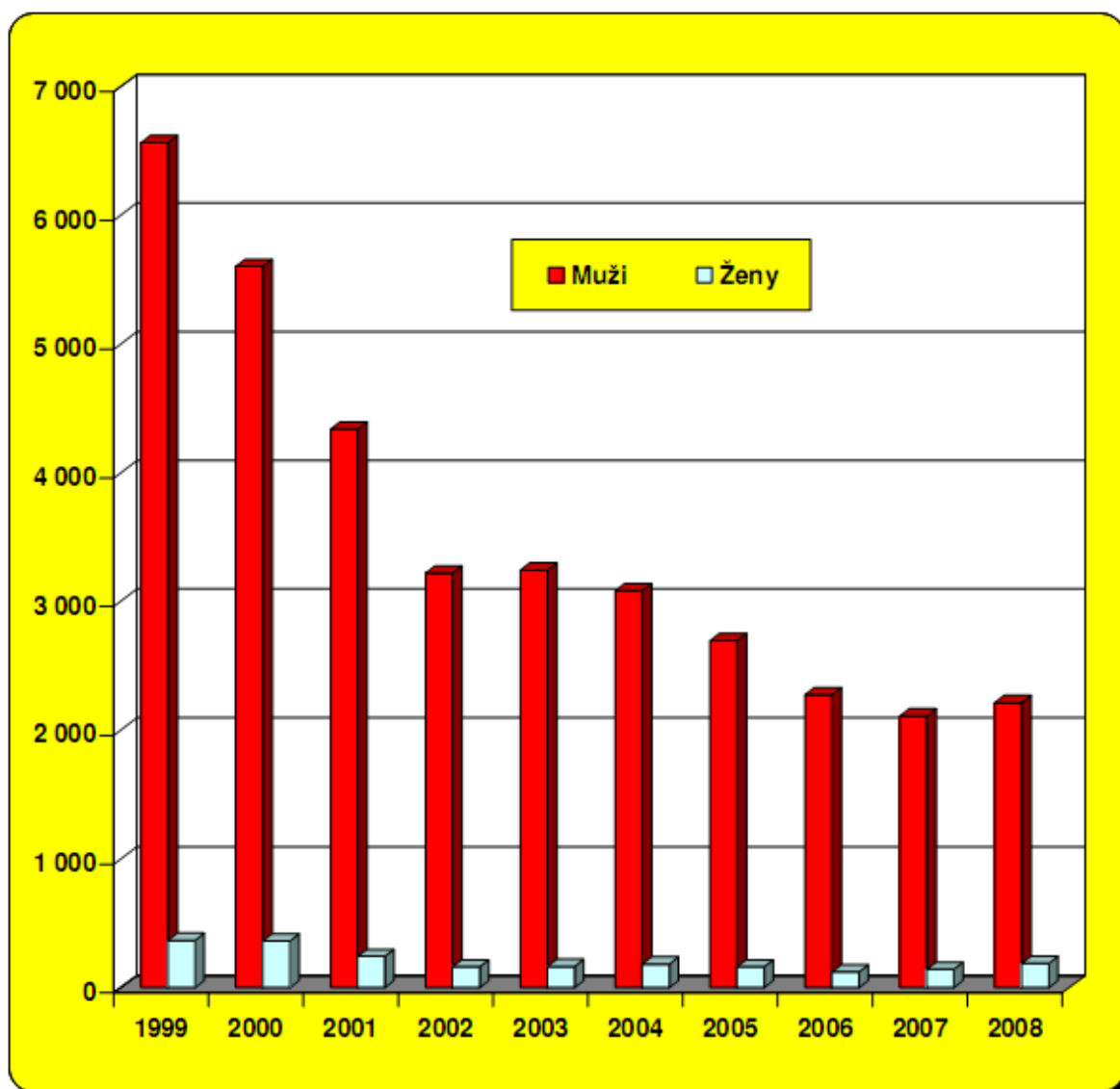

Příloha č. 4 Vývoj stavu obviněných v letech 1999 – 2008

Statistická ročenka Vězeňské služby

Dostupné na: <www.vzcr.cz>

Stav k 31.12.										
Obvinění	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Muži	6 566	5 604	4 341	3 222	3 244	3 084	2 697	2 277	2 110	2 214
Ženy	368	363	242	162	165	185	163	122	144	188
Celkem	6 934	5 967	4 583	3 384	3 409	3 269	2 860	2 399	2 254	2 402

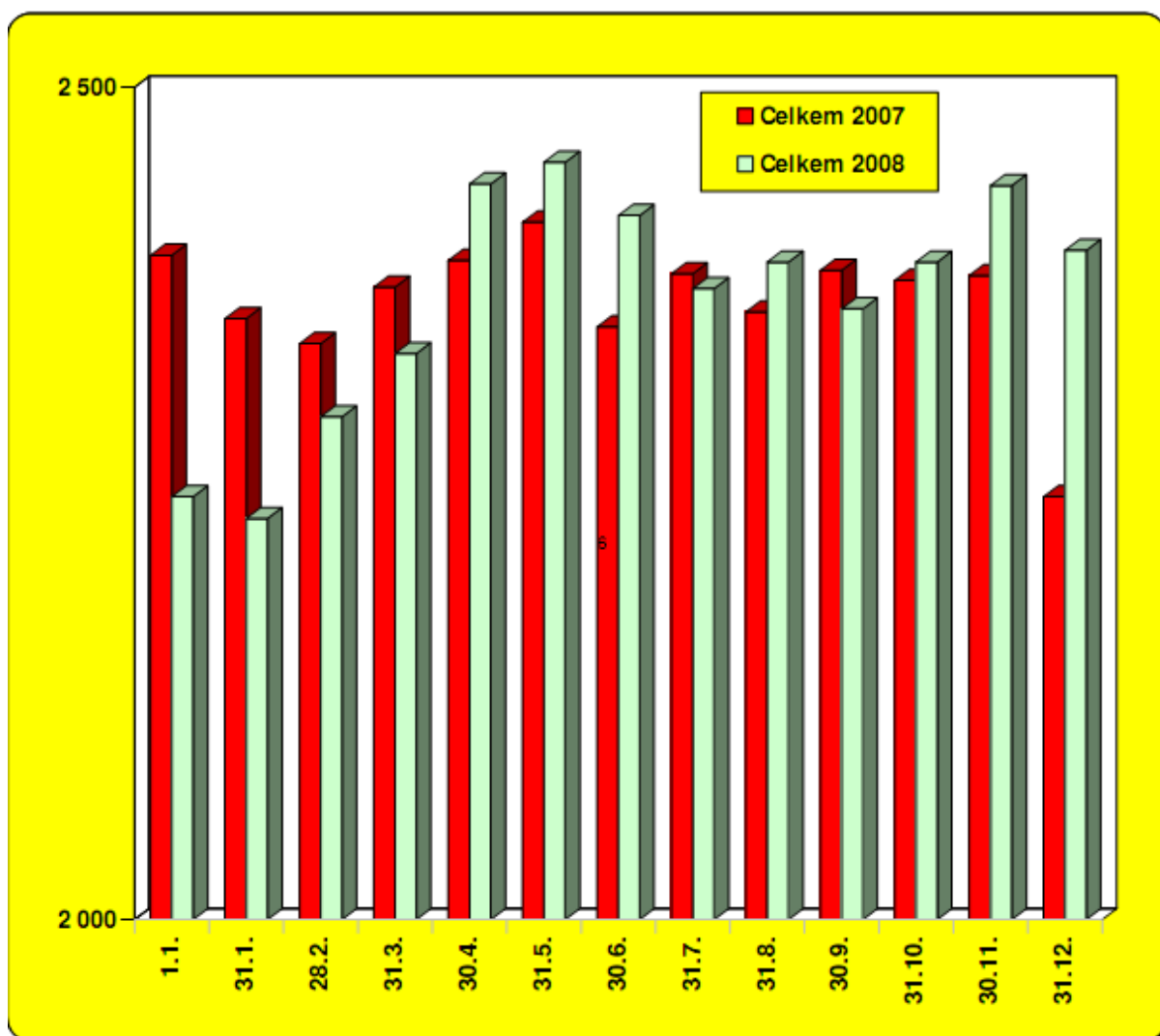
Příloha č. 5 Vývoj stavu obviněných v letech 2007 a 2008

Statistická ročenka Vězeňské služby

Dostupné na: <www.vzcr.cz>

Obvinění		Rok 2007												
Ke dni		1.1.	31.1.	28.2.	31.3.	30.4.	31.5.	30.6.	31.7.	31.8.	30.9.	31.10.	30.11.	31.12.
Muži		2 277	2 239	2 226	2 244	2 263	2 284	2 217	2 245	2 228	2 233	2 225	2 239	2 110
Ženy		122	122	120	136	133	135	139	143	137	157	159	148	144
Celkem 2007		2 399	2 361	2 346	2 380	2 396	2 419	2 356	2 388	2 365	2 390	2 384	2 387	2 254

Obvinění		Rok 2008												
Ke dni		1.1.	31.1.	29.2.	31.3.	30.4.	31.5.	30.6.	31.7.	31.8.	30.9.	31.10.	30.11.	31.12.
Muži		2 110	2 097	2 145	2 199	2 275	2 303	2 264	2 229	2 243	2 203	2 224	2 256	2 214
Ženy		144	144	157	141	167	152	159	150	152	164	171	185	188
Celkem 2008		2 254	2 241	2 302	2 340	2 442	2 455	2 423	2 379	2 395	2 367	2 395	2 441	2 402

**Příloha č. 6 Informace o stavu a složení vězňů ve vazebních věznicích a věznicích
Vězeňské služby ČR k 19. lednu 2009**

Dostupné na: <www.vzcr.cz>

III. Stavy obviněných a odsouzených v jednotlivých věznicích

Věznice	Stav k 30.11.2009			Stav k 30.12.2009			Rozdíl		
	Obv.	Ods.	Celkem	Obv.	Ods.	Celkem	Obv.	Ods.	Celkem
Bělušice		629	629		621	621		-8	-8
Brno	302	338 *	640	284	278 *	562	-18	-60	-78
Břeclav	16	163	179	20	173	193	4	10	14
České Budějovice	109	184	293	94	167	261	-15	-17	-32
Drahonice		278	278		274	274		-4	-4
Heřmanice		869	869		843	843		-26	-26
Horní Slavkov		900	900		894	894		-6	-6
Hradec Králové	174	269	443	164	293	457	-10	24	14
Jihlava		534	534		533	533		-1	-1
Karviná		156	156		151	151		-5	-5
Kuřim		617	617		607	607		-10	-10
Kynšperk nad Ohří		766	766		762	762		-4	-4
Liberec	105	269	374	105	268	373		-1	-1
Litoměřice	228	169	397	213	130	343	-15	-39	-54
Mírov		369	369		377	377		8	8
Nové Sedlo		540	540		549	549		9	9
Odolov		338	338		338	338			0
Olomouc	144	150	294	135	156	291	-9	6	-3
Opava		335	335		370	370		35	35
Orážov		603	603		607	607		4	4
Ostrava	322	337	659	301	290	591	-21	-47	-68
Ostrov	79	1 074	1 153	78	1 067	1 145	-1	-7	-8
Pardubice		734	734		727	727		-7	-7
Píseň	167	1 291	1 458	162	1 308	1 470	-5	17	12
Praha - Pankrác	433	574	1 007	433	530	963		-44	-44
Praha - Ruzyně	266	407	673	259	407	666	-7		-7
Příbram		1 014	1 014		989	989		-25	-25
Rapotice		274	274		279	279		5	5
Rýnovice		623	623		619	619		-4	-4
Stráž pod Ralskem		1 022	1 022		1 015	1 015		-7	-7
Světlá nad Sázavou		600	600		599	599		-1	-1
Teplice	99	73	172	98	57	155	-1	-16	-17
Valdčice		1 161	1 161		1 157	1 157		-4	-4
Vinařice		1 177	1 177		1 158	1 158		-19	-19
Všehrdy		599	599		617	617		18	18
Znojmo	9	219	228	14	164	178	5	-55	-50
Celkem	2 453	19 655	22 108	2 360	19 374	21 734	-93	-281	-374

Příloha č. 7 Týdenní statistické hlášení - pátek - 12.2.2010.

Dostupné na: <www.vzcr.cz>

Stavy vězňů ve vazebních věznicích a věznicích Vězeňské služby ČR 12.2.2010

P. č.	Vazební věznice a věznice	OBVINĚNÍ						ODSOUZENÍ												Vězni celkem					
		Dospělí		Mladiství		Úhrnem obvinění		Celkem obvinění	S dohledem		S dozorem		S ostrahou		Se zvýšenou ostrahou		Mladiství		Úhrnem odsouzení		Celkem odsouzení				
		M	Ž	M	Ž	M	Ž		M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M			Ž			
1	Bělušice					0	0	0			23			604						627	0	627	627		
2	Brno (s nemocnicí)	229	32	12		241	32	273			4			197	15	85	10	15	2	2	1	303	28	331	604
	Detenční ústav Brno																					3	0	3	3
3	Břeclav	18				18	0	18			68			2		94	1	1				165	1	166	184
4	České Budějovice	90	7			90	7	97			4			142	5	25				1		172	5	177	274
5	Drahonice					0	0	0						276		1						277	0	277	277
6	Heřmanice					0	0	0			1			152		678						831	0	831	831
7	Horní Slavkov					0	0	0								817						817	0	817	817
8	Hradec Králové	148	9	1		149	9	158			155			57	5	65	5					277	10	287	445
9	Jihče					0	0	0						55		463						518	0	518	518
10	Karviná					0	0	0						61		18		62				141	0	141	141
11	Kuřim					0	0	0						173		428						601	0	601	601
12	Kynšperk nad Ohří					0	0	0						714								714	0	714	714
13	Liberec	112	3	2		114	3	117			3			191	3	79						273	3	276	393
14	Litoměřice	203	13	11		214	13	227			1			86	5	43	3	2		2		134	8	142	369
15	Mírov					0	0	0						5		40		332				377	0	377	377
16	Nové Sedlo					0	0	0						536		1						537	0	537	537
17	Odolov					0	0	0			49			289								338	0	338	338
18	Olomouc	132	5	3		135	5	140						121	3	29	2	2				152	5	157	297
19	Opava					0	0	0			21			193	115		74		22			193	232	425	425
20	Oráčov					0	0	0						37		548						585	0	585	585
21	Ostrava	270	15	16	1	286	16	302			2	1		208	23	71	3	1		6		288	27	315	617
22	Ostrov	68	5	2		70	5	75			1			1 017	8	27	3			2		1 047	11	1 058	1 133
23	Pardubice					0	0	0			3			491		208						702	0	702	702
24	Píseň	137	7	2		139	7	146			22			26	2	1 237	3	14				1 299	5	1 304	1 450
25	Praha - Pankrác (s nem.)	385	39			385	39	424			43	1		231	17	237	11	9				520	29	549	973
26	Praha - Ruzyň	230	11	3		233	11	244			1	15		247	53	74	3	1				323	71	394	638
27	Příbram					0	0	0			27			50		872						949	0	949	949
28	Rapotice					0	0	0			47			249								296	0	296	296
29	Rýnovice					0	0	0						84		513						597	0	597	597
30	Stráž pod Ralskem					0	0	0						527		510		1				1 038	0	1 038	1 038
31	Světlá nad Sázavou					0	0	0			4			343		236				7		0	590	590	590
32	Teplíce	104	5			104	5	109						46		16	1					62	1	63	172
33	Valdice					0	0	0						22		345		762				1 129	0	1 129	1 129
34	Vinařice					0	0	0						70		1 049						1 119	0	1 119	1 119
35	Všehrdy					0	0	0			107			339						156		602	0	602	602
36	Znojmo	16				16	0	16						138		64						202	0	202	218
	Úhrnem	2 142	151	52	1	2 194	152	2 346			538	42	7 055	597	9 241	355	1 202	24	169	8	18 208	1 026	19 234	21 580	
	Celkem	2 293	53			2 346		2 346			580		7 652	596	9 596		1 226		177		19 234		19 234	21 580	

Příloha č. 8 Nahrazení vazby dohledem probačního úředníka

Statistika Probační a mediační služby ČR 2008

Dostupné na: <www.pmscr.cz>

Úkony v rámci přípravného řízení a řízení před soudem - statistika činnosti jednotlivých krajů za rok 2008

KRAJ	ZRK	P HVD	HVD	PZTS	jiné	Celkem	
		§/3, odst. 1 písm.c TŘ	§/3, odst. 1 písm.c TŘ			absolut.	v %
1 Praha	43	7	27	2	4	83	2,7%
2 Praha - východ	110	0	43	2	4	159	5,2%
3 České Budějovice	258	0	23	5	0	286	9,4%
4 Plzeň	182	1	64	7	0	254	8,3%
5 Ústí nad Labem	975	1	52	13	3	1044	34,1%
6 Hradec Králové	117	2	12	9	5	145	4,7%
7 Brno	673	1	38	6	4	722	23,6%
8 Ostrava	317	1	35	11	1	365	11,9%
Celkem absolut.	2675	13	294	55	21	3058	100%
Celkem v %	87,5%	0,4%	9,6%	1,8%	0,7%		